

UNIVERSITÉ DE COPENHAGUE
CAHIERS DE L'INSTITUT DU MOYEN ÂGE GREC ET LATIN
publiés par le directeur de l'Institut

- 36 -

NOTULAE SUPER PRISCIANUM MINOREM
MAGISTRI JORDANI

Partial edition and introduction
by
Mary Sirridge

Copenhagen 1980

I kommission hos (distributeur):
ERIK PALUDAN - INTERNATIONAL BOGHANDEL
FIOLSTRÆDE 10, DK-1171 København K

ISSN 0591-0358
Stougaard Jensen/København
Un 55-3

CONTENTS

Acknowledgments.....	IV
Introduction.....	V
I The Author.....	V
II The Literal Commentary.....	VI
III Sources and Doctrine.....	X
IV A Theory of Syntax.....	XV
IV.A The <i>Oratio</i>	XVI
IV.B The <i>Dictio</i>	XVIII
V Manuscripts and Apparatus.....	XXIV
Sigla.....	XXVIII
The Text.....	1
<i>Liber</i> I (XVII).....	1
<i>Liber</i> II (XVIII).....	67
Index.....	89
Tabula quaestionum.....	94
CAHIERS DE L'INSTITUT DU MOYEN-ÂGE GREC ET LATIN. 1-36.	
Copenhagen 1969-1980. TABLE DES ARTICLES	105

ACKNOWLEDGMENTS

I wish to thank:

The Institute for Greek and Latin Medieval Philology of the university of Copenhagen for a year of hospitality and support ranging from the palaeographical to the moral.

Jan Pinborg, who made the year possible and helped with every stage of the project and furnished inspiration.

Sten Ebbesen and N.J. Green-Pedersen, who were available without fail for help in locating Aristotle references and in dealing with emergencies major and minor.

Margareta Fredborg, who gave unstintingly of her time and assistance during the entire year, but most particularly during the final phases of compiling the text, and with whom I spent many happy hours reading comparative texts from Robert Kilwardby.

Hannah Krogh Hansen, who has typed the text and in her wisdom eliminated many errors.

The unknown editor of the Vienna manuscript who was always available for consultation.

INTRODUCTION

I. The author.

Since 1940, the commentary *Sermocinalis scientia* on *Priscianus minor*, that is Books XVII and XVIII of the *Institutiones Grammaticae*, has been assigned to the authorship of Jordanus of Saxony (? - 1237), largely on the strength of Martin Grabmann's attribution.¹ As Grabmann points out, there can be little doubt that Jordanus of Saxony wrote a commentary on *Priscianus minor*; the Stamms catalogue and the Dominican chroniclers Heinrich von Herford and Johannes Meyer attribute such a work to him. There is, moreover, no doubt that the author of this work was named 'Jordanus'; the *Explicit* of the Leipzig ms written in the same hand as the text gives 'Jordanus' as the name of the author of the "optimae notulae"², the Venice ms also attributes the text to Jordanus, and the first-person examples in the text use the name 'Jordanus' in all mss. The question, as H.C. Scheeben points out,³ is whether Jordanus of Saxony and the Jordanus who authored *Sermocinalis scientia* were the same man.

Grabmann's main worry about the attribution, i.e., the probable date of Jordanus' literary activity vs. the number of Aristotle citations, need not be taken very seriously. It is probably true that if *Sermocinalis scientia* was written by Jordanus of Saxony, it would have to have been written before 1220 - unless that saintly man can be supposed to have carried his half-finished commentary about on his extensive and well-documented travels as the second head of the Dominican order, and to have demanded a copy of *Priscianus minor* at every stop. But the necessity of positing so early a date is not disturbing in itself, for Grabmann has probably overestimated the importance of the citations. They are short, general and formulaic - of the sort likely to be obtainable from *florilegia*. Nor is the degree of Aristotelianization in the work extensive. Moreover, the reference to 'stiria vel saxoniam' which Grabmann considers significant occurs only in the Leipzig ms (f.56vb); München omits the passage entirely, and Venice reads simply 'roma', while Wien and Ferrara both read 'siria vel roma'.

1. Martin Grabmann, "Der Kommentar des sel. Jordanus von Sachsen zum Priscianus minor", *Archivum Fratrum Praedicatorum* 10 (1940) pp.5-19. Reprint in: *Mittelalterliches Geistesleben* III (München 1956), pp.232-242.

2. L: optima notula. For the attributions of the other mss. see below pp.XXV-XXVI.

3. Heribert Chr.Scheeben, "Der Literarische Nachlass Jordans von Sachsen," *Historisches Jahrbuch*, vol.52 (1932), pp.56-71.

The most serious piece of evidence against Grabmann's attribution is that the author of *Sermocinalis scientia* very probably wrote a commentary to *Priscianus maior*, that is to the first sixteen books of the *Institutiones grammaticae*. Unlike Jordanus' references to Aristotle, his references to *Priscianus maior* reveal a working knowledge of the text. Though Jordanus' claim that "In the major volume, we treated of the parts taken absolutely"¹ is most plausibly treated as a paraphrase of Priscian's own statement of intent², Jordanus' clear theory of how *Priscianus Maior* and *Priscianus minor* fit together; his merely cursory sections on letters and syllables; and his very schematic treatments of the adverb, interjection and participle all point toward a commentary on *Priscian maior* by the same author. Jordanus of Saxony is nowhere alleged to have written such a commentary.³

The authorship of *Sermocinalis scientia*, then, remains in doubt, as does its date of composition. It seems likely that it was written before the commentary on *Priscian minor* by Robert Kilwardby which it much resembles, and Kilwardby is supposed to have turned his thoughts from grammar to higher things about 1250. Still, the fuller form of the literal commentary of *Sermocinalis scientia* balanced against its lesser sophistication in many of the same *quaestiones* could perhaps be explained as the result of a later and less distinguished mind with a bent for detailed exposition. It is to be hoped that we will be able to assign and date *Sermocinalis scientia* more precisely as more of the grammatical tradition becomes known in detail.

II. The Literal Commentary.

Sermocinalis scientia has a simple overriding objective: to provide a rational exposition of the part of the science of grammar which is con-

1. /lrb/.

2. Priscianus, *Grammatici Caesariensis Institutionum Grammaticarum*, ed. Martin Hertz (Leipzig 1855), XVII.1 "In supra dictis igitur de singulis vocibus dictionum, ut poscebat earum ratio, tractavimus.", p.108.

3. Bartolino Benincasa's Ad.Her. commentary cites a Jordanus who "in commento super Priscianum minorem" says: "... eloquencia sine ratione similatur prodigo, quia omnia effundit et nichil continet"; and attributes to this Jordanus a commentary on *Priscian Maior* as well. Cf. S.Karaus Wertis, "The Commentary of Bartolinus de Benincasa de Canuto on the Rhetorica ad Herennium," *Viator* 10 (1979), p.304. But nowhere in "Sermocinalis scientia" do we find such a quotation on eloquence; and so it seems unlikely that Wertis is right in conjecturing that it is the Jordanus of "Sermocinalis scientia" about whom Bartolinus is speaking.

cerned with construction by giving a useful and enlightening exposition of *Priscianus minor*. The form of the work bespeaks its intent. It is a commentary of a very traditional sort; and the text comprises sections of literal commentary to Priscian, alternating with sections of *quaestiones*. In the literal commentary to Priscian a "tag phrase" (*lemma*) is quoted as a heading, indicating the section of Priscian's text to be dealt with in a given *lectio*. These headings may already be the result of tradition; they match to a great extent those used by Robert Kilwardby in his own commentary on *Priscianus minor*. There follows a brief division of the text, an explanation of the relation of what has previously been discussed (*posteaquam docuit de*) to the content of this section (*consequenter docet de*) and often to what will be taken up in subsequent sections (*deinde docet de*). The section of text to be discussed is divided by means of short quotations (*ut ibi*) and a brief discussion of the interrelations of the divisions. The author then returns to the first of his divisions and begins a running paraphrase, offering synonyms for difficult passages (*id est*), recasting Priscian's generalizations into universal rules, and reconstruing Priscian's digressions and lists of exceptions either as understandable misreadings of the rules (*si aliquis crederet*) or as putative counterexamples to them (*nec mirum est*). The paraphrase often includes background information necessary to understanding the text (*nota quod*). There then follow a set of questions in which difficulties raised by the paraphrase section are isolated and resolved. The form of the question is regular: the stating of the question (*hic quaeritur*); arguments pro and con (*et videtur/contra*); the resolution (*dicendum quod*); outstanding difficulties (*si obiciatur...dicendum est*). There are very few deviations from this format.

The author of *Sermocinalis scientia* had a text of *Priscian minor* very much resembling ours,¹ as the order and wording of his textual *lemmata* shows (cf. Appendix). In most instances, the quotations of his paraphrase match our text as well. The occasional appearance of chaos in the questions, of which I give a complete list in the Appendix, is due to two factors: (i) the questions are often related, not so much one to another as to the preceeding exposition of Priscian; (ii) Jordanus has a clear, traditional sense of what is problematic and interesting in connection with a particular text. As it stands, his work is a solid and clear, if somewhat old-fashioned, reading guide to the *Priscian minor*.

1. Priscianus, *Grammatici Caesariensis Institutionum Grammaticarum*, Books XVII-XVIII, ed. Martin Hertz (Leipzig 1855).

In this edition, the paraphrase sections are omitted. This is to some extent regrettable, since Jordanus normally places his uncertainties about what Priscian means in his paraphrases, reserving his doubts about whether Priscian is right for the questions. I offer an example here.

Commenting on the text of Priscian:

Et nomini quidem tam substantiva quam vocativa adiunguntur verba, pronomini vero tantum substantiva, quia in hiis quae nominantur, inest substantivum, ut 'Trypho sum' vel 'Trypho vocor'. Non tamen substantivis, quae sunt pronomina inest propria positio nominum, id est verba vocativa. Prisc.XVII 35.

Jordanus says:

/19ra/ Littera legatur sic: *Pronomina vero*, id est, pronomina construuntur a parte post verbis substantivis et non vocativis. Et causa huius est *Quia in hiis quae nominantur*, id est, in verbis vocativis, per quae fiunt nominationes; *Inest*, hoc est, intelligitur verbum substantivum.

Vel aliter: *Quia in hiis*, rebus; *Quae nominantur*, a suis formis; *Inest substantivum*, id est, iste actus substantialis qui est esse¹ qui substantialiter praecedit nominationem; prius enim est esse rei quam nominatio. Propter hoc in verbis vocativis intelliguntur verba substantiva; et propter hoc nomen quod construitur cum verbo vocativo construitur et cum substantivo, ut 'Trypho sum', 'Trypho vocor'...

Vel posset dici quod intendit talem rationem: nomina substantiam significant et eam quoad qualitatem nominant; et propter hoc nomina construuntur cum verbis substantivis et vocativis. Tunc littera legatur sic: *Quia in hiis*, id est in rebus aggregatis ex substantia et forma; *Quae nominantur*, is est sua forma;² *Inest substantivum*, id est, substantia.

Vel aliter: *Quia in hiis*, id est, in nominibus; *Quae nominantur*, id est, quorum proprium est nominare; *Inest substantivum*, id est, substantia per ipsa nomina, ut 'Trypho sum', 'Trypho nominor'. Et licet nominatio sit *In nominibus*, non tamen substantivis quae sunt pronomina, id est, pronominibus quae significant /19rb/ solam substantiam; *Inest positio nominum*, id est, propria nominatio rerum propter quam nomina sunt inventa. Littera ulterius patet.³

Here Jordanus intends to explain why nouns occur with both substantive (*esse*) and vocative (*vocari*, *nominari*) verbs, while pronouns occur only with the substantive, and not with the vocative verb. Intuitively, the reason is clear: we do not say that someone is called or named 'he' - but why? Jordanus undertakes to explain the phenomenon by untangling the relevant sentence of Priscian's, i.e., by assigning an antecedent to the pronoun 'hiis' and determining the meaning of 'nominantur' and 'inest substantivum' in accordance with that assignment. His last attempt is perhaps his most interesting: nouns (*nominibus*) because in them (*quia in hiis*)

1. qui est esse: *om.* L. 2. a sua forma: quorum proprium est nominare L.
3. The texts of the introduction follow, as does the edition, the text of Leipzig UB 1291, and corrections are from München BSB Clm 14476. Cf. below p. XXVII.

there is the property of naming (*quae nominantur*) comprehend substance as named (*inest substantivum*); pronouns, however, since they signify bare substance, and do not name, cannot have all the semantic functions of nouns or *a fortiori* replace nouns in all their proper constructions (*non...inest propria positio nominum*). Like Jordanus' other attempts, this reading is somewhat contrived, e.g., in its reading of 'nominantur'. But the succession of readings Jordanus gives does serve to elucidate the sense of the passage in the light of what he takes to be its presuppositions.

This particular passage of Priscian is extraordinarily difficult and a usual point of departure of extensive commentary. Usually Jordanus does not subject his readers to this sort of ordeal, but simply contents himself with rearranging and restructuring Priscian's text. In dealing with Priscian's discussion of the ablative case, for example, Jordanus first sections off and reserves for subsequent discussion the ablative of comparison and constructions like 'fessus labore'. He centers on the sections of text which interest him, i.e.,

Ablativus etiam coniungitur nominativo quando per eum aliquid evenire demonstratur illi qui per nominativum profertur, ut 'acutus oculis', id est 'per oculos'... et quod supra quoque ostendimus quando haberi aliquid vel consequi, per genitivum Graeci ostendunt, nos ablativo utimus... Similiter in consequentiae significatione illi genitivo, nos ablativo utimur tantum. Prisc.XVIII.29-30

Jordanus' account reads as follows:

/78rb/ In prima docet /78va/ constructionem ablativi cum nominibus adiectivis... In prima parte est talis regula: Omne nomen significans proprietatem evenire alicui per aliquod construitur ablativo significante aliquod per quod evenit illa proprietas ex vi effectus, ut 'iste est potens divitiis', id est, per divitias...

Habita constructione ablativi cum nominibus adiectivis, consequenter docet quomodo ablativi construantur cum nominibus substantivis et procedit sic: Primo dat duas constructiones ablativi cum nomine substantivo; deinde dat exempla et differentiam illarum constructionum, ut ibi: *Graeci*. Prima constructio est secundum demonstrationem essentiae, secunda est secundum ostentationem consequentiae.¹

De prima constructione est talis regula: omne nomen significans substantiam potest construi cum ablativo designante proprietatem illius substantiae ex vi effectus causae formalis, ut 'mulier egregia forma'. De secunda constructione est talis regula: in omni consequentia rerum licet construi ablativum ablativo pro ipso antecedente, ut 'me legente factum est hoc'.

Et nota quod prior ablativus semper est <nomen> subiecti; prior enim habet vim subiecti praedicati. Nota etiam quod in constructione ostentationis consequentiae, ablativi inter se construuntur, sed respectu consequentis a regimine et a constructione absolvuntur; et hoc ideo quia vim habent plenae sententiae cuius non est construi, sed ordinari...

1. consequentiae: consequentis L.

Consequenter dat exempla et differentiam istarum constructionum.
Exempla patent in littera.

The differences between the two passages are obvious. Jordanus stresses, as Priscian does not, the fact that the ablative occurs both with adjectives and with substantive nouns; these uses Jordanus sees as distinct, though related. Jordanus construes Priscian's generalizations about usage as rules. Finally, Jordanus sees, as Priscian does not, that there is an important distinction between the ablative absolute, with its proposition-like independence of specific elements of the proposition to which it is connected and the ablative which is connected to some word of the proposition in which it occurs. In a final act of editorial charity, Jordanus says that Priscian clarifies these distinctions in his examples and his observations on distinctions in Greek usage. Priscian does nothing of the sort; but the reader is now free to turn to Jordanus' questions to discover why it is that Greek must mark with the dative and the genitive cases a distinction important in itself, but less important than the fundamental similarity between these constructions which Latin, having the ablative case lacking in Greek, emphasizes. The *Quaestiones* also contain, as might be expected, an extensive discussion of the ablative absolute construction. The questions continue Jordanus' expository attempt to give a unified explanation of uses of the ablative case as various instances of nouns, pronouns and participles signifying substances in the manner of "that from which something results"; and they are in an obvious sense based on a significant restructuring and interpretation of Priscian's text.

III. Sources and Doctrine.

The doctrine of *Sermocinalis scientia* is influenced both by the author's own theoretical commitments and by the theories and emphases of the grammatical tradition he has inherited.

With respect to the first of these factors, *Sermocinalis scientia* exhibits, in addition to a nearly undeviating adherence to Priscian as Jordanus understands him, a striking concentration of the parts of speech centrally involved in predication, i.e., the noun, pronoun and verb. Even in cases where Jordanus is likely to be cursory, e.g., the participle, infinitive and cases of nouns, he will expand on issues which touch the theory of predication, e.g., the use of the participle as subject, subject-infinitive constructions, and the ablative absolute, respectively.

Sermocinalis scientia exhibits as well an extremely pervasive use of Aristotelian terminology and the usual rules governing the use of such

terminology to elucidate the divisions of the parts of speech and the rules of grammatical construction. But as a work, it is not undergirded by a well worked out ontology. The terminology may be standardly Aristotelian, e.g.:

/37vb/ Substantia potest dici quattuor modis: materia, forma compositum et esse¹ resultans ex forma unita materia.

Yet Jordanus seems to be an extreme realist. A common noun, he says, is said to be a proper name, "secundum quod significat formam communem, non prout est in multis, sed prout est in se praeter naturam singularium."² Thus, if 'homo' is given as an answer to the question, "Quis invenit literas?"

/24ra/ Intentio quaerentis potest esse de re speciei sive maneriae³ vel de specie sive manerie rei. Primo modo respondetur hoc nomen 'homo' inquantum appellativum, secundo modo inquantum proprium. Respondetur enim prout significat ipsam maneriem rei in separatione ad alias rerum maneries.

More striking than Jordanus' scantily stated ontological views is the fact that he seems to consider them irrelevant. The features of language are to be explained, he says, not with regard to the order of being, but with respect to the order of the understanding. In response, for example, to the claim that pronouns should be discussed before nouns because they signify *substantiam meram*, which is ontologically prior to the *substantiam cum qualitate* signified by nouns, he says:

/9va/ Ad hoc dicendum quod significatum pronominis potest dupliciter considerari: vel in se vel in comparatione ad intellectum quem debet movere. Si consideratur in se, prius est significato nominis; et secundum hoc pronomen esset ordinandum ante nomen et ante alias partes orationis ratione simplicitatis⁴ suae significationis. Secundum talem aspectum non ordinatur pronomen, sed secundum quod movere debet intellectum. Cum igitur sine forma intellectum non possit movere, sola enim forma concipitur ab anima, necesse est quod ordinetur post partes formas significantes. Tales enim partes nomen et participium sunt.

Yet when we come to Jordanus' actual explanation of how precisely language is linked to understanding we find a curious vacuum:

/65rb/ Intellectus⁵ uno modo est res significata, alio modo significandi modus. Similiter vox dicitur duobus modis: uno modo proprie scilicet ipsum signum, alio modo dicitur vox ipse modus significanti quem vox praetendit. Dico ergo quod omnis constructio propria

1. et esse: om.L.

2. /23vb/

3. 'maneria' seems to have some first and some third declension endings. I have left it as it stands, merely supplying by orthography a genitive where it is called for.

4. ratione simplicitatis: sumptis ratione L.

5. intellectus: intellectos L.

referenda est ad intellectum vocum qui est modus significandi, et non ad intellectum qui est res significata.

Yet the *modus significandi* which Jordanus uses to explicate the *intellectum vocis* seems in practice to have little to do with the intellect, and on the contrary to be a matter of what a given type of expression refers to. The most important use of the *modus significandi* is to explain certain constructions. When Jordanus explains why a verb requires (*exigere*) a nominative subject, he says, in answer to the objection that attributing the *exigentia* to a *modus* would make it a matter of mind:

/70va/ Modus dupliciter potest considerari: vel ex parte inclinantis vel ex parte inclinati. Ex parte inclinantis est in anima; ex parte inclinati est in verbo, et ut sit principium construendi vel exigendi nominativum. Ex eo enim quod verbum significat actum vel finitum affectum¹ inclinatum² ad suppositum, ex eo exigit nominativum, et non alium casum.

Thus, though Jordanus claims that the *intellectus* connected to a class of expressions which explains its syntactic function is not a matter of what is referred to, but of the way in which the expression signifies, when he comes to explain the role of the way a class of expressions signifies in determining construction, he turns to a direct semantic connection between the class of expressions and the kinds of things they refer to.

Unlike Kilwardby, writing his own commentary on *Priscian minor* sometime before 1250, Jordanus does not even raise the question of why there are ten Aristotelian categories - presumably good candidates for classifying the ways in which things are understood - and only eight parts of speech or ways of signifying things with language.³

If we place this absence of interest in ontology and lack of a developed theory of the connection between language and understanding alongside the fact that Jordanus is by and large indifferent to the analysis of quantifiers, modal operators and complex propositions, we must conclude that this is a theory which has almost none of the deeper structure we should expect from pervasive Aristotelian influence, despite the striking amount of Aristotelian terminology and the frequent quotations from Aristotle.

It is this sundering of the notion of the *modus significandi* from an articulated ontology and the failure of features of language to be grounded in the order of the intellect in any clear way which leads to

1. affectum: actum L.

2. inclinatum: inclinatur L.

3. Cf. J. Pinborg, *Die Entwicklung der Sprachtheorie im Mittelalter* (BG PTM 42,2) 1967, p.48.

the classification of this work, at least on the basis of its content, as pre-modist.

Jordanus' major theoretical debt is not to Aristotle and his expositors, but to the theories and emphases of his grammatical tradition. It is difficult at the present state of our knowledge to locate Jordanus' sources with any precision. His references to P.H. are difficult to locate in the *Summa* of Petrus Helias; the few which are locatable¹ are so standardized as to have been common knowledge, and the text as a whole bears virtually no resemblance to the *Summa* of Petrus Helias, even in its literal paraphrase sections. R.W.Hunt's suggestion² that disillusioned seekers of unlocatable references to P.H. should turn instead to the *Summa* on *Priscianus minor* known as the *Absoluta* and attributed to Petrus Hispanus produces confusing results. Jordanus' theory of the verbs substantive and vocative does indeed resemble that of the *Absoluta* in content and sophistication, and Jordanus' insistence on a *ratio excusandi* to differentiate and justify the different figurative constructions is found in the *Absoluta* as well. Yet Jordanus' quadripartite division of substance and his list of figurative constructions resemble neither the *Summa* of Petrus Helias nor the *Absoluta*. Neither of these are points at which one expects originality, not, at any rate when they are introduced as they are in *Sermocinalis scientia*, as *notabilia* in the literal paraphrase. If Jordanus' work is not a seminal work, then it is drawn from some source not yet well known to us in detail.

Despite the problem of locating precise antecedents for specific points of doctrine, there are many general features of *Sermocinalis scientia* which can be explained by reference to a tradition known in its broad outlines. This is particularly true of Jordanus' selection of problems to be discussed. There are, to be sure, cases of discussions which would seem interesting to any reader in any age. The verb substantive ('I am Priscianus') and its relation to the verb vocative ('I am called Priscianus') are of perennial, as well of traditional medieval interest. In this case, we know that the posing of the question, as well as the answer Jordanus gives, are not unique to him. This is true as well of the possessive. Priscian, probably following his Greek sources, wrote at terrible length on the possessive; his commentators followed suit, and the subject became

1. pp.26; 39; 88.

2. R.W.Hunt, "*Absoluta: the Summa of Petrus Hispanus on Priscianus Minor*", *Historiographia Linguistica* II, no.1, pp.1-23.

ossified into standard questions and obligatory discussions. *Sermocinalis scientia* is no exception to this general rule. A reading of these sections does little to shed light on Jordanus' unique contribution or his originality.

Jordanus is perhaps most interesting when traditional theories and emphases which he seems to have inherited coincide with his own commitments and interests. His treatment of the pronoun is a case in point. Jordanus has inherited a large number of doctrines relating to the pronoun. He takes it as axiomatic, for example, that, unlike nouns which signify substance with quality or under a quality, pronouns signify unqualified substance. He also takes it as axiomatic that pronouns have as their central function and were invented to supply determination (*discretio*) to the verb by serving as subjects. And much of the time, he is quite content to discuss standard questions in the obligatory way (Are the first and second person pronouns superfluous? What does the possessive pronoun refer to primarily, owner or object owned? Why does the reflexive have no plural?) But in this case, some of the standard doctrines place the pronoun in clear connection with the issue Jordanus himself considers central, i.e., the structure of predication. Because he is clear about predication, he is able to distinguish clearly the functions of the noun, the pronoun and the participle: pronouns, signifying only by demonstration and relation, supply to the verb merely a subject or *suppositum*; nouns of whatever kind supply a subject qualified in some way, though not an unequivocal *suppositum* like the pronoun; and participles supply a subject qualified by action, sharing the deficiencies of nouns.

In this edition, I have omitted wherever possible sections where Jordanus seems merely to be reiterating tradition. I have also omitted treatments of issues when the essentials of the discussion can be found in more central passages; we can, for example, extract the theory of the pronoun from the passages on nouns and verbs. Many discussions which are interesting in themselves, but merely ancillary to the general theory, e.g., the theory of the adverb, have also been omitted, due to limitations of space. It goes without saying that some readers will be interested in precisely these sections. They can be located easily in the manuscript by using the complete list of questions in the Appendix; the list of Priscian *lemmata* under which they are grouped provides as well a provisional guide to where similar treatments may be expected to occur in other works of this kind,

and to where further material is discussed in *Sermocinalis scientia* itself.

IV. A Theory of Syntax.

For the contemporary reader, perhaps not so interested in a guide to *Priscianus minor*, *Sermocinalis scientia* represents a stage in the development of the medieval conception of the theory of syntax. But even this statement requires qualification. Let us say that a theory of syntax is a theory of what kinds of expressions (*partes orationis*) may properly (*proprie, congrue*) be combined (*construuntur*) or placed (*ponuntur*) in relations of super- or subordination (*a parte ante/ a parte post*) to other kinds of expressions to produce a well-formed (*congrua*) and meaningful (*perfecta*) sentence (*oratio*). The *oratio* states a fact, expresses a wish, issues a command, or asks a question. A first order theory of semantics, on the other hand, enables us to determine what an instance of an expression refers to, the force of combinatory expressions, and the truth or falsity of the composite. On the assumption that an individual thing in reality may be said to be of many kinds, depending on its nature, attributes and relations, we may also expect a theory of semantics to tell us what kinds of expressions in what combinations get at (*significant*) which facets (*modi essendi*) of things in what ways (*modi significandi*). Let us call a theory of this kind a second order theory of semantics.

In theory, it is possible to have a theory of syntax which is set up independently of theories of semantics of both sorts; this is usually true of the rules of syntactical formation for formal languages. But any theory about real languages which accepts the charge to explain why certain kinds of expressions may or may not properly be combined or do or do not yield a meaningful composite when combined, requires at least a second order theory of semantics. Whether or not this objective must be a general feature of theories of syntax for natural language, it is in any event one to which Priscian and his commentators are committed. It is thus more accurate to say that Jordanus offers us a theory of syntax based on a second order theory of semantics. Jordanus states quite clearly that first-order semantics is not the business of the science of construction. The specific meanings of words, the lexicon, is the business of etymology; questions about truth lie in the province of logic¹. The logician may worry about the truth conditions of sentences like 'Peter and Paul are white', the

1 /lra;2va/.

grammarian is interested only in why such a conjunctive subject requires a plural verb.

The theory of construction for Jordanus is the general study of proper and meaningful combinations of categories of expressions (*sermo ordinandus ad significandum*). He has already dealt, he says, with the issue of how words (*voces*) come to have meaning (*impositio*) and of how meaningful expressions of certain kinds (*dictiones*) signify in isolation (*singulae, absolute sumptae*). This work is thus about items of significant language which are themselves divisible into meaningful parts (*partes orationis*). The components he calls "expressions insofar as they are combinable" (*dictiones inquantum constructibiles*) - as distinguished from such expressions in isolation. When Jordanus uses the technical term "dictio", then, we are to understand it in this way.

Yet this brief summary requires some qualification. It is the expression as combinable or orderable (*dictio inquantum constructibilis vel ordinabilis*) which is the most primitive element (*subiectum proprium*) of this present work.¹ But at one point, Jordanus also says that the subject of the theory of construction is meaningful language which signifies by means of its parts (*sermo articulatus ex consequenti*).² And here there is an apparent tension. Does Jordanus really mean to make the central element of his work the element to be combined or ordered - or rather the result of the combining or ordering? The answer is that he means the former. He thinks in terms of the combinatorial possibilities of kinds of expressions rather than in terms of the analysis of the composites. This latter notion (*sermones articulati ex consequenti, orationes*) is to provide a criterion for whether kinds of expressions can be combined in certain ways: Expressions are correctly combined when they contribute to a meaningful sentence. Unfortunately, both correlative notions, that of the expression (*dictio*) and that of the meaningful sentence (*oratio congrua et perfecta*) conceal tensions which prevent them from functioning in the way one might expect.

IV.A. The *Oratio*.

Ideally, the notion of the *oratio perfecta* should specify the kinds of orderings (*constructiones*) of expressions which the theory of syntax is to show correct; to do so, however, it must itself be unambiguously specifiable independently of the syntactic theory and its second order semantic

1. /2ra/. 2. /1rb/.

theory. But if we turn to Jordanus' use of the notion of the *oratio perfecta*, we find important unclarities.

In answer to the question of whether one *dictio* can constitute an *oratio*, Jordanus answers:

/7rb/ Ad hoc dicendum quod oratio potest considerari dupliciter: vel secundum suam materiam, vel secundum eius finem. Loquendo de oratione secundum eius materiam, cum materia eius sint dictiones ordinatae, una dictio non potest esse oratio. Loquendo vero de oratione secundum eius finem, cum eius finis sit perfectam sententiam demonstrare, dictio omnis perfectam sententiam demonstrans¹ absolute vel ex retorsione ad alterum bene potest esse oratio.

An example Jordanus gives a few pages later clarifies this peculiar use of the Aristotelian distinction. 'Curritur', he says, may be taken as a complete *oratio* when it can be analyzed as 'cursus fit', though not if it is to signify the inherence of an action, i.e., to be analyzed as 'curritur ab illo'.² The point, presumably, is that the impersonal passive construction, though materially simple, is formally complex, as analysis shows.

But Jordanus does not really offer a coherent theory of analysis or *expositio* which can be used to show generally whether a construction is meaningful or not. The principle is clearly not, strictly speaking, syntactic. The replacing item need not have the same combinatorial possibilities as the item it replaces. 'Lectio fit' may replace 'legitur'; but while 'lectio Virgilii fit' is correct, 'legitur Virgilii' is ungrammatical.³ It is not clear, either, that truth value need remain constant between exponens and exponendum. 'Impero te scribere' is in fact an indicative with a truth value; yet it may replace 'scribe'!⁴ We have, then, no criterion like intensional isomorphism - or even extensional or truth-functional equivalence - with which to measure analyses which are to show a construction meaningful.

Moreover, in many cases, whether a construction is grammatically correct or not seems to depend on what the speaker means to say. On the question of whether a transitive verb with a nominative subject but no oblique noun, may constitute a complete and perfect sentence, Jordanus says:

/39ra/ Cum sic dicitur 'Sortes legit', uno modo est perfecta, alio modo imperfecta. Si enim sit intentio proferentis significare actum de substantia, cum hoc sufficienter fiat per illam orationem, sic est perfecta. Si autem intentio proferentis sit significare actum

1. demonstrans: demonstrabilis L demonstrantis M.

2. /8r/.

3. /49v/. 4. /83v/.

secundum transitionem de substantia in quam actus non solum est egrediens, sed etiam super aliud transiens, sic cum ibi sit transitio sine transitionis modo, manifestum est quod sit imperfecta.

Undoubtedly we can salvage from this passage the restriction that the justifying intentions of the speaker are limited to what an expression may or not mean. Jordanus refuses, for example, to consider 'ego sum ego' perfect, though he allows it to be congruent, because there is nothing non-trivial which it can mean. But it is disconcerting to have the question of whether a construction is grammatically correct or not depending on which of its possible meanings the speaker has in mind.

Nor are we restricted to basic meanings. Figurative constructions are ruled grammatical, not with respect to their basic meanings, but in certain cases in which the speaker means something else:

/65rb/ Ad hoc dicendum quod duplex est intellectus: primus et secundus. Intellectum primum appello illum quem vox primo praetendit, et hoc est modus significandi vel aggregatum ex modo significandi cum principali significato. Secundum intellectum appello quem vox praetendere potest secundario. Dico ergo quod omnis constructio figurativa simpliciter est incongrua quoad primum intellectum; sed quoad secundum intellectum intentum a proferente est congrua, non simpliciter, sed secundum quid. Non est enim congrua secundum intellectum quem vox simpliciter praetendit, sed secundum intellectum a proferente intentum.

Undoubtedly, the criterion for meaningfulness and correctness is more than psychological. But it seems to be roughly this: Constructions are grammatical and meaningful when they are traditionally and commonly considered to be so and under the conditions under which they are commonly considered to be so. The explanations of individual cases are clear, but the reasoning is a blend of the psychological, the analytical and the commonsensical. Thus the notion of the *oratio congrua et perfecta* fails independently to provide a stable criterion for meaningfulness and grammaticality. And if the stated criterion is unstable, we must turn instead to the notion of the *dictio* and the rules of construction in the hopes that they will provide a criterion of quite a different sort: Constructions are grammatical and meaningful if they can be shown to be so by reference to the essential and accidental combinatorial possibilities of the *dictiones* of which they are composed.

IV.B.The *Dictio*.

In its context, the formulation *sermo articulatus ex consequenti* is used to distinguish meaningful language per se from actually spoken or

written language. It thus refers us to a kind of deeper structure. The notion of the *dictio* is a correlative notion, and refers us to the elements of the deeper structure. (When Jordanus means to speak of a surface lexical item, he uses *vox* instead, just as he uses the locution *secundum vocem* to refer to surface or literal features of a construction - usually when these features run counter to the deeper analysis.) Moreover, were we interested in the specific meanings of individual lexical types, we would turn to etymology, and not to the theory of construction. In the current study, our object is not the way in which the specific lexical meanings of expressions are assigned or contribute to the specific contexts in which they occur, but the way in which significant general groups of expressions contribute to the wholes in which they occur. Thus the *dictio* is not an utterance or instance - a token - nor merely the corresponding lexical type, but a lexical type considered as to its characteristics as a member of a grammatical word class functionally defined (*pars orationis*). The central difficulty with Jordanus' theory of the *dictio* is that he is unable to find significant functional classes of expressions of sufficient generality to explain and define meaningful and grammatical constructions without descending to the very specific meanings of individual word types.

The *partes orationis* are eight in number: noun, pronoun, participle, verb, adverb, preposition, conjunction and interjection. They are functionally defined by a second order semantic theory. The class of nouns, containing proper and common nouns and adjectives, signify their significates (*res nominis*) as substance with quality, where "quality" is broadly construed as the referent of any natural description under which an individual may be classified. Pronouns signify substance, but without an indication of determinate kind of quality (*substantiam meram*). Pronouns do indeed have minimal meaning; but the "properties" involved, e.g., being the one speaking or the one pointed to, do not qualify as natural properties. Thus, as Jordanus sees it, pronouns indicate only what is referred to in a given context (*suppositum*). Participles signify substance under the attribute of action, or, in Jordanus' preferred way of speaking, an action joined (nonpredicationally) to a substance (*actionem cum substantia*). The verb signifies something (*rem verbi*) as connected by predication to something else (*ut de altero*) which is its subject (*supponit verbo*). Adverbs signify the way in which the verb is conjoined to the noun. Prepositions in constructions signify the connections between substances which

are not related as subject to the verb and the verb (*significant habitudinem quam habet substantia ad actum a parte post*). Conjunctions signify the connections which the mind makes between other *significata* or between propositions. And interjections signify immediately the sentiments of the speaker (*quoad proferentem significant mentis affectum*), but signify them to the hearer by means of a concept (*quoad audientem significant mentis conceptionem*).

This full division into eight parts of speech is the division into the essential *modi significandi*, i.e., into the essential ways in which members of functionally defined word classes get at things in the world. Actions, for example, can be gotten at in a nounlike way; they can be named, e.g., 'cursus'. They can be gotten at in a verblike way, either with or without a subject made explicit, e.g., 'ille currit', 'curritur'. They can be gotten at by means of their qualities, relations, etc.; this is the job of adverbs and prepositions. And they can be gotten at as stuck in substances; this is the function of the participle. With some loss of specificity, an action may just be pointed out or rementioned after it has been specified; this is the job of the pronoun. And certain actions can be expressed by interjections. This seems to be the way in which Jordanus thinks of the *partes orationis* and their characteristic *modi significandi*. They and the ways they can be combined dictate the fundamental rules of construction.

The division of *dictiones* into the eight *partes orationis* with their characteristic *modi significandi* is clear and relatively unproblematic. But this set of distinctions is by no means adequate to explain the rules of latin construction, e.g., the obligatory combinations of the verb with the nominative case and the various oblique forms of the noun. At first, it may seem that the need is merely for a further functional articulation of the essential word classes with more restrictive rules for combining expressions according as they fall into important subgroups - then ultimately an explanation of how accidents of a given occurrence of an expression, e.g., those resulting from its inflexion, force corresponding modifications of the accidental features of other expressions combined with it. The demand would then be for a further articulation of the second order system of semantics, and then for explanations of the rules of constructions in terms of the behaviour of items in this further articulated system. This undoubtedly is the plan of *Sermocinalis scientia*. Book I is to make and explain the essential distinctions and to make the first set of subsidiary

distinctions. Book II is to explain how the various accidents of these groups interact to produce well formed sentences. It is for this reason that the notions of *exigentia* and *regimen*, which have principally to do with the production of actual well formed strings, are not introduced formally until the beginning of Book II.

One expression requires (*exigit*) another if it exhibits dependence (*dependentia*) on it, i.e., needs to form an *oratio perfecta*. *Exigentia* is thus seen as an attraction of another expression in order to make up a meaningful sentence (*tractatio alterius dictionis ad perfectionem orationis*). Originally Jordanus intends to restrict his use of *exigentia* to cases in which there is a transition of action from something to something; but he violates this restriction (*ex respectu transitivo*) as soon as he sets it up, clearly using the notion for any predication context whatsoever. By contrast, one expression governs (*regit*) another if it has the power to cause the other to be in a certain case. *Regimen* is thus seen as a power or disposition of an expression (*respectus sive potestas dictionis*) to force modification of the case of another. Only those parts of speech which can be declined, then, can be governed. Nouns, for example, seem to govern adjacent adjectives,¹ though it is the verb of the sentence in which they occur which requires both of them to be in a particular case in order to form a well formed sentence. In fact, Jordanus tends to forget his own distinction between *regimen* and *exigentia* and to use the terms interchangeably whenever he is talking about relationships between nouns, though *exigentia* seems to be the notion he is more comfortable with. Governance and requiring, then are the two notions which are to explain proper construction. They are defined in terms of the complete and meaningful sentence; but as that notion has been shown to be unstable, they have to be referred to the divisions and subdivisions of expressions to determine their force.

The category of nouns is subdivided clearly. In Book I, Jordanus divides nouns into the substantive nouns, proper and common, and adjective nouns. These two groups he calls *species*. Proper and common nouns signify

1. We must presume that this is Jordanus' answer, since he obviously intends a positive answer to the question "An substantivum regat adiectivum" /71ra/. Unfortunately, he seems to forget what question he has posed and instead answers (correctly) that there is no relation of requirement between substantive and adjective noun. I suspect a lengthy textual omission, but none of the relevant mss have the missing text.

substance and quality in a fixed way and can serve as subjects of sentences; and they may be modified by adjectives (*per modum fixi et stantis*). Adjectives, though they signify quality, do so as modifiers (*sub modo adiacentis vel inhaerentis*). And in Book I, Jordanus points out that this distinction has consequences for proper syntax. A substantive noun, since it signifies in the fixed way, cannot, properly speaking modify (*apponi*) or be used apposite to another noun; nor can an adjective while still functioning as an adjective be modified by another adjective, since it signifies in the mode of inherence or adjacence. A construction in which a noun modifies an adjective sins on both counts, whereas an adjective modifying a noun is always grammatically acceptable. In Book II, we discover that the "intrinsic accidents" of the noun, i.e., gender, number and case, govern those of the adjective, and that certain accidents of the noun, e.g., the nominative case for the subject, are required by the verb of which it is the subject.

Something of a problem is created by the fact that nouns also have "extrinsic accidents" (*accidentia ab extra*)¹, e.g., referring to something which is possessed or to something which is acquired, which will cause other nouns to have certain accidents. For example 'asinus Sortis' presents us with the genitive case 'Sortis' caused by the fact that the ass referred to by 'asinus' is possessed by Sortes. It is easy enough to see why this phenomenon must be an accidental feature of a noun; proper nouns never behave this way. It is less easy to see why such cases of governance do not have to do with the precise lexical meaning of the expressions involved, or worse yet with their meaning in a particular referential context. Moreover, this section of the theory is not dispensable. Not only noun-noun constructions, but also constructions involving two nouns with the verb substantive depend on it. The verb substantive cannot take an oblique object, which would indicate that it was transitive; it is thus necessary to explain such constructions like 'asinus est mihi' and 'asinus est Sortis' by saying that nouns with the force of the verb helping (*ex vi verbi*) require the cases of other nouns. This difficulty may not be fatal. If

1. /72rb/ Vel posset dici aliter quod modus significandi est duplex: substantialis et accidentalis. Accidentalibus adhuc duplex: quidam ab intra, quidam ab extra. Ab intra sicut casus, genus, et similia quae dicuntur intelligi per ipsam vocem; et <secundum> talem modum significandi nomen non exigit. Est autem alius modus significandi ab (om.L) extra, sicut (+quod L) modus qui (quod L) accidit nomini significanti (significare LM) rem prout est possessio vel prout est conferens alio vel aliquo alio tali modo. Et gratia talis modi fit exigentia, ut 'cappa Sortis': Ex eo quod 'cappa' significat rem ut possessam exigit genitivum significantem possessorem.

Jordanus seriously means that the distinction between nouns which signify things that can or signify things that cannot be the subjects of actions or passions is grammatically irrelevant, then he is prepared to countenance a fair amount of nonsense as grammatical, provided only that it is well formed. He may, then, be prepared to say that the "extrinsic accidents" are the sort of thing which grammatically can accrue to any noun substantive; he would then have to concede, it seems that 'Socrates Sortis' is not ungrammatical, but merely very peculiar in its meaning.

The problems with the verb are much more serious. The primary division of verbs in Book I is between verbs substantive, vocative and adjective. As Jordanus sees it, both the verb vocative ('Priscianus vocor') and the verb adjective ('Priscianus currit', 'Priscianus amat Petrum') contain the verb substantive ('Priscianus sum'). They do so, however, in different ways. The verbs substantive and vocative actually have the same mode of signifying; the point seems to be that 'Priscianus sum' says who I am - as well as indicating what I could be called (*copulat formam et gratia formae nomen*) - whereas 'Priscianus vocor' indicates what I am called - as well as indicating what I am (*copulat nomen et gratia nominis formam*).¹ The verb adjective predicates an action or passion with or without completion of the action by an oblique noun; the verb substantive is contained in it, since the action or passion signified can be seen as a kind of being (*significat esse per actum sive specificatum tantum*). If there is a problem with this account, it is that Jordanus has confused the lexical force of the verb 'to be' with its analytical use as an expression of the structural character of predication. On Jordanus' theory, 'I am called' and 'I am' are related by their actual meanings; 'I am' and 'I run' are related only by analysis.

But Book II does not bring the expected further articulation of this apparently primary division. Here Jordanus claims that the primary distinction between verbs is that some can take oblique objects, as they indicate a transition of action from something to something, and some cannot, as they indicate no such transition. The first group are transitive verbs, and the second are absolute verbs.² The problem with this distinction is obvious. The verb substantive can, as we have seen, take an oblique noun; on Jordanus' theory, of course, it is the subject noun which is responsible for the oblique form after the verb. But if we ask why nouns behave this way with the verb substantive, and not with other absolute verbs, the

1. cf. /19rb/. 2. /93ra-93rb/.

answer is obvious: because the verb substantive has the lexical meaning it does. Moreover other absolute verbs require special treatment; some, like 'dormio' can be shown to signify no transition of action only by showing that *in this specific case* the agent and the patient are in fact identical.³ The situation with transitive verbs is no better. Some take the genitive or the dative case and some the accusative because the former signify "less violent transitions" of action.²

Even Jordanus is moved to ask at this point³ whether he has not gone beyond the essential characteristics of significant word classes. The answer is that he has been doing so from the very beginning. His initial tripartite division of verbs was already lexical; and those specific verbs have their own rules of construction. The division of verbs into transitive and intransitive is already lexical. It has to do principally with the kinds of actions signified, and only secondarily and very problematically with whether verbs can occur with nouns in oblique cases.

Jordanus does not have, either in the case of the noun or in the case of the verb a clear answer to the question of where deep structure or second order semantics leaves off and the lexicon begins. It is moreover not clear that the kind of theory of "modes of signifying" he proposes can accommodate such a distinction. In Jordanus' theory, then, we may have an illustration of the reason why later theories turned to other models of analysis and explanation.

V. Manuscripts and Apparatus.

Sermocinalis scientia occurs in five known mss: Leipzig UB 1291 ff. 1r-96r (L); München BSB Clm. 14476 ff. 17r-62r (M); Venezia Martiana Lat. XIII.17 (=3912) ff. 1r-52v (V); Wien NB. lat. 2450 ff. 1r-82v (W); and Ferrara Ariostea II 191 ff. 153r-252v. M and L terminate with a discussion of selected questions on the Priscian lemma "Verborum vero", XVIII.140; the examples discussed in the commentary occur as late in *Institutiones Grammaticae* as XVIII.154. Both W and F break off with the discussion of the previous Priscian lemma "Absoluta vero", XVIII.135. V contains the full discussion of M and L and continues under the same lemma with a discussion of the supine which is introduced in the *Institutiones Grammaticae* at XVIII. 156-7. V thus breaks off at the usual point for a *Priscianus minor* commentary. All five mss. begin with the phrase "Sermocinalis scientia".

1. /94va/. 2. /38vb/. 3. /95va/.

L is in the same 13th century hand throughout, on folios of two 44-line columns corrected throughout in that same hand. It carries in a different hand the *Incipit: Optima notula magistri Jordani in priscianum Minorem*. The *Explicit* is in the same fine hand that wrote the text and reads: *Explicit optima notula Magistri Jordani in Priscianum Minorem*. L contains a complete and usually sound text in the proper order; deficiencies in L tend to be one-word omissions, obvious homoeoteleuta; and the sorts of errors easily explained by the copying process, e.g., 'prior et posterior eadem' for 'prior et potior ea dictione'.

M lacks an initial attribution, is in a very small 14th century hand, consists of folios customarily comprised of two columns of 67 lines, is corrected conscientiously and probably in the same hand for the first 10 folios, and sporadically thereafter. The text of M, though it differs consistently from that of L in word order, is closely related to L, usually reflecting L's defects. In the case cited above, M also reads 'prior et posterior eadem'; and passages omitted from L, even extending to entire arguments, are usually absent from M as well. M is often grammatically better than L; but M is plagued throughout by homoeoteleuta and has a major ordering problem. Many headings are missing, though blank spaces have been left for them; two sections from later parts of the work are interpolated into the middle of earlier passages, then repeated at the proper place (30r/48v, 33r-33v/42r-42v); one section is misplaced totally (38v-39r); and M lacks entirely the text corresponding to L 55v-62v, though several columns have been left blank at the point of omission - not enough space for the omitted text, even in the tiny hand of M. After its *Explicit: Expliciunt dicta Rudberti*, M continues with several columns (60rb-61ra) of texts which seem to be arbitrarily related, taken, with two exceptions,¹ from the body of the text².

1. The questions /60rb/ "Utrum omne verbum possit <esse> impersonale... an sit necesse" does not occur in *Sermocinalis scientia*, where we find instead "Utrum verbum possit impersonare" /25v/. The addendum /61ra/ "Nota quod constructio dicitur tribus modis: unus modus est idem est quod actus construendi; alio modo est unio constructibilium, et tunc quandoque congrue vel quandoque incongrue, ut 'homo currit' - incongrue, ut 'animal homo', etc.; tertio modo est constructio idem quod oratio congrua vel ordinatio congrua," is not found in the body of M or in L. - The last part of these notes is a transcription of the beginning of Robert Kilwardby's proemium to the Priscianus minor.

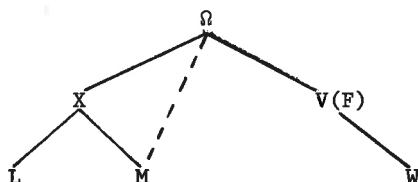
2. To be found in M on folios /25r/, /25r/, /25r/, /16r/, 23r/, /24v/, /14r/ (littera), /27v/.

V is in two 14th century hands, probably Italian, in folios of two columns of 61 lines each. It carries in the same hand the *Incipit: Incipiunt glossae Jordani super Priscianum XVII et XVIII*. The initial folios have extensive marginalia which have been badly damaged in binding. In many cases, V has a fuller text than L or M, but it is plagued throughout with nonsensical expansions of some original's abbreviations. V is often a good clue to what the string of abbreviations of its original must have been. The concluding text of V missing from L and M seems to be authentic; but lacking the support of L and M, it is nearly impossible to reconstruct its sense.

F has not been taken into account in the preparation of the edition. It is in a 15th century Italian hand, has essentially the same version as V, with numerous omissions and many errors. It carries in a different hand the *Incipit: Johannes super Priscianum minorem et solvit*, and the *Explicit: hic Johannes super Priscianum minorem*.

W is written in a single fine 13th or early 14th century hand on folios of two columns of 41 lines, with lemmas and citations clearly marked. On f.82v a late hand adds the attribution: *Johannes super Priscianum minorem*. Though W stops before the end of V, W's text is essentially the same as that found in V. But W exhibits some curious features: (i) W's exact wording corresponds to V's only where V's version is grammatically and contextually possible, but W's deviations from V do not often match the text of L and M; (ii) some passages which are hopelessly confused in V are omitted; (iii) some problems in V are eliminated by obvious rewriting. For example, on one occasion (6rb) V introduces an objection (*quod obiciat quod*), then omits, presumably by homoeoteleuton, the short statement of the objection and the introductory phrase of the answer (*dicendum quod*), then proceeds immediately with the text of the answer to the omitted objection. The result is a paragraph announced as an objection which cannot possibly be one, since it is a direct corollary of the main argument. W deletes the announcement of the objection, then replaces the rejected phrase with "Ad primum dicendum quod." The solution is incorrect, as the answer does not in fact correspond to the first counterargument; but the solution of W is a good deal better than what stands in V. It is hard to escape the conclusion that W represents not a better original than V, but the result of an original which was at least as bad - and the editorial sorting and reordering of some early and gifted editor. W is a source of solace.

As a conservative grouping, we might pose the following, which represents, not the history of the text's transmission, but the interrelations of the extant Mss.

The hypothetical original Ω is the source of two families of texts: LM and VWF. L and the text of M have some similar source, the hypothetical X, but the marginal corrections of the first part of M stem, if not from Ω itself, then from some different intermediate. VWF seems to stem from some good and highly abbreviated original, perhaps from Ω itself, but we first meet this family in the corrupt version of V(F) and then in the edited version of W.

I have chosen to give the text of L with corrections where necessary from M. Where L's version is acceptable, the variants of M have not been noted. V and W are in fact the source of many of my conjectures. V, however, has been acknowledged only when the insertion or correction is too lengthy to be hazarded without some textual authority or where, as with L 56v-62v, the Munich text is totally absent. W is an interesting study in itself, but it is of no help in establishing the text of L, since it is full of editorial conjectures which do not stem from L or any of L's near relatives. I have acknowledged W only on the rare occasions where it supplies conclusive evidence of the need to diverge from LMV.

I have not respected the manuscripts' orthography, punctuation or paragraphing, and I have supplied the headings to the questions, remaining as close to the text as possible. Expressions derived from the Greek have been given their usual Latinized spelling, though I have retained the medieval forms of 'intelligo' and such words as 'maneria'. In general, I have respected L's use of the subjunctive, except where M authorizes a correction or where obvious parallel constructions require one; the only systematic exception occurs in the phrase 'si obiciatur' where 'obiciatur' is always used, regardless of what the abbreviation seems to require. All instances of 'sig^a(t)' have been rendered by forms of 'significare, significatus', even where the abbreviations clearly indicate something like

'signatum', since I reserve this latter expression for contexts involving individuation. In passages from the literal commentary, cursive script indicates an intended quotation from Priscian.

SIGLA

Text:

- [] to be deleted, though it occurs in M and L or in the only one of them which has the text.
- < > to be added, though it is missing from M and L or in the only one of them which has the text.
- †...† corrupt, but in both M and L or in the only one which has the text.
- *** lacuna.
- x: *om.*L x is omitted in L, though in M.
- y: x *add.*L after y, L adds x, though M does not.
- x: y L z M I have substituted x for the incorrect y of L and the incorrect z of M.
- x(V): y L z M I have substituted x, which is in V for y in L and z in M. (Also used for omissions in ML which are supplied from V).
- x: y L *deficit* M I have substituted x for the incorrect y of L, whereas M because of some longer omission or revision cannot be of use.

NOTULAE SUPER PRISCIANUM MINOREM MAGISTRI JORDANI

SELECTED TEXTS

Sermocinalis scientia cum sit de sermone diversificatur sicut et sermo. Secantur enim scientiae quemadmodum et res, ut dicit Aristoteles in secundo *De Anima*^A. Diversificatur autem primo¹ sic: aut enim est contractus ad personam et eius attributa, aut non contractus. Si non contractus aut consideratur in ratione rei, aut ratione modorum significandi. De sermone contracto quoad personam et eius attributa est rhetorica. De sermone non contracto quoad modum significandi est grammatica. De sermone non contracto quoad rem significatam est logica.

Diversificatur etiam sermo penes finem: aut enim est sermo ordinatus ad significandum, aut ad movendum². Si ad movendum³: aut virtutem apprehensivam; aut virtutes motivas, scilicet irascibiles et concupiscibiles. De sermone ordinato ad significandum est grammatica. De sermone ordinato ad movendum virtutes in iudice ut misereatur parti propriae et indignetur parti adversae est rhetorica. De sermone ordinato ad movendum⁴ virtutem apprehensivam ad electionem veri et fugam falsi est logica. Et sic istae tres scientiae diversificantur ex parte subiecti quod est sermo.

Triviales dicuntur ex parte finis. Sunt enim tres viae in naturalem et moralem philosophiam. Rationales dicuntur ex parte efficientis; ratio enim effectrix est earum⁵.

Cum igitur grammatica sit de sermone ordinato ad significandum, diversificatur sicut et sermo ad significandum ordinatus. Sermo autem ad significandum ordinatus aut ordinatur ad significandum in se ipso aut in altero. Si in altero, aut in illo genere est divisibilis aut indivisibilis. Si indivisibilis, sic est littera de qua est orthographia quae in maiori volumine a definitione vocis incipit et terminatur usque ad definitionem dictionis. Si in illo genere est divisibilis, sic est syllaba de qua secundum eius accentum est prosodia quae traditur in libro accentuum. Si autem ordinatur ad significandum in se ipso iterum in illo genere est divisibilis aut indivisibilis. Si indivisibilis, sic est dictio de qua est ethymologia quae incipit a definitione dictionis et terminatur usque ad finem maioris voluminis. Si sermo ordinatus ad significandum in se ipso sit divisibilis sic est oratio de qua est diasynthetica quae docetur in praesenti /lrb/ libro.

1 primo: sermo M (*fort. recte*). 2 movendum: modum L. 3 movendum: modum LM. 4 movendum: modum L. 5 earum: causaque *add. M* (*fort. recte*).

A de An.III.8, 431b24-5.

Vel aliter potest dici quod grammatica diversificatur secundum ea quae requiruntur ad sermonem ordinatum ad significandum. Haec autem sunt: litteratum, articulatam, debito modo pronuntiatur. Articulatam¹ est dubbus modis: primo, et ex consequenti. Articulatam primo est dictio quae significat per suam propriam impositionem. Articulatam ex consequenti est oratio quae significat per impositionem partium.

De sermone ordinato ad significandum in quantum litteratus est orthographia. De sermone in quantum ordinatus ex consequenti est diasynthetica. De sermone autem in quantum debito modo pronuntiatus est prosodia. Sic igitur habemus quid sit subiectum huius doctrinae quia sermo ex consequenti articulatus sive dictio ordinabilis in quantum ordinabilis.

Causa formalis huius doctrinae est forma tractandi et forma tractatus. Forma tractandi est modus agendi qui est quadrupliciter²: definitivus, divisivus³, probativus et improbativus et exemplorum positivus⁴. Forma tractatus est forma rei traditae quae consistit in separatione librorum et capitulorum et ordine eorumdem.

Causa finalis est ut sciamus congrue et perfecte exprimere quod apud nos est et auctores exponere, ut tangit in littera. Titulus huius libris talis est: incipit liber constructionum sive de dictione in quantum constructibilis⁵.

Supponitur autem ista scientia rationali philosophiae. Ordinare enim dictionem cum dictione secundum debitum modum significandi non est effectus moris vel naturae, sed rationis. Et propter hoc supponitur rationali philosophiae.

Istis igitur habitis recurrendum est ad causam formalem quae est forma tractatus sive rei traditae secundum quam liber iste per modum doctrinae dividitur in duas partes: in quarum prima dat intentionem suam, in secunda intentionem suam prosequitur ut ibi, *Quemadmodum litterae, etc.*^A Prima in duas: in prima ostendit de quibus sit dicendum et secundum quem modum; in secunda ad quem finem ut ibi, *Quemadmodum*. Prima in duas: in prima osten-

1 Articulatam: esse *add.M.* 2 quadrupliciter: principalis L. 3 divisivus: collectivus *add.M (fort. recte)*. 4 positivus: suppositivus L. Primo duo modi sunt necessarii ad cognitionem incomplexorum, videlicet subiecti et partium eius. Secundus modus est necessarius ad cognitionem complexorum subiecti et partium subiecti. Tertius modus necessarius est ad cognitionem complexorum, scilicet passionibus de partibus subiecti. Quartus modus non est de esse artis, sed de bene esse. Ponuntur exempla ut sentiat qui discit sive causa materialis evidentiae *add.MWVF (fort. recte)*. 5 dictione in quantum constructibilis: constructione M (*fort. recte*).

dit secundum quem modum dicendum sit de ordine dictionum; in secunda parte differentiam dicendorum ad dicta concludit ut ibi, *In supradictis*. Ostendit ergo primo quod <de> ordinatione dictionum partium agendum sit imitative: In maiori volumine egimus de partibus orationis imitando Apollonium et alios in bene dictis et etiam secundum inventionem propriam. Similiter igitur in praesenti opere agendum est de constructione dictionum Apollonium et alios imitando et etiam secundum propriam inventionem.

Ratio consequentiae patet: constructio partium attenditur penes sua significata et consignificata; si ergo imitatus est Apollonium et alios in consignificatis quae medium sunt construendi ratio est ut imitetur eos in constructione. Dignum enim est ut qui imitetur in causam imitetur etiam in effectum. In conclusione sua /lva/ sic procedit: primo dat antecedens; deinde consequens ut ibi, *nunc quoque*; consequenter concludit differentiam dicendorum ad dicta sic: *In supradictis igitur egimus de singulis vocibus dictionum*, hoc est de vocibus quae sunt dictiones; *singulis*, id est sigillatim acceptis et absolute; *prout poscebat earum ratio*, id est rationabilis tractatus, hoc est definiendo, dividendo et proprietates sive accidentia partium assignando. Vel sic: *Prout poscebat earum ratio*, id est singula generum sub octo generibus singulorum partium colligendo.

Et nota quod ista conclusio infertur per locum a parte in modo sic: In supradictis egimus de partibus orationis imitative. Ergo egimus ita: in maiori volumine tractavimus de partibus absolute sumptis; *nunc autem dicemus de ordinatione earum quae solet fieri ad constructionem orationis perfectae*, id est de ordinatione congrua. Ordinatio enim congrua est sicut dispositio materialis ad ordinationem perfectam.

Consequenter ostendit ad quem finem dicendum sit de ordinatione dicens quod diligentissime est inquirenda ordinatio dictionum. *Quemadmodum*, id est valde; *necessarium est ad expositionem omnium auctorum*, id est scriptorum ab auctoribus prosaïcis et metricis. Scribentes enim metricae quandoque [enim] transponunt causa metri dictiones. Item scribentes prosaice quandoque transponunt dictiones euphoniae causa. Sed qui habet artem construendi huiusmodi transpositiones ad rectum ordinem novit revocare has dando unicuique situm proprium; et ita per artem construendi facilius est sententias auctorum exponere. Sic ergo habemus quod finis huius artis est intentiones auctorum in scripturis redactas exprimere, ex quo per locum a maiori supponit Priscianus quod finis huius doctrinae sit intentiones proprias exprimere, cum sermo ad hoc sit inventus ut sit mutuae voluntatis

indiciū et proditor animorum. Et in hoc terminatur sententia praesentis lectionis.

Ordo partium patet. Cum enim prooemium sit ad removendum ignorantiam negotiationis, tractatus autem sit ad removendum ignorantiam dispositionis, sicut ignorantia negotiationis ante ignorantiam dispositionis sic prooemium ante suum tractatum. Ordinatio partium prooemii sic patet: sicut materia et forma sunt naturaliter ante suum finem quia materia et forma sunt causae intrinsecae, finis autem est causa extrinseca, sic prius est ostendere de /lvb/ quibus sit dicendum et secundum quem modum quam dare finem dicendorum.

Item, sicut praemissae ante conclusionem sic prius est ostendere secundum quem modum dicendum sit de ordinatione dictionum quam concludere differentiam dicendorum ad dicta. Item, ratio¹ per quam ostendit quod modus agendi est imitativus patet²: primo dat antecedens, deinde consequens. Et patet ordo per se.

Hic quattuor sunt quaerenda: Primo an grammatica sit ars; deinde an sit necessaria; tertio cuius generis sit subiectum³; quarto de ordinatione eius ad logicam.

AN GRAMMATICA SIT ARS

Quod non sit ars sive scientia videtur sic: omnis scientia est de universalī, ut dicit Aristoteles^A; grammatica non est de universalī; ergo non est scientia. Quod non sit de universalī patet: est enim de vocibus, voces autem sunt sensibiles, sensibile autem non est universale, sed particulare vel singulare.

Item, omnis scientia est de impermutabili, unde Aristoteles in libro *Posteriorum*: "Scientia est ex necessariis et circa necessaria"^B; et in sexto *Metaphysicae*: "scientia est de eo quod permanet aut semper aut pro maiori parte."^C Sed grammatica est de voce litterata articulata quae permuat apud diversas linguas. Ergo grammatica non est scientia.

Sed contra: dicit Tullius ars est collectio multorum praeceptorum ad unum finem tendentium^D. Sed grammatica est huiusmodi. Ergo est ars. Et hoc concedo.

Ad primum ergo dicendum quod grammatica est de sensibilibus; est enim de voce. Sed sensibile dupliciter potest considerari: vel secundum esse

1 ratio: rationis LM. 2 patet: *om.* L. 3 subiectum: subiecti LM.

A e.g. de An.II.5,417b22-23.

B Cf. APo.I.6,74b5sq.; I.33,88b30sq.

C Met.VI.2,1027a20-21.

D Cic.Fragm.I.26 (Diomedes, A.Gram II, GL I,p.421).

commune secundum quod abstrahit ab hoc et ab illo sensibili, vel secundum esse significationis secundum quod concernit hoc vel illud sensibile. Primo modo est universale et sic de ipso potest esse scientia. Secundo modo singulare et sic de ipso non potest esse scientia.

Ad secundum dicendum quod licet voces inquantum voces non sint eadem apud omnes, tamen secundum modum ordinandi et secundum intellectum quem constituunt sunt eadem apud omnes. Intellectus enim ut vult Aristoteles sunt idem apud omnes^A. Modus etiam ordinandi dictionum secundum conformitatem accidentium sive difformitatem idem est apud omnem linguam.

AN GRAMMATICA SIT NECESSARIA

De secundo sic: omne id circa quod contingit recte agere et peccare indiget arte; circa constructionem contingit recte agere et peccare; ergo ad recte construendum indigemus arte; ergo ista ars est necessaria.

Ad idem: id quod reddit nos habiles et faciles ad recte construendum est necessarium; sed ars construendi reddit nos habiles et faciles ad recte construendum sicut ars aedificandi ad recte aedificandum. Sicut ergo ars aedificandi est necessaria ad bene /2ra/ aedificandum sic ars construendi est necessaria ad bene construendum.

Ad idem: omne bonum et difficile indiget arte, sed recte loqui est bonum et difficile, ergo indiget arte. Ergo ars ista est necessaria. Quod concedo.

Sed contra: de operibus naturae non indigemus arte; sed loqui ut dicit Aristoteles in secundo *de Anima* est opus naturae^B. Dicit enim quod lingua congruit in duo opera naturae: in gustum et loquelam. Sicut ergo lingua gustare novit a natura et ad hoc arte non indiget, sic ad loquendum nulla arte indigemus.

Solutio: dicendum quod loqui dupliciter potest considerari: simpliciter vel congrue et recte secundam regulas artis grammaticae. Loqui simpliciter a natura est et ad hoc non indigemus arte. Loqui autem recte ad exprimendum alii quod apud nos est non est a natura et ad talem indigemus arte.

CUIUS GENERIS SIT SUBIECTUM GRAMMATICAE

De tertio sic: et primo quaeritur an dictio sit subiectum istius doctrinae, deinde an ordinatio, tertio an oratio. Et primo videtur quod dictio, sic: omnis scientia est illius generis subiecti cuius partes et passionem partium considerat, ut dicit Aristoteles in libro *Posteriorum*^C; sed

A Int.1, 16a6-7. B de An.II.8, 420b17-18; cf.Part.an.II.16, 659b36-660a1. C APo.I.28, 87a38-39.

praesens doctrina sive diasynthetica considerat partes subiectivas dicti-
onis ordinabilis secundum suam congruam et perfectam ordinationem. Con-
siderat enim praesens doctrina congruam ordinationem nominis et verbi¹ et
aliarum² partium orationis quae sunt partes subiectivae dictionis. Ergo
dictio³ ordinabilis est subiectum praesentis doctrinae.

Ad idem: in unaquaque scientia quod investigatur est passio; de quo
investigatur est subiectum; per quod medium sive causa, ut vult Aristoteles
in libro *Posteriorum*^A. Sed investigatur in praesenti doctrina congrua or-
dinatio de dictionibus. Ergo in praesenti doctrina dictio erit subiectum,
congrua ordinatio passio quaesita.

Ad idem: omnis passio est illius subiecti primo in quo reperitur primo
causa et principium illius passionis; sed causae et principia huius passio-
nis, quae est congruitas, inveniuntur primo in dictione sicut⁴ accidentia
per quae una dictio congrue vel incongrue construitur cum alia. Ergo ista
passio quae est congruitas primo debetur dictioni. Ergo dictio est subiec-
tum huius doctrinae. Quod concedo.

Contra: nihil est subiectum doctrinae nisi sit susceptibile passionis;
dictio non est⁵ susceptibilis passionum; nihil enim est dictum quod in dic-
tione est congrua et incongrua: ergo dictio non est⁵ subiectum huius doc-
trinae.

Solutio: dicimus quod dictio absolute sumpta non est subiectum huius
doctrinae, sed inquantum ordinabilis; inquantum enim ordinabilis est sus-
ceptibilis congruitatis et non inquantum absolute sumitur.

Tunc quaeritur si ordinatio sit subiectum, et videtur quod non. Ni-
hil est subiectum sermocinalis scientiae nisi sermo vel pars sermonis. Sed
ipsa ordinatio non est sermo nec pars sermonis; ergo non est subiectum ser-
mocinalis scientiae vel doctrinae.

Ad idem: /2rb/ nullum subiectum quaeritur, sed supponitur; ordinatio
dictionum in praesenti doctrina quaeritur et non supponitur; ergo non est
subiectum. Quod concedo.

Sed contra: dicit Priscianus in prooemio quod sicut in maiori volumine
agitur de dictionibus, sic in hoc agitur de ordinatione dictionum. Sed in
maiore volumine agitur de dictionibus ut de subiecto. Ergo⁶ hic de ordina-
tione dictionum agitur ut de subiecto.⁶

1 et verbi: cum verbo L. 2 aliarum: earum L. 3 Ergo dictio: om.L.
4 sicut: quae sunt L. 5 susceptibilis-non est: om.L. fort. in margine,
sed legi non potest. 6 hic-subiecto: om.L.

A cf. APo. I.7,75a38sq.; I.10,76b12sq; II.1-2.

Dicendum quod sicut in maiori agitur de dictionibus secundum eius esse absolutum ita hic agitur secundum esse eius ordinatum vel eius ordinationem, unde quoad hoc est similitudo quod utrobique agitur de dictionibus, sed aliter et aliter acceptis; sed non quoad hoc quod sicut illic agitur de dictione tamquam de subiecto, sic hic de ordinatione tamquam de subiecto.

Postea quaeritur si oratio possit esse subiectum, et videtur quod non. Impossibile est materiam et finem coincidere sive concurrere, ut dicit Aristoteles in secundo *Physicorum*^A; sed oratio perfecta est finis praesentis doctrinae sicut testatur in littera. Ergo non potest esse subiectum praesentis¹ doctrinae sive materia.

Ad idem: oratio est congrua dictionum ordinatio. Si ergo esset subiectum, cum unaquaque scientia supponat suum subiectum esse, necesse esset supponere congruam ordinationem. Sed hoc est falsum cum congrua ordinatio in praesenti quaeratur. Ergo oratio non est subiectum in praesenti doctrina.

Ad idem: in praesenti doctrina nihil quaeritur sive investigatur nisi sit de oratione. Ergo non est subiectum. Quod concedo.

Sed contra: intentio in unaquaque doctrina est subiectum illius doctrinae, quod patet inductive. Dicibile incomplexum ordinabile in genere quod intenditur in libro *Praedicamentorum* est illius libri subiectum. Item, enuntiatio quae intenditur in libro *Perihermeneias* est subiectum illius libri, et syllogismus dialecticus qui intenditur in libro *Topicorum* est subiectum in topicis. Cum igitur ordinatio congrua et perfecta intendatur hic, erit subiectum² praesentis doctrinae.

Ad hoc dicendum quod intentio in doctrina potest esse tribus modis: vel sicut id quod quaeritur, et haec est passio; vel sicut illud de quo quaeritur, et illud est subiectum; vel sicut illud cuius gratia quaeruntur passionibus de subiecto, et hic est finis, et hoc modo oratio perfecta intenditur in hac doctrina.

DE ORDINATIONE GRAMMATICAE AD LOGICAM

Postea quaeritur de ordinatione grammaticae ad logicam, et videtur quod grammatica sit prior. Omne illud a quo non convertitur consequentia prius est. A sermone congruo non convertitur consequentia ad sermonem verum; omnis enim sermo verus est congruus sed non convertitur. Ergo sermo congruus prius

¹ praesentis: litterae add.L. ² subiectum: om.L.

A cf. Phys. II. 7, 198a24-26.

est quam sermo verus. Cum ergo de priori prior sit speculatio, ut dicit Aristoteles in libro *Priorum*^A; /2va/ et grammatica speculatur¹ de sermone congruo, logica de sermone vero, manifestum est quod grammatica est ante logicam.

Ad idem: grammatica considerat sermonem gratia apprehensionis²; logica considerat gratia discretionis circa apprehensionem. Cum ergo prius sit apprehendere quam circa apprehensiones discernere, ergo grammatica prior.

Sed contra: veritas orationis est ex parte rei, unde Aristoteles: "ab eo quod res est vel non est dicitur oratio vera vel falsa."^B Congruitas autem oritur ex parte sermonis et ex parte modorum significandi. Cum ergo res sit prior sermone, veritas prior est congruitate. Cum ergo logica considerat verum, grammatica congruum, prior logica quam grammatica est.

Ad idem: quicquid est via in alterum prius est ipso; logica est via in grammaticam. Dicit enim Aristoteles^C quod cum dialectica sit inquisitiva, ad omnium methodorum principia viam habet. Ergo logica prior grammatica.

Ad idem: grammatica demonstrat proprias passiones de proprio subiecto. Ergo syllogizat; est enim demonstratio syllogismus faciens scire. Ergo grammatica utitur syllogismo et non nisi dialectico. Ergo praesupponit sibi dialecticam; ergo dialectica prior.

Dicendum quod grammatica prior est ut probatum est. Ad rationes in contrarium³ dicendum quod veritas dupliciter consideratur: vel ex parte rei in se, et sic naturalis considerat; vel ex parte rei cadentis sub sermone, et sic considerat logicus. Cum ergo talis veritas praesupponat sibi congruum, manifestum quod grammatica erit prior.

Ad aliud dicendum quod modi cognoscendi qui traduntur in logica possunt⁴ considerari dupliciter: vel secundum suam substantiam vel secundum usum sive exercitium. Secundum suam substantiam sunt priores unaquaque scientia⁵ speciali methodo; secundum autem suum usum, cum usus eorum non sit nisi per sermonem congruum, modi isti cognoscendi praesupponunt sibi grammaticam.

Ad tertium dicendum quod duobus modis est syllogizare: vel secundum artem praetraditam; vel secundum propriam industriam, ut vult Aristoteles

1 speculatur: speculetur M (*fort. recte*). 2 apprehensionis: igitur *add.*L.
3 in contrarium: contrarias L. 4 modi cognoscendi qui traduntur in logica possunt: dialectica sive logica potest L. 5 scientia: *om.*L.

A *Loc. non inveni.*

B Met.IV.7,1011b26-27.

C Top.I.2,101b3-4.

in *Elenchis*^A. Priscianus in praesenti doctrina non syllogizat secundum artem praetraditam, sed secundum propriam industriam; et propter hoc non praesupponit sibi logicam.

AN DICTIO IN COMPOSITIONE SIT DICTIO

/4vb/ Consequenter quaeritur an dictio in compositione sit dictio, et videtur quod non. Omnis dictio per se significat, ut dicit Priscianus in maiori^B. Sed ea quae sunt in compositione nihil significant /5ra/ licethabeant vultum significandi, ut dicit Aristoteles^C. Igitur ea quae sunt in compositione non sunt dictiones.

Ad idem: quicquid est minimum secundum intellectum, eius partes non habent¹ intellectum, quia sic ipsum totum secundum intellectum non esset minimum. Sed dicit Priscianus dictionem definiendo quod dictio est minimum^D. Ergo partes eius non habent intellectum, quia si partes haberent intellectum, iam aliquid esset minus et simplicius secundum intellectum. Cum igitur partes compositi non habeant intellectum, non erunt dictiones.

Ad idem, dicit^E postea quod praepositio in compositione non est dictio, sed cadit² in eandem partem cui construitur.

Item, dicit^F quod praepositio in compositione sit syllaba, et ita non dictio.

Contra: dicit Priscianus^G quod compositum sit divisibile in partes intelligibiles prioris³ sensus causa. Sed partes primo intelligibiles sunt dictiones. Igitur partes compositi sunt dictiones.

Ad idem. Dicit hic quod si dicam 'super' pro 'superes' talis defectus non dicitur apocopa quia est defectus plenae dictionis. Igitur vult quod pars compositi sit plena dictio.

Ad idem: quicquid variat sensum et modum construendi est dictio; talis enim compositio non competit litterae vel syllabae. Sed partes dictionis compositae variant sensum et modum construendi. Verbi gratia, si dico 'vado hostes', haec est incongrua. Si autem dicam 'invado hostes' congrua est. Item, 'vado' et 'invado' alterius sensus est. Igitur ea quae sunt in compositione sunt dictiones.

Ad hoc dicendum quod dictio in compositione dupliciter potest considerari: uno modo secundum actum dictionis, alio modo secundum virtutem et habitum. Primo modo dictio in compositione non est dictio, cum actualiter

1 habent: habet L. 2 cadit: cedit L. 3 intelligibiles prioris: pri L.
 A Cf. SE c.34. B II.14. C Int.2.16a28-30. D II.14. E XVII.21.
 F II.14. G XVII.3.

et separate non significet, sed solum in composito. Secundo modo dictio in compositione est dictio quia virtualiter sive secundum habitum significat et habet effectum dictionis. Et hoc est quod dicit Aristoteles in primo *Peri hermeneias* quod in compositis et simplicibus non fit similiter^A. In simplicibus enim partes omnino nihil significant; in compositis autem nihil significant secundum actum, sed solum habent vultum sive habitum separate significandi.

UTRUM ADIECTIVA DEBEANT PRAEPONI VEL POSTPONI SUBSTANTIVO

/6rb/ Item quaeritur utrum adiectiva debeant praeponi vel postponi substantivo. Et videtur quod sint postponentia sic: sicut est in cognoscendo¹ sic est et debet esse in significando; sed sic est in cognoscendo² quod substantia naturaliter est ante accidens; ergo sic est in significando.

Ad idem: dicit hic si omne adiectivum ante suum substantivum quod sit transmutatio dictionum, et ita peccatum.

Sed contra: dicit Priscianus^B in maiori volumine quod adverbia ordinanda sunt ante verba, sicut adiectiva nominum ante sua substantiva. Secundum Priscianum³ igitur adiectivum est ordinandum ante substantivum.

Ad idem: omne specificans posterius est specificato; sed substantivum dicit substantiam specialem, adiectivum dicit substantiam generalem. Sicut ergo speciale specificat suum generale, ita substantivum natum est specificare adiectivum. Ergo substantivum secundum ordinem est posterius.

Ad hoc dicendum quod quaedam sunt adiectiva quae dicunt rem praedicamentalem, et talia secundum ordinem naturalem quem habent in via essendi sunt substantivis posteriora. Sed secundum ordinem qui est specificantis ad specificatum, utrumque potest esse prius et posterius, cum utrumque possit aliud specificare sive finire. Specificat enim adiectivum substantivum quoad formam specialem quam significat, et sic substantivum est praeponendum tamquam specificandum sive finiendum.

Item, substantivum finit adiectivum quoad substantiam finitam et est praeponendum⁴ adiectivum tamquam specificandum.

Sunt autem alia adiectiva quae non dicunt rem, sed intentionem sive modum sumendi terminum communem, et huiusmodi se habent per modum signi; nihil enim addunt secundum rem, sed solum significant talem vel talem modum accipiendi circa terminum cui adiunguntur. Et propter hoc, sicut sig-

1 cognoscendo: essendo M. 2 cognoscendo: essendo M. 3 Priscianum: om.L. 4 praeponendum: om.L.

A Int.2.16a22-24. B XV.39.

num ante¹ suum significatum ita huiusmodi adiectivum praecedunt sua substantiva. Vel posset dici quod huiusmodi adiectiva sunt infinita quoad substantiam et formam, quia non dicunt aliquam specialem formam sicut alia. Et propter hoc tantum praeponuntur.

SI UNA DICTIO POSSIT ESSE ORATIO

/7rb/ Consequenter quaeritur si una dictio possit esse oratio. Et videtur quod sic. Plus distat littera a dictione quam dictio ab oratione, sed littera potest esse dictio; multo fortius igitur dictio potest esse oratio.

Ad idem; dicit Priscianus in Maiori: Si quaeratur quid est summum bonum in vita et respondeatur: "Honestas," bona oratione respondetur^A. Sed non respondetur nisi dictio. Ergo una dictio potest esse oratio plena ostendens sententiam ut ibidem dicit.

Contra: dicit Priscianus^B quod sine nomine et verbo plena oratio non potest esse vel completa. Ergo una dictio non erit oratio.

Ad idem: dicit Aristoteles in libro *Perihermeneias*^C quod "nomen et verbum sit sola dictio et non sit voce enuntiare per nomen vel per verbum, sive aliquo interrogante sive non." Nomina igitur et verba secundum Aristotelem, sive proferentur absolute sive in responsione, orationes esse non possunt.

Ad hoc dicendum quod oratio potest considerari dupliciter: vel secundum suam materiam, vel secundum eius finem. Loquendo de oratione secundum eius materiam, cum materia eius sint dictiones ordinatae, una dictio non potest esse oratio. Loquendo vero de oratione secundum eius finem, cum eius finis sit perfectam sententiam demonstrare, dictio omnis perfectam sententiam demonstrans², absolute vel ex retorsione ad alterum, bene potest esse oratio.

AN PRAEPOSITIONES ET CONIUNCTIONES NIHIL PER SE SIGNIFICENT

/7rb/ Consequenter quaeritur de hoc quod dicit quod praepositiones et coniunctiones nihil per se significant; dicit enim Priscianus^D in Maiori quod dictio differt a syllaba in hoc quod omnis dictio per se significat, syllaba autem non per se. Cum igitur praepositiones et coniunctiones sunt dictiones oportet quod per se significant.

Ad idem: partes distinguuntur penes suas significationes. Ergo separata pars erit separatae significationis. Sed praepositio et coniunctio

1 ante: om.L. 2 demonstrans: demonstrabilis L demonstrantis M.

A II.15. B XVII.12. C Int.5.17a17-19. D II.14.

sunt partes ab aliis separatae. Ergo erunt separatae significationis.

Ad hoc dicendum quod omnis pars per se et separate significat; sed hoc est duobus modis: vel certe et finite, vel incerte et infinite. Cum ergo dicit Priscianus quod praepositiones et coniunctiones nihil per se significant, intellegit hoc solum de certa et finita significatione quam non habent per se, sed ab adiunctis.

<DE ORDINATIONE DICTIONUM ET LITTERARUM>

/7va/ Hic potest quaeri: cum duplex sit ordinatio litterarum, scilicet extra syllabam et in syllaba, sicut duplex ordinatio dictionum, scilicet extra orationem et intra, quare nusquam determinet¹ ordinationem litterarum secundum se et extra syllabam sicut determinat earum ordinationem in syllaba cum utramque ordinationem in dictionibus determinat.

Et dicendum quod utraque ordinatio dictionum est ab arte: ordinatio enim extra orationem est penes suam significationem et inventionem, quorum utrumque est ab arte et spectat ad grammaticam; ordinatio autem dictionum <in oratione> est a suis significatis ut in pluribus, et haec iterum sunt ab arte et pertinent ad grammaticam. Et ideo grammaticus utramque ordinationem dictionum determinat. Sed ordinatio litterarum in syllabis est ab arte et ideo ipsam grammaticus determinat; ordinatio vero earum extra syllabas et secundum se magis pertinet ad naturalem quam ad grammaticam. Naturalis enim habet considerare naturam instrumentorum et locum generationis litterarum penes quem litterae sumant ordinem litteralem naturalem /7vb/ prout secundum se² considerantur. Et ideo huiusmodi ordinationem grammaticus non determinat.

Item, dicit si ordo est in aliquibus quod ergo in omnibus. Hic proceditur a particulari ad universale universaliter sumptum³. Igitur peccat secundum fallaciam consequentis.

Dicendum quod huiusmodi processus non tenet secundum formam argumenti, sed solum secundum materiam, et hic in praedicamentis substantialibus et in per se passionibus. Cum igitur ordo sit omnium, ut dicit Aristoteles^A, consequens universaliter ad omnia, ut dicit Boethius^B, sequitur ex natura terminorum quod si ordo sit aliquorum quod ergo omnium.

QUARE DICIT QUOD SINE NOMINE ET VERBO NULLA ORATIO EST COMPLETA

/8rb/ Item quare dicit quod sine nomine et verbo nulla oratio est completa, cum tamen ex pronomine et verbo compleatur oratio.

1 determinet: *om.L.* 2 se: *om.L.* 3 sumptum: *sumptus L.*

A Cf.Met.XII.10, 1075a16. B *Loc.non inveni.*

Item verbum impersonale est verbum; sed verbum impersonale habet intellectum completæ orationis, ut 'curritur', 'cursus fit'. Ergo ex verbo sine nomine completur oratio.

Ad primum dicendum quod sine nomine et verbo nulla est oratio completa sumendo 'nomen' communiter et pro ipso nomine et pro hiis quae virtutem nominis habent in oratione.

Ad secundum dicendum quod verbum impersonale passivæ vocis potest exponi dupliciter: vel secundum inhaerentiam actionis, et sic cum dat intelligere actionem sine certo intellectu illius cui inhaeret actio impossibile est quod orationem compleat--exponitur autem per inhaerentiam actionis sic: 'legitur ab illo', id est 'ille legit'--; vel alio modo exponitur per inhaerentiam fieri, significando fieri de re fiente, ut 'curritur', id est 'cursus fit'. Et sic cum verbum impersonale inclinet fieri inclinatione finita super id quod est in fieri finite et certe per ipsum verbum significatum, completam facit orationem. Et hoc est quia in se habet naturam nominis et verbi.

UTRUM NOMEN SIT ORDINANDUM POST VERBUM VEL ANTE

/8va/ Hic quaeritur utrum nomen sit ordinandum post verbum vel ante. Et videtur quod post. Omne quod exit in esse per alterum posterius est ipso. Omnis substantia citra primam exit /8vb/ in esse per motum, communiter sumendo motum prout verbum dicitur significare motum. Igitur posterius est motui. Cum igitur verbum significet motum, nomen autem substantiam, nomen est posterius.

Ad idem: dicit Priscianus quod nomen et verbum sunt partes priores quia complent orationem; sed verbum magis complet quam nomen; igitur verbum prius nomine. Quod verbum magis compleat patet quia complet orationem sicut formale principium et per omnes differentias personae; nomen vero est materiale principium ipsius orationis complens solum in persona tertia.

Item, nobilius praecedit ignobilius; sed verbum est nobilior pars orationis, ut dicit in littera; ergo verbum prius est omnibus partibus.

Ad primum dicendum quod verbum significat agere et pati per modum proprii et inhaerentis substantiae et nascentis a substantia significata per nomen; et ob hoc verbum posterius est nomine. Licet enim substantia exeat in esse per motum, tamen verbum sic motum non significat.

Vel dicendum quod substantia universaliter praecedit motum; non enim motus est sine movente. Sed motus non praecedit universaliter substantiam;

est enim substantia quam motus non praecedit, ut substantia prima. Et ob hoc nomen ordinatur semper ante verbum.

Ad secundum dicendum quod aliquid est prius altero secundum viam generationis et temporis vel secundum completionem¹. Licet ergo verbum secundum completionem orationis sit prius et nobilius, tamen in generatione substantiae est posterius.

Item, significatum nominis est prius significato verbi tempore et natura. Et hoc aspiciens, Priscianus nomen ordinavit ante verbum.

<QUOMODO NOMEN SIT IMPOSITUM AD SIGNIFICANDUM SUBSTANTIAM ET QUALITATEM>

Item dicit hic quod nomen imponitur ad significandum substantiam. Postea dicit quod <nomina> sint imposita² ad significandum qualitatem^A. Vel ergo hinc inde sibi contradicit vel hinc inde deminute <dicit>.

Dicendum quod substantia est subiectum deferens actionem et passionem et non qualitas quia agere et pati est proprium substantiae et non qualitas. Quod verbum posterius sit nomine probat per hoc quod agere et pati proprium sit substantiae; et ideo dicit hic quod nomen significet substantiam. Inferius autem intendit ostendere quod nomina sint multa et quia hoc stat per qualitatem; sunt enim nomina multa quia a quibus nomina imponuntur qualitates sunt multae. Et propter hoc inferius dicit quod nomina significant qualitatem. Non ergo intendit quod nomen significet solam substantiam vel solam qualitatem sed substantiam cum qualitate. Nec etiam hinc inde deminute dixit quia partes significationis hinc inde tetigit secundum quod intentioni[s] suae sufficit.

QUIS NOMINATIVUS IN VERBO SIT INTELLECTUS

Postea quaeritur quis nominativus in verbo sit intellectus, an nominis an pronominis. Non nominis quia sicut nomen congrue intelligeretur in verbis primae et secundae personae, congrue construeretur cum verbis eiusdem personae. Igitur nominativus nominis non /9ra/ intelligitur.

Contra: ille nominativus intelligitur qui significat substantiam cuius agere et pati est proprium; sed talis nominativus non est nisi nominis; igitur nominativus nominis intelligitur. Quod autem uterque nominativus intelligatur testatur Priscianus in illo capitulo: *Et secundum quod si praep^Bonatur*^B. Ibi³ dicitur expresse quod nominativus nominis et pronominis in verbis primae et secundae personae intelligatur.

¹ completionem: complementum L.

² sint imposita: sit in potentia L.

³ ibi: non *add.* L.

Ad hoc dicendum quod nominativus nominis in verbo intelligitur principaliter; sed alter intelligitur secundum se ut in verbis tertiae personae, alter in suo vicario, scilicet in pronomine, ut in verbis primae personae, in quibus intelligitur pronominis nominativus supplendo defectum ipsius nominis.

Vel aliter potest dici quod ex natura significationis intelligitur nominativus nominis, sed ex natura consignificationis quae est persona intelligitur nominativus pronominis.

Quod autem obiciatur quod nominativus nominis non possit intelligi in verbis quia sicut intelligeretur sic construi posset cum eisdem, dicendum quod in eis intelligitur secundum evocationem, scilicet evocatione <ab> intra quae evocatio non est figura. Et propter hoc non construitur extra cum verbis primae et secundae personae nisi per evocationem, ut 'ego Jordanus lego', et similia.

AN PRONOMEN SIT ORDINANDUM ANTE VERBUM

/9va/ Hic potest quaeri an pronomen sit ordinandum ante verbum. Et videtur quod sic. Quicquid intelligitur in aliquo, consequentia non conversa, prius est ipso; pronomen intelligitur in verbo et non convertitur consequentia; ergo pronomen prius est verbo.

Ad idem: pronomen significat meram substantiam; nomen significat substantiam cum qualitate; sed substantia mera prior est substantia informata qualitate; omne enim quod ex appositione est posterius est; ergo pronomen naturaliter ante nomen et per consequens ante verbum quia quicquid est prius priore est prius posteriore.

Ad idem: omne recipiens inquantum tale posterius est eo a quo recipit; sed verbum distinctionem personarum recipit a pronomine; ergo verbum posterius est pronomine. Quod verbum recipit personas a pronomine patet sic: verbo debetur persona per comparisonem¹ ad substantiam; persona enim est accidens substantiae. Sed verbo non debetur persona per comparisonem¹ ad substantiam nominalem, cum huiusmodi substantia nihil sit nisi tertiae personae. Differentiae igitur personarum debentur verbo ex comparatione ad substantiam pronominalem. Et ita verbum posterius est pronomine.

Ad hoc dicendum quod significatum pronominis potest dupliciter considerari: vel in se, vel in comparatione ad intellectum quem debet movere. Si consideratur in se, prius est significato nominis; et secundum hoc pronomen esset ordinandum ante nomen et ante alias partes orationis ratione

¹ ad substantiam-comparationem: *om.L.*

simplicitatis¹ suae significationis. Secundum talem aspectum non ordinatur pronomen, sed secundum quod movere debet intellectum. Cum igitur sine forma intellectum non possit movere-sola enim forma concipitur ab anima-necesse est quod ordinetur post partes formam significantes; tales enim partes nomen et participium sunt. Ab istis enim partibus per demonstrationem vel relationem formam² contrahit per quam intellectum movet actualiter et perfecte. Sic igitur in relatione ad intellectum nostrum pronomen certe ordinatur post verbum.

Quod ergo obiciat quod pronomen in verbo intelligatur, <dicendum quod pronomen in verbo intelligitur> secundum personas et non <secundum> significationem verbi. Actio enim non est propria substantiae merae, sed substantiae informatae³ qualitate; nascitur enim actio omnis a forma /9vb/; et ideo verbum ex natura suae significationis dat intelligere nomen et non pronomen. Cum ergo verbum ordinetur penes suam significationem et non penes consignificationem, non oportet quod pronomen ordinetur ante verbum, quamvis verbum recipiat personas a pronomine. Et per hoc etiam patet responsio ad tertium.

Si obiciatur quod Donatus^A ordinaverit pronomen ante verbum, dicendum quod hoc ideo fecit quia loco nominis cum verbo ponitur congrue substando et orationem sicut nomen complendo. Priscianus autem ordinavit ipsum secundum suam intentionem et secundum quod intellectum actualiter et finite movere debet.

DE INVENTIONE PRONOMINIS

Item de inventione pronominis quaeritur an pronomen propter actum supponendi fuerit inventum. Et videtur quod non. Quicquid intelligitur in aliquo certe et finite eo modo quo intelligitur non est necessario addere sive exprimere, ut vult Priscianus postea^B. Sed pronomen primae personae et secundae intelligitur finitissime per modum supponentis et non⁴ deferentis actum in verbis. Igitur pronomen non est necesse addere verbo. Igitur propter additionem pronomen non fuit inventum, quod est contra Priscianum.

Ad idem: dicit Priscianus^C quod non est opus pronomina nominativi casus addere verbis primae et secundae personae nisi velimus facere discretionem. Igitur huiusmodi pronomina solum adduntur causa discretionis, et non suppositionis; et propter quod addenda propter hoc sunt inventa. Igitur non causa suppositionis, sed causa discretionis sunt inventa.

1 ratione simplicitatis: sumptis ratione L. 2 formam: om.L. 3 informatae: informata L. 4 non: om.L.

A Ars Minor, GL IV.357.

B XVII.78.

C XVII.17.

Ad hoc dicendum quod pronomen propter actum supponendi est inventum, ut continetur in littera.

Ad obiectum in contrarium dicendum quod nomen per se non potuit supponere primae et secundae personae verbis¹; inventum est ergo pronomen ut ipso evocante vel concipiente possit nomen supponere verbo primae et secundae personae. Verbi grati: ut 'Ego Jordanus scribo', 'Ego et Jordanus scribimus'. Inventum est ergo pronomen primae et secundae personae non ut per se substet sed ut² substet cum nomine, ut sic de supposito distincto in qualitate et persona³ possumus per aliquem actum distinctum significare.

Concedo ergo quod pronomen sufficienter intelligitur in verbo ut substans; additur autem non in officio substantis, sed in officio discretionis, ut cum per se additur; vel in officio evocantis⁴, ut cum additur cum nomine immediate sibi adiuncto; vel in officio concipientis, ut cum additur cum nomine mediante coniunctione. Sic ergo patet quod non est inventum ut per se substet, sed cum altero cui congrue dat substare.

AN PRONOMINA IN OBLIQUIS SINT NECESSARIA

/10rb/ Hic quaeritur an pronomina in obliquis sint necessaria. Et videtur quod non. Pronomen est inventum ut supponat vel ut discernat; in obliquo neque supponit neque discernit; ergo in obliquo non est necesse.

Ad idem: pronomen inventum est propter aliquem defectum in nomine, ut dicit Priscianus; sed obliqui nominum non deficiunt ad terminandum actum secundum omne genus causae; ergo obliqui pronominum non sunt necessarii⁵ ad terminandum actum sub distinctione in personis.

Ad primum dicendum quod /10va/ duplex est discretio: una quae est actus ab aliis personis separatio, et hoc modo obliqui pronominum non sunt discretivi; est autem alia discretio quae est personarum certitudo et finitio, et propter huiusmodi discretionem obliqui pronominum sunt inventi.

Ad secundum dicimus quod licet obliqui nominum sufficienter terminent actum verbi sub distinctione personalitatis tamen deficiunt; et ad supplendum huiusmodi defectum pronomen est in obliquis inventum.

AN NOMINATIVI ADIUNCTI VERBO PRIMAE PERSONAE FACIANT DISCRETIONEM

Postea quaeritur an possibile sit quod nominativi adiuncti verbo primae personae faciant discretionem. Et videtur quod non. Sequitur enim ex eo quod enuntiabili existente vero sua enuntiatio sit falsa. Verbi gratia: multis sedentibus et me sedente, hoc enuntiabile 'me sedere' est verum;

1 verbis: verborum L. 2 sed ut: sed quod L. 3 persona: propterea L.
4 evocantis: efficientis L concipientis M. 5 necessarii: necessaria L.

ista autem enuntiatio 'Ego sedeo' est falsa propter discretionem. Igitur discretio est inconveniens.

Item sequitur quod duae contradictoriae sunt simul falsae. Verbi gratia: me et aliis sedentibus haec est falsa 'Ego sedeo'; item haec falsa 'Ego non sedeo'. Igitur si nominativi primae personae et secundae semper discretionem facerent, sequeretur quod duae contradictoriae essent simul falsae.

Ad hoc dicendum quod nominativi primae et secundae personae adiuncti verbis discretionem faciunt.

Ad rationem in contrarium factam dicendum quod huius enuntiationis 'Ego sedeo' non est hoc enuntiabile 'me sedere', sed hoc 'me et nullum alium sedere'. Et tale enuntiabile cum sua enuntiatione convertitur in veritate et falsitate.

Ad secundum dicendum quod istae 'Ego sedeo', et 'Ego non sedeo' non contradicunt sibi cum ambae possunt esse falsae. Sed istae duae 'Ego sedeo', 'Non ego sedeo' contradicunt.

Si obiciat quod in singularibus non differt praeponere et postponere negationem, ut dicitur in secundo *Periermeneias*^A, dicendum quod hoc est verum dum singulare subicitur per se sine implicatione posita vel implicite vel explicite. Quando enim subicitur singulare cum implicatione, differt praeponere et postponere negationem. Verbi gratia: 'Non Sortes qui est albus currit' contradicit isti 'Sortes qui est albus currit'. Haec autem 'Sortes qui est albus non currit' non contradicit, cum ambae propter implicationem possunt esse falsae. Similiter cum ista 'Ego sedeo' implicet nullum alium mecum sedere, propter huiusmodi implicationem negatio est praeponenda: praeposita enim negat implicationem, postposita vero non.

UNDE PRONOMEN SIT CAUSA DISCRETIONIS

Postea quaeritur unde pronomem sit causa discretionis. In pronomine nihil¹ est nisi significatum vel consignificatum. Gratia significati non est causa discretionis quia si sic, tunc omnes obliqui essent discretivi vel facerent discretionem, cum omnes obliqui cum nominativo sint eiusdem significationis. Item non est causa discretionis per consignificatum, quia tunc per personam, quia sic obliqui eiusdem personae essent /lovb/ discretivi; nec nominatione² quia sic et alii nominativi essent discretivi; nec per denominationem quia sic cum³ omnes obliqui sint denominativi, omnes obliqui discretivi essent.

A Loc. non inveni.

1 nihil: non L. 2 nominatione: nominativi L. 3 cum: sic L.

Si dicit quod nullum istorum per se sit causa discretionis, sed omnia insimul, contra: pronomen secundum ista omnia insimul est in verbo finite intellectum et tamen verbum est absolutum; ergo omnia ista insimul sumpta non sunt causa discretionis.

Si dicas quod pronomen per se non sit causa discretionis, sed per suam additionem, contra: dicit Aristoteles in libro *De generatione et corruptione*^A quod idem inquantum idem semper natum est facere idem; sed pronomen intellectum et extra additum est idem, non differens nisi secundum vocem; igitur hinc inde idem faciet. Sed intellectum non est causa discretionis; ergo nec additum.

Ad hoc dicendum quod quia pronomina finite intelliguntur in verbis non possunt discernere; ex eo autem quod adduntur discernunt.

Cum¹ enim pronomen intelligitur finite per modum substantis et ipsum secundum modum significandi sit discretivum si addatur, necesse est vel quod superflue addatur vel in officio discernentis. Sic igitur additio sua est causa discretionis; non tamen est eodem modo acceptum. Intra enim accipitur propter definitum eius intellectum ut substans; extra autem accipitur non ut substans. Et ita non eodem modo.

AN PARTICIPIUM NASCITUR A VERBO

/11va/ Hic quaeritur: omne compositum nascitur a suis componentibus; participium est compositum ex nomine et verbo quoad partes suae significationis; ergo participium nascitur ex nomine et verbo, unde dicit Priscianus in maiori volumine^B quod participium nascitur ex utroque. Male ergo dicit et deminute quod nascitur a verbo.

Ad idem: substantia est nobilior actione; cum ergo substantiam trahat ab nomine, actionem a verbo potius deberet dici nasci a nomine quam a verbo.

Ad hoc dicendum quod substantia accepta in participio a nomine est materialis et infinita in ipso; actio vero accepta a verbo est finita et formalis. Et propter hoc participium potius dicitur nasci a verbo quam a nomine. Licet ergo quoad significationem ab utroque nascatur, tamen quoad significatum² nascitur tantum a verbo.

Quod³ autem obiciatur quod substantia est nobilior actione, dicendum quod substantia inquantum infinita non est nobilior actione inquantum finita, sed potius econverso.

A GC.II.10, 336a27-28. B XI.1.

1 cum: tantum ML. 2 significatum: significatem L. 3 Quod: quidem L.

AN GERUNDIVUM SIT PARTICIPIUM

Postea quaeritur: dicit quod participium sit verbum translatum in casus. Contra: gerundivum est verbum translatum in casus; ergo gerundivum est participium, quod falsum est.

Ad idem: si participium nihil esset nisi verbum translatum in casus, cum casus dicat accidens, participium non differret a verbo nisi solo accidente; ergo non differret secundum speciem, cum adventus accidentis non permutet speciem.

Ad primum dicendum quod gerundivum est verbum translatum in casus significando actionem per modum substantiae et non per modum inhaerentis substantiae; gerundivum enim solum significat actionem, et illam significat ex parte ante per modum quietis et substantiae; significat ex parte post illam actionem per modum fieri et motus. Participium autem significat actionem cum substantia, unde participium est translatum verbum in casus significando illam actionem cum substantia; et ob hoc gerundivum non est participium.

Ad secundum dicendum quod cum dicitur participium est verbum translatum in casus, casus non solum dicitur accidens, sed accidens cum subiecto sive cum tali significatione cui casus accidit¹. Haec autem est substantia; casus enim primo debetur substantiae. Et sic participium non differt a verbo solo accidente, sed etiam significatione.

QUARE PARTICIPIUM SIT INVENTUM IN OBLIQUIS

Postea quaeritur quare participium sit inventum in obliquis. Si dicatur quod causa transitionis, contra: verbum intransitive potest construi cum obliquis nominum, ut 'me legere' et 'legitur a me'; igitur propter talem defectum supplendum /llvb/ participium non fuit necessarium.

Item: si participium propter hoc est inventum quia verba intransitive non poterant construi cum obliquis, cum verba intransitive poterant construi cum² nominativis nominum, videtur quod nominativus in participiis superfluat.

Ad hoc dicendum quod actus per verbum significatus intransitive non poterat³ uniri substantiae ad substandum alii actui vel ad determinandum⁴ ipsum. Ut igitur possemus significare actum unitum substantiae substanti verbo vel terminanti transitum verbi, inventum est participium tam in nominativo quam in obliquis. Et per hoc patet responsio ad primum et ad se-

1 accidit: accidunt L. 2 obliquis cum verba intransitive poterant construi cum: *om.*L. 3 poterat: poterant L. 4 determinandum: denotantum L.

cundum. Licet enim verbum intransitive construat^r obliquo, tamen intransitive non potest construi ut suscipiendo vel terminando alium actum.

Similiter, licet verbum intransitive construat^r cum nominativo, tamen intransitive non construitur secum ut substando alii actui; et sic participium tam in nominativo quam in obliquis est necessarium.

Et nota quod cum verbum sit nota dicendi de altero et illud alterum sit substantia, substantia autem tribus modis considerari possit: vel sub distinctione qualitatis; vel sub distincta persona; vel sub distinctione actionis, ut verbum sit nota dicendi de substantia secundum distinctam personam inventum est pronomen; ut verbum sit nota dicendi de altero sive de substantia sub distincta qualitate inventum est nomen; ut verbum sit nota dicendi secundum distinctam actionem inventum est participium. Ut igitur verbo¹ aliquid distincte substaret² et ut ex parte post verbum aliquid distincte terminaret, tam obliqui quam nominativi istarum partium sunt necessarii.

DE INTERIECTIONE

/12va/ Consequenter quaeritur de interiectione an sit pars orationis et ubi³ sit ordinanda. De primo⁴ sic: dicit Priscianus quod nihil est pars orationis nisi significans mentis conceptum^A; interiectio non significat mentis conceptum, sed affectum, ut dicit Donatus^B; ergo interiectio non est pars orationis.

⁵Ad idem, omnis pars orationis est constructibilis; interiectio non est constructibilis; ergo non est pars orationis⁵. Maior patet: dixit enim Priscianus in primo libro quod dictiones sunt partes per constructionem.

Praeterea, ⁶ex omni parte orationis cum alia parte iuncta natum est fieri aliquid unum; sed ex interiectione et alia parte non est natum fieri aliquid unum; ergo interiectio non est pars orationis. Maior patet: dicit enim in primo libro^C quod dictiones sunt partes per constructionem; sed hoc est ut ex illis fiat unum quod est oratio. Praeterea⁶, ex parte et parte non resultat totum nisi ex aggregatione partis cum parte; talis autem aggregatio circa dictiones nihil aliud est quam constructio; ad hoc igitur quod aliquid sit pars orationis necesse est quod possit construi. Minor patet. Ex una re et paradi^gmate alterius rei non fit aliquid unum.

1 verbo: *om.L.* 2 substaret: *substans L.* 3 et ubi: *et verbi M om.L.*
4 de primo: *prima L.* 5 ad idem-orationis: *om.L.* 6 ex omni-praeterea
(V): *om.MI.*

Interiectio significat rem existentem in anima secundum suam substantiam; sed aliae partes significant rerum similitudines; igitur ex interiectione et aliis partibus non fit unum aliquid.

Ad idem, quodcumque componitur ab anima necesse est quod sit apud unam et eandem virtutem¹ animae componentis; sicut enim compositio est una, sic virtus compositionis² necesse est esse una³. Sed affectus et conceptus non sunt apud unam et eandem virtutem animae, cum unum sit apud intellectum⁴ cognitivum et reliquum apud intellectum motivum; igitur ex interiectione et aliis partibus per animam componentem non fit unum quid.

Ad hoc dicendum quod interiectio quantum ad audientem significat mentis conceptum, sed quoad proferentem significat mentis affectum. Et licet illa passio quam significat sit animam afficiens, nihilominus ab anima quodammodo⁵ est concepta, scilicet sine deliberatione et subito. Et propter hoc illud quod significat interiectio non solum secundum rem est in anima, sed etiam secundum similitudinem penes intellectum componentem. Et propter hoc ex interiectione et aliis partibus una⁶ componitur oratio.

Ad aliud⁷, quod de eius ordinatione quaeritur dicendum⁸ quod quoad hoc quod eius significatio nascitur ex significatione partium aliarum - nascitur enim affectus ex conceptu⁹ - posterior est aliis partibus orationis. Sed¹⁰ quoad hoc quod interiectio significat dispositionem actus, continetur sub adverbio et ordinatur sicut adverbium. Etiam notandum quod licet in generali significatione convenient adverbium et interiectio in hoc, scilicet quod est significare dispositionem actus,¹¹ differunt tamen in speciali modo significandi quia adverbium significat dispositionem actus¹¹ communiter¹² et non definite intellegi per ipsum¹²; interiectio autem significat dispositionem actus determinati et illum actum dat intelligere finite, ut 'pape' actum admirandi, 'heu' actum dolendi.

Item interiectio significat per modum afficientis, adverbium vero per modum concepti; et ita¹³ hic ponuntur duae partes orationis apud Latinos. Et haec sunt quae dubitantur.

AN 'QUIS' ET 'QUI' UNA SIT DICTIO IN NUMERO VEL NON

/16va/ Hic quaeritur an 'quis' et 'qui' una sit dictio in numero vel non. Et videtur quod non. Quaecumque differunt secundum speciem differunt

1 virtutem: partem L. 2 compositionis: compositis L. 3 una: unum L.
 4 intellectum: om.L. 5 quodammodo: quoquomodo L. 6 una: om.L.
 7 aliud: dicendum add.L. 8 dicendum: om.L. 9 conceptus: conceptis M
 ab anima add.in.mg.M. 10 sed: si add.L. 11 differunt-actus: om.L.
 12 et-ipsum: anacol. 13 ita: iuxta L.

secundum numerum, sicut dicit Priscianus in Maiori quod interrogativum, relativum et infinitum sunt diversae species^A nominis; igitur 'qui' relativum et 'quis' interrogativum non sunt eadem dictio specie vel numero.

Ad idem: interrogativum esse vel relativum esse vel est substantiale vel accidentale huic dictioni 'qui'; si accidentale ergo deberet assignari¹ pro accidente; quod non est verum.

Ad idem: nullum accidentale complet rem; sed huiusmodi dictiones per hoc quod sunt interrogativae finiuntur et complentur in sua significatione; ergo esse interrogativum vel relativum non est accidentale; ergo substantiale. Ergo penes hoc 'quis' et 'qui' substantialiter possunt differre.

Ad hoc dicendum quod 'quis' et 'qui' idem et eodem modo significant; significant enim substantiam et qualitatem eodem modo quia infinite. Et propter hoc sunt una dictio in numero, diversificata solum secundum officium et usum. Secundum vero diversum officium et diversos usus res non diversificantur substantialiter. Verbi gratia: unus et idem potest esse dux et episcopus; similiter 'quis' et 'qui' propter diversum officium non differunt substantialiter².

Ad primum dicendum³ quod dictiones duobus modis possunt esse diversae secundum speciem: vel quia sunt diversi modi significandi, vel quia sunt diversi officii. Interrogativum et relativum non sunt diversa secundum speciem quoad modum significandi, sed quoad modum officii. Cum ergo officium non addat nisi accidens, non sequitur quod differant substantialiter, sed secundum accidens.

Ad secundum dicendum quod esse interrogativum et relativum quoad primam significationem est accidentale, sed quoad complementum significationis est substantiale; postquam enim haec dictio /l6vb/ 'qui' significavit substantiam et qualitatem infinite, accesserunt isti actus, scilicet interrogare et referre propter complementum suae significationis.

Si obiciatur quod isti actus deberent assignari pro accidente, dicendum quod non debentur dictioni secundum se vel per se, sed tantum ex parte nostra, et propter hoc pro accidente non assignantur.

DE ARGUMENTO SUO

Item quaeritur de argumento suo; videtur enim quod non valeat. Diversa in specie et numero possunt esse similia in accidente, ut dicit Aristoteles in *Topicis*^B; similitudo in casu est similitudo in accidente; ergo

1 assignari: assignare L. 2 substantialiter: om.L. 3 dicendum: quod obiciatur add.L.

propter similitudinem in casu non est necesse quod 'quis' et 'qui' sunt una dictio.

Ad idem: quaecumque sunt similia sunt diversa; est enim similitudo rerum diversarum eadem qualitas; ergo si 'qui' et 'quis' habeant casus similes, habent diversos. Sed ex eo quod aliqua habent casus non sequitur quod sint eadem dictio, sed potius contrarium; ergo ex hoc, quod 'quis' et 'qui' habent casus similes, esset concludendum quod essent dictiones simul similes et diversae.

Ad idem: 'aper' et 'caper' habent casus similes in omnibus, scilicet in significatione, modo significandi, et voce; et tamen sunt diversae dictiones.

Ad hoc dicendum quod Priscianus abutitur hic hoc nomine¹ 'similes'; accipitur enim pro hoc nomine 'idem'; est enim sensus: 'quis' et 'qui' habent casus similes in omnibus, id est², casus eosdem in omnibus suis officiis. Sed bene sequitur: ista habent eundem genitivum; ergo habent eundem nominativum, unde cum 'cuius' sit unus genitivus et 'cui' unus dativus inflexus a 'qui' et 'quis', necesse est quod 'qui' et 'quis' sit unus nominativus et sit una dictio.

SI HAEC DICTIO 'QUI' TENEATUR INTERROGATIVE ITA QUOD NON INFINITE

Item quaeritur si haec dictio 'qui' teneatur interrogative ita quod non infinite, et videtur quod non. Haec dictio 'qui' ex sua significatione tenetur infinite; est enim ex sua interpretatione articulus cum nomine infinito. Secundum hoc ergo non separatur a sua significatione, sic non separatur ab infinitatione sive infinitate. Ergo semper tenetur infinite.

Ad idem: nihil quaerit finiri nisi infinitum; sed 'qui' cum est interrogativum vel relativum quaerit finiri; ergo 'qui' interrogativum vel relativum est infinitum;³ ergo 'qui' semper tenetur infinite³.

Ad hoc dicendum quod nomen infinitum multis modis dicitur: uno modo a privatione qualitatis habitae secundum quod hoc nomen 'non-homo' dicitur infinitum; secundo modo dicitur infinitum a privatione qualitatis specialis secundum quod nomina significantia substantiam et⁴ qualitatem generalem dicuntur infinita; tertio modo dicitur infinitum a privatione ordinationis ad specialem⁵ qualitatem secundum quod hoc nomen 'qui' aliquando tenetur infinite eo quod non ordinatur ad aliquam specialem qualitatem. Concedo ergo quod a privatione specialis qualitatis tenetur infinite, sed secundum quod infinitum dicit privationem ordinationis ad specialem qualitatem⁵ non

1 nomine: pps *add.*L.
substantiam et: *om.*L.

2 id est: et L.

3 ergo-infinite: *om.*L.

4 qualitatem-qualitatem: *om.*L.

5

semper est infinitum; accipitur enim aliquando ut quaerens finiri, aliquando ut non quaerens finiri. Accipitur autem ut¹ quaerens finiri duobus modis: vel quaerit finiri per prius, vel per posterius. Si per prius, sic est relativum; si per posterius, sic est interrogativum; si autem accipitur ut non² quaerens finiri /17va/ dicitur infinitum.

QUARE HOC NOMEN 'QUI' SEMPER ORDINANDUM SIT ANTE VERBUM CUM QUO
CONSTRUITUR

Consequenter quaeritur quare hoc nomen 'qui' semper ordinandum sit ante verbum cum quo construitur. Aut enim hoc est quia nomen aut quia relativum aut quia habet³ articulum subiunctivum. Non inquantum nomen quia sic omne nomen recipiens /17vb/ transitum verbi esset ordinandum ante verbum quod falsum est; nec inquantum relativum; videmus enim quod pronomina relativa inquantum relativa ordinantur post verba quorum transitum recipiunt. Item hoc non est ex natura articuli; talis enim articulus, ut dicit, solet subiungi; igitur ex natura talis articuli non debet praeponi.

Ad idem: omnis effectus posterior est sua causa; constructio obliqui cum verbo transitivo est sicut effectus verbi transitionis⁴; ergo constructio verbi posterior verbo est.

Ad idem: sicut est in essendo, sic est in significando; aliter enim signa⁵ non proportionarentur significatis; sed sic est in essendo quod actio naturaliter est ante patiens, ut dicit Priscianus in secundo.^A Ergo cum verbum significet actionem, obliquus vero substantiam patientem, naturaliter verbum in construendo ordinatur ante obliquum.

Ad hoc dicendum quod hoc est ex natura articuli subiunctivi; articulus enim notat artari⁶ aliquid ad aliquid sive per aliud. Illud⁷ enim quod artat semper subiungitur; illi autem per quod⁸ artat non semper subiungitur. Est enim articulus qui artat per praecedens sicut praepositivus; et talis articulus illi per quod artat subiungitur. Est et alius articulus qui artat per subsequens; et talis articulus illi per⁹ quod artat praeponitur. Et talis articulus est subiunctivus. Cum ergo haec dictio 'qui' habeat intellectum articuli subiunctivi artantis per illud verbum actum illius verbi cum quo construitur, necesse est quod ex natura talis articuli verbo praeponatur.

1 ut: non *add.*L. 2 non: *om.*L. 3 habet: *om.*L. 4 transitionis:
transitivi L. 5 signa: significativa L. 6 artari: artare L.
7 Illud: Illi L. per quod: quod *om.*L. 9 per: *om.*L.

A *loc. non inveni.*

Ad rationes in contrarium dicendum quod obliqui huius dictionis 'qui', inquantum suscipiunt actum essent postponendi; inquantum vero per eundem actum artant hoc praecedens retorquendo actum artantem super illam artabilem substantiam, praeponendi sunt.

UNDE RELATIVUM NOMEN DAT INTELLIGERE SUUM ANTECEDENS

Consequenter quaeritur unde relativum nomen dat intelligere suum antecedens; aut enim dat intelligere antecedens inquantum nomen aut inquantum relativum. Non inquantum nomen quia inquantum nomen non habet antecedens; nec inquantum relativum quia sic alia relativa darent intelligi sua antecedentia, quod falsum est; patet enim instantia in pronominebus relativis quae quamvis sint relativa non tamen dant¹ intelligere sua antecedentia.

Ad idem: per idem aliquid intelligitur per quod finitur; relativum finitur per antecedens et non econverso; relativum igitur intelligitur per antecedens et non econverso.

Ad primum dicendum quod quaedam referunt² cum implicatione et quaedam sine implicatione. Ea quae referunt³ implicando formam aliquam circa relata propter implicationem⁴ formae, quae est principium intelligendi, dant intelligere sua antecedentia; et talia sunt nomina relativa. Illa vero relativa quae referunt⁵ sine implicatione formae circa relatum non dant intelligere sua antecedentia; et talia relativa sunt praeponenda.

Ad secundum dicendum quod aliud est intelligi hoc in hoc et per hoc; videmus⁶ enim quod accidens⁷ non /18ra/ intelligitur in substantia et tamen [non] intelligitur per substantiam, unde etiam omne accidens definitur per additamentum substantiae. Dico ergo quod in relativo intelligitur antecedens sicut in posteriori suum prius; et econverso per ipsum antecedens sicut perficiens intelligitur relativum. Et hoc non negavit Priscianus.

AN QUAE CONSTRUUNTUR VERBO VOCATIVO CONSTRUUNTUR VERBO SUBSTANTIVO

/19rb/ Et nota quod verbum substantivum copulat principaliter formam et gratia formae nomen; verbum vocativum copulat principaliter nomen et gratia nominis formam, ut dicit Petrus H.^A Et ita sunt diversae potestatis.

1 dant: dat L. 2 referunt: referuntur L. 3 referunt: referuntur L. 4 implicationem: multiplicationem L. 5 referunt: referuntur L. 6 videmus: videamus L vidimus M. 7 accidens: antecedens ML.

A Cf. Petrus Helias, Summa s. Prisc. Cahiers 27, p.63 (Petrus Hispanus, Ms London BL Royal 12 F XIX ff.50v-51r

Hic quaeritur: videtur velle Priscianus quod quae construuntur verbo vocativo construuntur verbo substantivo vel debent construi verbo substantivo quia verbum substantivum intelligitur in verbo vocativo. Sed verbum substantivum intelligitur in verbo adiectivo et tamen illa construuntur verbo adiectivo quae non construuntur verbo substantivo.

Item: in hoc nomine 'vir' intelligitur substantia; ergo sicut possum dicere 'vir albus' sic possum dicere 'substantia albus', quod falsum est.

Ad hoc dicendum quod verbum substantivum intelligitur in vocativo verbo sicut in specifico quoad suam significationem; sed verbum substantivum intelligitur in verbo adiectivo sicut in eo quod dicit ens partitum et specificatum. Et propter hoc cum verbum substantivum et vocativum similem vim habeant et modum significandi--significat enim utrumque unum specificandum¹--quod construitur verbo vocativo construitur et substantivo. Verbum autem adiectivum, cum significet esse partitum sive specificatum² <non> construitur cum aliquo extra specificante, sed cum eo quod dicit terminum transitionis si forte fuerit verbum transitivum. Et propter hoc multa construuntur cum verbis adiectivis quae non construuntur verbis substantivis.

Ad secundum dicendum quod quae construuntur cum hoc nomine 'vir' possunt construi cum hoc nomine 'substantia'. Si autem voluerit ex hoc concludere quod ergo possit dici 'substantia albus' sicut 'vir albus', dicendum quod peccat secundum fallaciam figurae dictionis; hoc enim quod dico 'vir' significat substantiam; hoc quod dico 'albus' non dicit constructibile secundum suam substantiam, sed constructibile tale sub masculino genere. Et propter hoc commutat quid in quale.

Et eodem modo potest responderi ad primum: Quaecumque construuntur adiectivis verbis construuntur et substantivis. Si ex hoc concludat: ergo obliqui construendi sunt verbis substantivis: peccat secundum fallaciam figurae dictionis. Debet enim concludere sic: Sed nomina et pronomina construuntur verbis adiectivis; ergo etiam construuntur verbis substantivis. Et hoc est verum.

AN SUBSTANTIVUM VERBUM INTELLIGATUR IN VERBIS VOCATIVIS

Item, videtur quod in verbis vocativis non intelligitur substantivum verbum; si enim in verbis vocativis intelligeretur substantivum verbum, sequeretur: si iste nominatur asinus, ergo est asinus. Quod falsum est.
/19va/ Ergo in verbis vocativis non intelligitur verbum substantivum.

1 specificandum: propter hoc *add.*L. 2 specificatum: tantum *add.*L.

Praeterea, nomina imponuntur eis quae nihil sunt in rerum natura, sicut huiusmodi rebus quae sunt animae figmenta¹. Cum ergo in huiusmodi rebus respondeatur nominatio, et tamen nihil sit in rerum natura, videtur quod non semper praesupponat² verbum vocativum verbo substantivo.

Et dicendum quod ad nominationem rei sequitur esse rei, unde sequitur: 'iste nominatur asinus; ergo est asinus'. Vel aequivoce nominatur asinus vel transumptive: si aequivoce nominatur asinus, aequivoce est 'asinus'; si transumptive nominatur asinus, ut propter ineptitudinem vel quia non utitur sensu, tunc secundum huiusmodi similitudinem a qua nominatur asinus potest dici quod sit asinus.

Ad secundum dicendum quod nihil habet nomen nisi quod habet esse. Sed quaedam habent esse ab anima, quaedam a natura. Licet ergo figmentis animae non respondeat esse quod fit a natura, tamen habent esse quod fit ab anima. Et huiusmodi esse sequitur ad nominationem rerum. Et ista solummodo quaeritur iuxta expositionem huius litterae *Quia in his quae nominantur*.^A

QUARE ADVERBIUM NON CEDAT IN EANDEM PARTEM CUM VERBO

/21vb/ Ultimo quaeritur quare adverbium non cedat in eandem partem cum verbo. Et videtur quod debeat. Quaecumque sunt unum numero possunt convenire in signo ita quod significantur /22ra/ per eandem partem orationis, quod patet cum signum debeat esse proportionale suo significato³; sed omne accidens et id cui accidit fiunt unum in numero, ut dicit Aristoteles in *Topicis*;^B igitur accidens et id cui accidit debent convenire in signo; ita ut significantur per idem, ergo eiusdem partis orationis.

Ad idem: omne accidens substantiae unitur cum substantia in aliqua una parte, quod patet: accidens substantiae vel est in fieri, in successione vel in quiete; si in quiete significatur cum substantia in nomine; si in fieri significatur⁴ cum substantia⁵ in participio. Omne igitur accidens sive sit in fieri sive in quiete sic unitur realiter per naturam cum substantia; et ita per intellectum suum unitur in signo. Cum igitur aliquid sit accidens actionis ex qua actione et eius accidente fit unum in re sive secundum esse, videtur similiter quod deberent uniri in signo.

Ad idem: quaecumque non separantur secundum intellectum⁶ non sunt separanda secundum signum; sed accidens per modum accidentis et id cui acci-

1 figmenta: figmentum L. 2 praesupponat: ponat L; M *adferri non potest*.
3 suo significato: sed, suo signo L. 4 significatur: om. L. 5 substantia: subiecto L. 6 intellectum: ergo *add.* L.

dit non separantur secundum intellectum; ergo non sunt separanda secundum signum. Si ergo qualitas actionis et actio se habent sicut accidens et id cui accidit, non¹ erunt separanda in signo sive in parte orationis.

Ad hoc dicendum quod substantivum et adiectivum volunt habere immediate ordinationem; inter accidens enim et suum subiectum non est medium. Sed si adverbium haberet intellectum verbi haberet intellectum substantiae, sive definite sive indefinite; et ita iam immediate aliquod verbum quoad actionem et passionem non posset determinare. Intercideret enim substantia in ipso adverbio² intellecta³. Ut igitur immediate actionem vel passionem determinaret intellectum verbi non habuit, et propter hoc in eam partem quae est verbum cadere non potuit.

Ad primum igitur dicendum quod adverbiorum quaedam significant accidens actioni inhaerens et quod actionem determinat, sicut ea quae dicunt qualitatem⁴ actionis; quaedam autem dicunt accidens quod actioni non inhaeret, sed quod actionem solum determinat, ut adverbium loci et temporis. Ista adverbium significant accidens non quod respondeat actioni tamquam subiecto, sed tamquam mensura⁵ extrinseca mensurato suo.

Dico ergo quod omne accidens et id cui accidit per modum inhaerentis potest habere unum signum, unde qualitas⁶ actionis et actio significantur uno signo⁷, sed non signo quod est adverbium vel verbum, sed uno signo quod est nomen, ut cum dico 'bona' ut 'bona' dicit bonitatem non substantiae quae substantia vere sit, sed rei cuiuslibet /22rb/ se habentis per modum substantis. Et sic qualitas et actio cedunt in unam partem adiectivam quae est nomen. Sed qualitas et agere in unam partem adiectivam non possunt cedere. Et per idem patet solutio ad alia duo argumenta.

AN AD TALEM QUAESTIONEM 'QUIS INVENIT LITTERAS?' RESPONDETUR

NOMEN COMMUNE UT PROPRIUM VEL UT APPELLATIVUM

/23vb/ Et nota hic quod nomen commune tribus modis dicitur proprium: uno modo dicitur quod per antonomasiam significat aliquid alicui appropriatum, ut hoc nomen 'apostolus' quod appropriatum est Paulo; secundo modo nomen commune dicitur proprium secundum quod significat formam communem non prout est in multis, sed prout est in se praeter naturam singularium; tertio modo secundum quod significat ideam existentem in mente divina.

1 non: separantur secundum intellectum: *add.* L. 2 adverbio: in verbo *add.* L. 3 intellecta: intellecto L. 4 qualitatem: quantitatem L.
5 mensura: mensuratur L. 6 qualitas: quantitas L. 7 uno signo: uno modo L.

Hic quaeritur an ad talem quaestionem 'quis invenit litteras?' respondetur nomen commune ut proprium vel ut appellativum. Et videtur quod ut appellativum. Sicut dicit Porphyrius: /24ra/ Accidens primo est in individu-^Ais, secundo in speciebus; invenisse litteras est accidens; ergo primo et principaliter est¹ in aliquo individuo; ergo cumpraedicta quaestio sit de supposito talis accidentis, necesse est quod respondeatur species pro individuo sive in comparatione ad aliud.

Ad idem: Omnis operatio est singularium, ut dicit Aristoteles in *Veteri Ethica*^B et in *Metaphysica*^C; invenisse litteras est quaedam operatio; ergo non debetur nisi singulari; ²cum ergo respondetur hoc nomen 'homo' prout [est] ei debetur praedicatum et tale praedicatum ei non debetur nisi in singulari² vel pro singulari, necesse est ergo quod respondeatur in comparatione ad sua³ singularia; ergo ut nomen appellativum.

Ad hoc dicendum quod cum quaeritur 'quis invenit litteras?' et respondetur 'homo' intentio quaerentis potest esse de re speciei sive maneriae vel de specie sive manerie rei. Primo modo respondetur hoc nomen 'homo' inquantum appellativum; secundo modo inquantum proprium; respondetur enim prout significat ipsam⁴ maneriem rei in separatione ad alias rerum maneries.

Ad rationes in contrarium dicendum quod quamvis praedicatum principaliter sit in aliquo singulari, tamen ipsum nomen commune non respondetur pro aliquo singularium, sed solum pro ipsa specie sive manerie. Pro qua ita respondetur et de qua ita etiam quaeritur quod intentio quaerentis et respondentis ad nullum singularium dirigitur ut dicit Commentator super hunc librum^D.

AN AD INTERROGATIONEM FACTAM PER 'QUID' RESPONDENTUR APPELLATIVA NOMINA DIFFERENTIARUM

Item quaeritur: dicit quod ad interrogationem factam per 'quid' respondentur appellativa nomina differentiarum. Et statim exemplificat tam de differentiis quam de genere, unde videtur velle quod genus sit differentia, quod falsum est, cum genus et differentia sint universalialia⁵ divisa et diversa.

Item, ex hoc vult quod differentiae respondentur ad interrogationem factam per 'quid' quod est contra Porphyrium^E.

1 est: *add.* cum L. 2 cum-in singulari: *om.* L. 3 sua: *suam* L. *deficit* M. 4 ipsam: *primam* L. 5 sint universalialia: *sint verbi* L.

A Isag. (AL I.6, p.25,19-20). 4 Eth. nic.II.7, 1107a31. C Met.I.1, 981a 16-20. D *Loc.non inventi*. E Isag. (AL I.6, p.18,3-4).

Iuxta hoc quaeritur quare non dicat responderi genus, sed solum differentias, cum tamen convenientius ad interrogationem factam per 'quid' respondeatur genus quam differentia.

Ad hoc dicendum quod differentia dicitur communiter et stricte: stricte dicitur prout ea <per> quae¹ separantur res eiusdem generis dicuntur differentiae; communiter dicitur prout per ipsam separantur species sive res diversi generis.

Ad secundum dicendum quod differentia potest considerari prout ordinatur in linea praedicamentali per modum adiacentis et non per modum stantis, et sic praedicatur in quale; potest etiam considerari prout aggregatur cum genere ad constituendum speciem, et sic praedicatur in quid, quia cum genere dicit completum quid speciei; et secundum hoc dixit Aristoteles in III. Topicorum quod genus et differentiae praedicantur tantum in quid^A.

Ad tertium dicendum quod /24rb/ de natura proprii² est convenire uni et ab aliis separari. Intendit ergo quod tam genus quam differentiae respondentur per modum proprii. Modum autem proprii non habent nisi in quantum separat, separare autem est proprium differentiae et non generis. Est enim genus eorum unitivum quorum differentia est separativa. Ideo genus convenientius hic appellat nomine differentiae.

AN PRONOMINA POSSINT PONI LOCO APPELLATIVORUM NOMINUM

/27vb/ Iuxta hoc quaeritur an pronomina possint poni loco appellativorum nominum. Et videtur quod non. Si enim persona respondet³ supposito, discreta⁴ persona respondebit supposito discreto. Si ergo pronomina per actum demonstrationis et relationis habeant⁵ <personas actualiter discretas, necesse est quod ex actu demonstrationis vel relationis habeant>⁵ supposita actualiter discreta. Sed suppositum actualiter discretum est singulare quod⁶ significandum est⁷ proprio nomine. Pronomina igitur videntur accipi solum /28ra/ pro nominibus propriis et non pro appellativis.

Ad idem: demonstratio est rei singularis, et similiter relatio pro singulari vel pro singularibus de quibus fit sermo proprius tenetur; sicut ergo pronomen semper tenetur demonstrative vel relative, ita semper videtur accipi pro proprio nomine.

Ad idem: proprium non derelinquit⁸ id cuius est proprium; sed poni pro proprio nomine proprium est pronominis, ut dicit Priscianus^B; ergo semper ponetur pro nomine proprio.

1 quae: om.L. 2 proprii: propria L. 3 persona respondet: pronomina respondent L. 4 discreta: discreto M. 5 personas-habeant (V): om.LM.
6 singulare quod: om.L. 7 est: om.L. 8 derelinquit: derelinguid LM

A Loc.non inveni. Cf.Top.I.8,103b15;IV.2,122a2sq;122b13sq. B II.18.

Sed contra: pronomen inventum est propter discretionem; sed indigentia discretionis maior est in nomine appellativo quam proprio; ergo pronomen magis fuit inventum propter nomen appellativum quam propter proprium.

Ad idem: pronomen fuit inventum propterea ut ponatur loco nominis cum verbo; sed tam nomen appellativum quam proprium cum verbo primae personae et secundae congrue poni non poterat; ergo pronomen ponendum est tam pro appellativo quam pro proprio.

Ad idem: pronomen relativum ponitur loco nominis antecedentis; sed nomen antecedens potest esse tam appellativum quam proprium; ergo relativum tam potest poni pro appellativo quam pro proprio.

Ad hoc dicendum quod in dictione duo sunt: quod supponit et pro quo supponit. Et aliquando sunt haec duo unum, ut 'homo est species' vel 'Sor est homo'. In istis exemplis est idem quod supponit¹ et pro quo supponit². Sed cum dicitur 'homo currit', hic hoc nomen 'homo' est quod supponit³; pro quo autem supponit⁴ est particulare vel singulare. Cum ergo pronomen sit inventum ut significet certum suppositum, accipitur pro nomine non quoad hoc quod supponit, sed quoad hoc pro quo supponit. Et ita tantummodo pro nomine proprio.

Ad primum dicendum quod licet maior confusio suppositionis sit in appellativo quam in proprio, tamen quia pronomen non ponitur pro appellativo nisi gratia illius pro quo supponit—hoc autem non est <nisi> singulare—propter hoc dicitur poni pro nomine proprio et non pro appellativo.

Ad secundum patet solutio ex dictis.

Ad tertium dicendum quod pronomen relativum non potest referre nomen commune nisi gratia illius pro quo supponit. Aut ergo nomen commune supponit pro se, ut 'homo est species'; et sic supponit per modum proprium, et relatio facta ad nomen commune sic est sicut nomen proprium. Aut nomen commune supponit pro particulari, et sic relatio fit pro particulari; et sic iterum relatio fit pro nomine proprio. Et haec sunt quae dubitantur circa hanc lectionem.

QUAM PERSONAM FINIENT DEMONSTRATIO ET RELATIO

/30ra/ Hic quaeritur: cum persona dicatur duobus modis: uno modo personale suppositum, alio modo personalis proprietas, quam personam finirent⁵ demonstratio et relatio; et videtur quod personale suppositum sic: /30rb/ demonstratio et relatio primo finiunt id cui primo qualitatem acquirunt: sed

1 supponit: supponitur L. 2 supponit: supponitur L. 3 supponit: supponitur L. 4 supponit: supponitur L. 5 finirent: sic L finitet M.

suppositum¹ quod ex vi vocis significatur mere acquirit² qualitates; ergo primo merum suppositum finiunt.

Ad idem: nihil finitatur nisi carens forma sive informe; sed personalis proprietas non dicitur informis, sed ipsum personale suppositum est informe; ergo quod finitatur est suppositum et non proprietas nisi per consequens.

Ad idem: haec vox 'ego' est imposita³ ad significandum omne suppositum de se loquens, cum bene possibilis est⁴ ex sua impositione quod⁵ omne suppositum generaliter <significat> sub determinata proprietate primae personae; quod autem hoc vel hoc suppositum significet certe et finite est⁶ ex demonstratione significare⁷. Igitur ut de se loquens est ex impositione; significare autem hoc vel hoc de se loquens est ex demonstratione. Distributio igitur in personali proprietate respondet demonstrationi.

Ad idem: qualitas nominalis⁸ non determinat sive finitatur⁹ personalem proprietatem; sed qualitas significata merae substantiae per demonstrationem vel relationem est qualitas nominalis; ergo demonstratio et relatio per talem qualitatem non finiunt personalem proprietatem. Et hoc concedo. Significat enim pronomen indistinctum suppositum sub distincta proprietate personae per ipsam impositionem; distinguitur autem suppositum postea per accessum demonstrationis et relationis. Et hoc est quod dicit Priscianus in illo capitulo *Sed ad pronominis ordinandam constructionem videamus*^A quod pronomina et verba singulis vocibus singulas significant personas, quod plane de supposito non potest intelligi, sed de personali proprietate. Illud ergo quod primo finitatur per demonstrationem vel relationem est suppositum personale; illud autem quod posterius finitatur est personalis proprietas, et e converso: quod distinctius repraesentat vox est hoc personalis proprietas; quod indistinctius, hoc est suppositum. Et loquor ex parte impositionis. Sed quod hoc verbum Priscianus^B sic intelligat sic confirmatur: dicit quod personae pronominum omnes finitae sunt, et statim adversatur dicens^C quod non omnes personae verborum finitae sunt.

Tunc quaero si loquatur de persona verbi quae est personalis proprietas vel quae est personale suppositum. Non de personali proprietate; haec

1 suppositum: supposito LM. 2 acquirit: acquirunt L *deficit* M.

3 imposita: posita L. 4 est: *om.*L. 5 quod: ad LM. 6 est: *om.*L.

7 significare: significare L. 8 nominalis: naturalis L personalis M.

9 finitatur: in *add.*L.

enim est in verbo distincta et discreta. Igitur de ea non loquitur, sed de personali /30va/ supposito. Et hoc erat quod dicit Priscianus. Sciendum quod verbum tertiae personae ad omne suppositum pertinet quod eius actum potest suscipere.

AN VERBO PERSONA ACCIDAT QUAE EST PERSONALIS PROPRIETAS

Tunc quaeritur an verbo persona accidat quae est personalis proprietas, et videtur quod non. Accidentia adveniunt ex parte significationis; sed verbo per naturam suae significationis persona advenire non potest; significatio enim verbi in se considerata naturalis est <tertiaae personae>. Verbi gratia: significatio huius verbi 'lego' in se est lectio; 'lectio' autem est nominativus tertiae personae; igitur persona secundum eius¹ differentias verbo non accidit.

Ad idem: si verbo persona esset accidens secundum suam significationem, tunc sicut verbum non privatur sua significatione, ita non privatur a persona, quod falsum est; privatur enim a persona manente significatione. Igitur persona non accidit significationi verbi; nec et voci potest dici accidere; igitur persona omnino verbo² non accidit.

Ad hoc dicendum quod significatio verbi potest dupliciter considerari: aut secundum se, et sic non accidit ei³ persona; aut in relatione ad substantiam ad quam inclinatur ex parte ante sicut ad subiectum, et sic accidit ei persona.

AN PERSONALIS PROPRIETAS SIT UNIVOCE IN PRONOMINE ET IN VERBO

Tunc quaeritur an personalis proprietas sit univoce in pronomine et in verbo, et videtur quod sic, cum dicat Priscianus quod pronomen habeat personam verbi.

Ad idem: per suppositum intellectum debetur verbo persona; sed suppositum intellectum et extra expressum per pronomen est unum et idem non differens secundum rem; igitur personalis proprietas hinc inde una et eadem.

Sed contra: persona in pronomine sequitur substantiam; persona in verbo sequitur comparisonem⁴ actus ad substantiam, quod patet: posita enim comparisonem verbi ad substantiam <verbum> est personale; privatum tali comparisonem est impersonale. Cum ergo substantia et comparatio ad substantiam non sint idem, persona hinc inde non erit eadem.

1 eius: eius *add.*L. 2 verbo: voci L. 3 ei: ea L. 4 comparisonem: compositum L.

Ad hoc dicendum quod licet verbum dicatur personale ex comparatione ad substantiam, tamen illa persona est principaliter in substantia; et per hoc persona pronominis et verbi hinc inde est una sicut substantia. Vel posset dici quod esset una unitate analogiae cum illae personales proprietates primo et principaliter debeantur substantiae, et non verbo nisi per relationem actum ad substantiam existentem sub huiusmodi proprietatibus.

AN QUALITATES RERUM SINT INNUMERABILES

/31vb/ Hic quaeritur: dicit quod qualitates rerum sint innumerabiles. Sed contra: nihil in rerum natura est infinitum; igitur qualitates non sunt infinitae sive innumerabiles.

Et dicendum quod qualitates non simpliciter sunt innumerabiles, sed respectu vocum, unde Aristoteles in *Elenchis* propter infinitatem¹ rerum respectu vocum probat aequivocationem^A. Vel /32ra/ posset dici quod "innumerabile"² hic omnino non privat numerum, sed numerum communiter.

AN NOMEN ERIT AEQUIVOCUM

Hic dicit quod singulis nominibus singulae significantur qualitates sive res; igitur unum nomen non significabit multa; et ita nullum nomen erit aequivocum.

Sed contra: qualitates sunt innumerabiles sive infinitae; sed nomina, ut dicit Aristoteles in *Elenchis*, sunt finita;^B dicit enim quod nomina sunt finita, res autem infinitae. Igitur si singulae qualitates sunt significantur nominibus, necesse est quod plures significantur uno nomine; et ita necesse est quod aliquod nomen sit aequivocum.

Ad hoc dicendum quod nomen dicitur unum vel ex parte impositionis vel ex parte vocis impositae. Nomen plura significans non est unum secundum impositionem; significat enim aliud et aliud secundum aliam et aliam impositionem. Sed secundum vocem impositam est unum plura significans non univoce, sed aequivoce.

Quod ergo obiciatur³ quod singulis nominibus singulae significantur qualitates, et propter hoc nullum nomen sit aequivocum, dicendum quod singulis nominibus secundum vocem et impositionem singulae significantur⁴ qualitates; et propter hoc nullum nomen sit aequivocum—sed sic non est. Significantur enim aliquando singulae qualitates singulis nominibus secundum impositionem et non secundum vocem; sed tale nomen quod est unum voce

1 infinitatem: infinitatum LM. 2 innumerabile: innumerable L. 3 obiciatur: obiciat L. 4 significantur: significantur LM.

A SE 1, 165a10-13. B SE 1, 165a10-13.

et non impositione est aequivocum. Intellexit ergo Priscianus quod semper singulis nominibus secundum impositionem singulae significantur qualitates, sed non semper singulis secundum vocem.

AN ADIECTIVA POSSUNT ADICI NOMINIBUS PROPRIIS

Item quaeritur an adiectiva possunt adici¹ nominibus propriis. Et videtur quod sic. Adiectiva quaerunt finiri ex parte substantiae quam significant infinite; sed illa infinitas magis finitatur per nomen proprium quam per appellativum; igitur videtur quod magis debeant construi cum nominibus propriis quam cum appellativis.

Ad idem: unioni rerum debet respondere unio signorum; sed accidentia primo et principaliter /32rb/ uniuntur in individuis, ut vult Porphyrius;^A igitur nomen adiectivum primo et principaliter unitur nomini proprio.

Sed contra: dicit Donatus quod² ex constructione nominis adiectivi cum nomine proprio fit soloecismus;^B igitur, etc.

Ad idem³: adiectiva adiciuntur causa specificationis; sed nomen proprium non est natum specificari; igitur adiectivum nomini proprio non poterit adici. Quod autem adiectiva inventa sunt causa specificationis dicit in littera; dicit enim quod inventa sunt propter restrictionem confusionis.

Ad hoc dicendum quod adiectiva significant formam finitam, substantiam vero infinitam, unde ex parte formae nata sunt specificare; ex parte vero substantiae nata sunt specificari. Sed specificari possunt tam per nomen proprium quam per appellativum. Et propter hoc construuntur tam nomini proprio quam appellativo⁴. Ex parte vero formae non possunt construi nisi nomini appellativo quod potest artari sive specificari, et propter hoc non possunt construi nominibus propriis.

Vel dicendum quod accidentia dupliciter possunt adici: vel causa manifestationis accidentium in substantia, vel causa specificationis sive coartationis. Ad manifestandum accidentia substantiae possunt construi propriis et appellativis. Ad specificandum vero confusionem in suppositis non possunt adici propriis nominibus nisi nomen fuerit aequivocum. Tunc enim ad determinandum aequivocationem adiciuntur adiectiva. Et sic distinguendo cessat obiectio.

AN PRONOMINA CONSTRUANTUR QUEMADMODUM NOMINA

/33vb/ Mutatio significationis transfert eandem vocem in aliam speciem eiusdem generis; non est igitur mirum quod genitivus primitivi ex mutatu¹ adici: addici L *et sic saepius*. 2 quod: om.L. 3 Ad idem: om.L. 4 appellativo: om.L.

A Isag. (AL I.6, p.25,19-20). B Ars Maior III, GL.IV 393³⁰.

tione significationis fit genitivus possessivi. Hic nota: transitus proprie¹ nihil aliud est quam transitus vocis de significatione in significationem. Consequenter concludit quoddam corollarium; et hoc est quod partes distinguuntur penes significationem et non vocem. Et habet inferri sic: ex mutatione significationis vox eadem transfertur in aliam speciem eiusdem partis; igitur ad distinguendum partes inter se plus valent significationes quam voces. Et appellat significationes modos significandi essentialis. Et in hoc terminatur sententia.

Hic quaeritur super eo quod dicit quod pronomina construuntur quemadmodum nomina. Sed contra: nomina recte construuntur verbis vocativis; sed pronomina vocativis non construuntur, ut dicit postea. Ergo etc.

Item, nomina construuntur obliquis, ut 'asinus Sortis', 'similis Sorti'; sed pronomina sic obliquis non construuntur; ergo pronomina non² construuntur quemadmodum nomina.

Item, recte dicitur 'vado Romam'; sed non dicitur 'vado te', sed 'vado ad te'; igitur nomina propria construuntur sine praepositione et pronomina mediante praepositione. Manifestum est igitur quod aliter et aliter pronomina et nomina cum verbis construuntur.

Item, si pronomina construuntur sicut nomina, igitur habita constructione pronominum, superfluum est determinare constructionem nominum et e-converso.

Ad hoc dicendum quod pronomina construuntur sicut et nomina quoad generales differentias constructionis, scilicet transitivum et intransitivum, et non quoad speciales modos construendi; construuntur enim nomina gratia propriae qualitatis cum verbis vocativis.

Item: nomina³ gratia qualitatis communis construuntur cum obliquis; et istae constructiones speciales sunt nomini quia sequuntur qualitatem et non substantiam; ergo quoad istos modos speciales non potest intelligi quod dicit Priscianus. Et propter hoc patet solutio ad prima duo.

Ad tertium dicendum quod pronomina construuntur sicut nomina nominaliter retenta, et <non> sicut nomen <adverbialiter> acceptum. Vel posset dici quod proprium nomen immediate construitur cum verbo significante motum localem gratia qualitatis; locus enim secundum suam qualitatem et non secundum substantiam suam movet appetitum; Sed locus prout movet appetitum

1 proprie: propria L *deficit* M. 2 pronomina non: *fort. in marg.* L *sed legi non potest.* 3 nomina: pronomina L.

¹<sic est proprius terminus motus localis secundum [igitur] appetitum; igitur nomen proprium gratia qualitatis dicat¹ [movet] proprium terminum. Sed gratia appropriationis immediate construitur. Cum haec igitur constructio sit specialis nomini quoad qualitatem, non oportet quod talis constructio conveniat pronomini.

Ad quartum dicendum quod multi modi construendi debentur nomini² qui non debentur /34ra/ pronomini; et propter hoc separatim determinatur³ de eorum constructione, et praecipue propter hoc quod constructio pronominis est ad congruitatem, sed nominis ad perfectionem.

UTRUM IDENTITAS SECUNDUM REM VEL SECUNDUM MODUM FACIAT INTRANSITIVAM CONSTRUCTIONEM

Item, quaeritur utrum identitas secundum rem vel secundum modum faciat intransitivam constructionem. Si dicatur quod identitas secundum rem, contra: 'homo est asinus' haec est constructio intransitiva; et tamen personae hinc inde sunt diversae secundum rem; igitur transitio non sequitur rem.

Ad idem: si secundum diversitatem vel identitatem rerum esset constructio transitiva vel intransitiva, tunc haec 'Sortes currit' Sorte currente esset intransitiva et Sorte non currente esset transitiva, quod falsum est. Igitur transitio non sequitur rem sed modum.

Item diversificatio constructionis secundum rem est diversificatio secundum modum; sed in arte non est diversificandum ex parte modi; igitur istae differentiae non sequuntur rem, sed modum, et hoc concedo.

Sed tunc obiiciatur quod ista 'Sortes currit' non est intransitiva: quaecumque sumuntur ut duo contra se distincta faciunt transitionem; sed haec sumuntur ut duo contra se distincta; igitur non sumuntur per modum identitatis; igitur ex parte modi non sunt intransitiva.

Item: 'Sortes non est homo', hic subiectum et praedicatum sumuntur per modum divisionis; igitur talis constructio non poterit esse intransitiva.

Ad hoc dicendum quod constructio dicitur intransitiva ex eo quod constructa referuntur ad idem et ut ad idem; licet⁴ igitur significatum nominis et significatum verbi sint⁵ duo contra se distincta in genere partium, quia tamen ad idem et ut ad idem referuntur dicitur eorum constructio intransitiva.

1 sic-dicat (V): *om.LM.* 2 debentur nomini: deberentur pronomini L.
 3 determinatur: determinant L. 4 licet: hic L. 5 sint: sunt L.

Ad secundum dicendum quod haec 'Sortes non est homo' et in consimilibus est negatio eiusdem de eodem et ut de eodem supposito. Et propter hoc est ibi intransitio.

AN INTELLIGENDUM SIT EX PARTE ANTE AUT EX PARTE POST QUOD VERBA SUBSTANTIVA ASSUMUNT NOMINA RELINQUENDO PRONOMINA

/36va/ Et nota quod licet aliud sit substantia et aliud nominatio substantiae, tamen verba vocativa a P.H.^A dicuntur substantiam significare sub expectatione formae propriae quam recipiunt supra se per modum materiae sive substantiae. Item nota quod substantia praedicatur¹ quattuor modis: materia, forma, compositum, esse² resultans ex forma unita materiae. Et hoc quarto modo hoc verbum 'sum' significat substantiam; sicut enim hoc verbum 'lego' significat legere, ita 'sum' significat esse...

/36vb/ Verba adiectiva non significant mere³ sub expectatione formae; significant enim esse in certa persona contractum et non contrahendum, ut 'lego', 'sum legens'. Et propter hoc nominativis non sunt extra addenda sicut verba substantiva et vocativa. Littera continuatur sic: licet in verbis adiectivis intelligantur verba substantiva, non tamen bene dicitur si dicamus 'accuso Cicero'; et est causa quia verbum actionis, id est verbum activum et adiectivum, non significaret, id est non significat proprietatem substantiae sicut verbum substantivum. Verbum enim substantivum significat esse merum non contractum; verbum vero adiectivum significat esse iam contractum et specificatum; et propter hoc verba substantiva ex parte post assumunt⁴ nomina, verba adiectiva non.

Hic quaeritur an intelligendum sit ex parte ante aut ex parte /37ra/ post quod verba substantiva assumunt nomina relinquendo pronomina. Et videtur primo quod intelligendum sit ex parte post et non ante sic: quicquid construitur gratia formae et non substantiae construitur ex parte praedicati; praedicatio enim est⁵ gratia formae; subiectio enim debetur materiae sive substantiae, ut vult Aristoteles:^B quicquid subicitur subicitur ut lignum, quod praedicatur <praedicatur> ut album. Sed constructio nominis quam hic tangit est gratia formae, ut dicit in littera; igitur ista constructio est gratia formae et a parte <post>⁶ et non ante.

Ad idem: evocans praecedit evocatum; sed dicit Priscianus hic quod verbum substantivum est ex parte praedicati, ita et nomen quod evocatur

1 praedicatur: de *add.*L. 2 esse: est L. 3 mere: *om.*L. 4 assumunt: significant LM. 5 est: *om.*L. 6 post: praedicati LM.

A Cf. Petrus Helias, Summa s. Prisc. Cahiers 27 p. 61. B Cf. APo I. 22, 83a5-15.

ab ipso. Hoc videtur per rationes sumptas ex parte pronominis sic: ex qua parte pronomen intelligitur ex ea parte non relinquitur; sed in omni verbo personali intelligitur ex parte ante, vel finite vel infinite; ergo ex parte ante ab illo verbo personali non relinquitur.

Ad idem: omni instrumento convenit naturaliter uti ad quod ipsum est inventum; sed pronomen non¹ est inventum ad praedicandum, sed ad supponendum congrue substando² verbis eiusdem personae; igitur pronomen naturaliter verbis omnibus primae personae et secundae subicitur et non praedicatur.

Sed videtur quod idem sit intelligendum ex parte ante sic: constructio penes personam est ex parte ante; evocatio est constructio penes personam; ergo evocatio erit ex parte ante. Sed constructio nominis quam hic tangit³ est secundum evocationem; igitur constructio nominis quam hic tangit est ex parte ante³.

Item dicit in littera quod constructio quae est cum verbis adiectivis est inconveniens; igitur cum verbis substantivis ex parte ante est inconveniens.

Ad hoc dicendum quod hic intelligendum est ex parte post, unde rationes primas concedo.

Ad rationem primam in contrarium dicendum quod constructio penes personam et similiter evocatio vel est cadentium in unum suppositum respectu unius praedicati, et sic⁴ attenditur ex parte ante; vel est cadentium in unum praedicatum respectu unius suppositi, et sic attenditur ex parte post. Et sic est hic.

Ad secundum dicendum quod peccat secundum fallaciam figurae dictionis; commutat enim praedicatum substantiae in praedicatum situs.

AN PRONOMEN POSSIT CONGRUE PRAEDICARI SIC 'EGO SUM EGO'

/37ra/ Postea quaeritur an pronomen possit congrue praedicari⁵ dicendo sic: 'ego sum ego'. Et videtur quod sic. Verbum substantivum quaerit finiri per qualitatem; sed pronomen ex vi demonstrationis dat intelligere qualitatem; igitur pronomen ex vi demonstrationis poterit praedicari.

Ad idem: proprium est pronominis pro proprio nomine poni; ex quo habeo quod sicut proprium nomen ex parte post praedicatur recte, ita pronomen ex parte post pro ipso positum recte praedicatur.

Item: dixit superius quod sicut pronomina, sic etiam nomina construuntur⁶; sed nomen construitur ex parte praedicati; igitur etiam pro-

1 non: om.L. 2 substando: substandi L substandum M. 3 est-ante om.L: fort.in marg., sed legi non potest. 4 et sic: sicut L. 5 praedicari: om.L. 6 construuntur: congruuntur L.

nomen. Istud testatur de interrogativis ibi: *Etiam /37rb/ nomini quidem.*^A

Sed contra: omnis appositio est gratia formae; pronomen non significat formam; igitur si apponitur cum verbo substantivo non potest construi. Et apponantur duae rationes illae quas ponit in littera.

Ad hoc dicendum quod in oratione duo attenduntur; scilicet congruitas et perfectio, unde Priscianus ista duo tetigit in definitione:^B oratio est congrua dictionum ordinatio congruam et perfectam sententiam demonstrans. Ex parte vero congruitatis pronomen recte construitur cum verbo substantivo, et sic intellexit superius quod dixit. Ex parte vero perfectionis verbo substantivo construi congrue non potest. Et hoc est quod hic determinat, cum constructio pronominis¹ cum verbo substantivo ad nihil perfectum pertinet. Construi ergo pronomina verbis substantivis non est peccatum contra materiam vel contra formam orationis; sed est peccatum quod est contra usum orationis, scilicet² contra demonstrationem vel perfectionem, unde in tali constructione non est barbarismus vel soloecismus, sed est vitium annexum. Et est in tali constructione uno modo acyrologia, alio modo tautologia. Secundum enim quod verbum substantivum sub expectatione formae <substantiam> significat quam pronomen non importat, sic est acyrologia. Prout autem est ibi dictionis eiusdem <repetitio>, eiusdem dico in significatione inutilis repetitio sic est tautologia. Significat enim utrumque mere, quod ad nihil utile pertinet ex eadem parte. Vel posset dici quod esset soloecismus quod poneretur pars pro parte ubi nata est non poni, quod tamen non credo.

Ad rationes in contrarium dico quod constructio referenda est ad intellectum vocis;^C sed qualitas non est de intellectu vocis pronominis, sed solum ex vi³ demonstrationis.

Ad secundum dico quod proprium pronominis est poni pro nomine, non ita quod semper conveniat, sed ita quod omni et soli. Vel aliter: ut superius dixi quod nomen⁴ potest construi gratia substantiae vel gratia formae; secundum quod construitur⁶ gratia substantiae proprium est pronominis poni pro nomine, et non secundum quod construitur gratia formae.

Ad tertium dicendum quod pronomina construuntur sicut et nomina secundum generales differentias constructionis, videlicet transitivum et intran-

1 pronominis: nominis L. 2 scilicet: sed L. 3 ex vi: exemplum L.

4 nomen: pronomen LM. 5 secundum: sed M deficit L. 6 secundum quod construitur: fort. in marg. L, sed legi non potest.

sitivum, sed non quoad speciales modos construendi. Ad illam quaestionem posset argumento responderi quod pronomen in sua mera significatione non esset praedicabile, sed ex parte demonstrationis perquam propriam qualitatem dat intelligere. Et haec sunt quae quaeruntur circa hanc lectionem.

AN OBLIQUI CONSTRUANTUR AD VERBA

/38va/ Hic potest quaeri de hoc quod dicit quod obliqui construantur ad verba. Sed contra: obliqui ad id construuntur ad cuius exigentiam in constructionem veniunt; sed dicit circa principium secundi quod obliqui nominibus vel verbis exigentibus in constructionem veniunt;^A ergo obliqui non solum construuntur ad verbum, sed etiam ad nomen.

Item: absolute positum non refertur ad verbum; sed obliqui aliquando ponuntur absolute; igitur non semper, etc.

Item: cum dico 'heu mihi', 'ecce hunc', hic ponuntur obliqui; sed non referuntur ad verba; igitur obliqui non semper, etc.,

Item: genitivus significat rem ut est principium eius quod se habet per modum substantiae, dativus autem ut terminus¹ eius quod se habet per modum substantiae; sed verbum non significat per modum substantiae, sed per modum fieri vel agere, quare genitivus et dativus construuntur cum verbis.

Item: solus accusativus significat rem ut est terminus actus, et solus ablativus ut est principium eius; sed solum tale quod sic terminat transitionem construitur cum verbo; igitur solus accusativus et ablativus construuntur cum verbis.

Item: si hoc verbum 'misereor'² construitur cum genitivo, aut ratione rei verbi aut modorum significandi verbaliter; sed non ratione modi significandi; ergo ratione rei significatae.

Sed contra: cum in omni verbo intelligatur res verbi per nomen sicut in hoc verbo 'misereor', tunc omne verbum ratione illius rei construetur cum genitivo sicut hoc verbum 'misereor', quod manifeste falsum est. Quamvis enim bene dicatur 'misereor Sortis', sicut 'misericordia Sortis habet me'³, non tamen bene dicitur 'lego /38vb/ Virgilii', sicut 'lectionem Virgilii facio'. Similiter potest obici de dicto.

QUOMODO HUIUSMODI VERBA CUM TALIBUS CONSTRUANTUR ET QUARE

Quaeritur quomodo huiusmodi verba cum talibus construantur. Quaeritur etiam quare tales cum verbo non construantur, cum tamen pertineant ad rem verbi quae in omni verbo nominaliter designata intelligitur.

¹ terminus: terminus *add.*L. ² misereor: miserior LM. ³ habet me: *om.*M.
A XVIII.5.

Ad prima duo dicendum quod omnes obliqui omnimodo, id est secundum omne genus, referuntur ad verba, sed non omnes obliqui secundum numerum, unde quod dicit intelligendum est de generibus singulorum, et non de singulis generum.

Ad tertium dicendum quod interiectio habet significationem unius verbi, ut dicit Priscianus in maiori volumine;^A sed adverbia demonstrandi dant intelligere verba de sua demonstratione, ut dixit superius.^B Et propter hoc obliqui constructi hic cum interiectione vel cum adverbio demonstrandi dicuntur ad verbum referri. Construuntur enim cum eis ex natura verbali.

Ad quartum dicendum, quod et ad quintum, quod quaedam sunt verba vehementis transitionis quae ratione¹ modi significandi verbaliter, hoc est per modum fieri, cum obliquis construuntur; et talia cum accusativo et ablativo proprie ordinantur. Quaedam vero sunt transitionis non vehementis quae solum ad modum nominum² transeunt, id est non per naturam verbalem, sed per naturam rei verbi nominaliter intellectae cum genitivo et dativo construuntur, ut 'misereor illius', 'noceo tibi'.

Ad aliud similiter dicendum quod quando genitivus et dativus cum verbis construuntur, ordinantur cum ipsa re verbi intellecta nominaliter, ut 'misereor tui' <'habeo misericordiam' tui', 'noceo tibi', 'nocumentum tibi'³ habeo'.

Ad rationem in contrarium dicendum quod non omnia verba sic possunt construi ratione rei verbi quia in quibusdam fit transitio ratione modi significandi verbaliter tantum, ut in hiis quae sunt vehementis transitionis; in quibusdam autem ratione rei verbi tantum, ut in hiis quae non habent vehementem transitionem; in quibusdam autem ratione utriusque, ut in hiis quae ratione modi significandi vehementem habent transitionem⁴ et ratione rei verbi se habent⁴ ut principiatum⁵ et terminabile ad aliquam substantiam ratione modi, sicut haec verba 'paenitet' et 'tendet' et huiusmodi; verba acquisitiva, ut 'dono', 'largior', 'confero'⁶ et huiusmodi. Bene enim dicitur 'dono tibi librum'. In istis igitur quae solam vehementem habent transitionem non construitur verbum ratione rei verbi cum genitivo et dativo; cum aliis autem, bene construitur. Illa enim verba quorum res se habent per modum substantiae ad alterum designantur in ratione termini, et cui aliquid per rem verbi acquiritur cum dativo ordi-
1 ratione: secundum rem L. 2 nominum: non L. 3 tibi: tui L. *deficit* M.
4 et-habent: om.L. 5 principiatum: principium L. 6 confero: transi-
tiva *add.*L.

A Cf. XV.40. B *Loc. non inveni.*

natur, ut 'dono', 'confero', 'noceo tibi'. Illa autem quorum res respicit rem per modum substantiae designatae per modum principii cum genitivo ordinantur, ut cum dicitur 'misereor tui', id est 'tu es principium misericordiae ex causa quae est in te'. Ex hiis igitur patet ad obiectionem solutio.

AN VERBUM TRANSITIVUM CUM NOMINATIVO SINE OBLIQUO REDDAT ORATIONEM PERFECTAM

/39ra/ Hoc habito, quaeritur an verbum transitivum cum nominativo sine obliquo reddat orationem perfectam. Et videtur quod sic. Omnis oratio ex nomine et verbo est perfecta, ut dicit Priscianus in ordinatione nominis et verbi.^A Sed ista 'Sortes legit' et consimiles constat ex nomine et verbo; ergo etc.

Ad idem: omne verbum quod potest proferri absolute non eget necessario adiunctione obliqui; sed verba transitiva possunt proferri absolute, ut dicit Priscianus in secundo;^B ergo non egent obliqui adiunctione.

Sed contra: quicquid desideratur in oratione desideratur vel gratia perfectionis vel gratia congruitatis. Verbum transitivum in oratione positum desiderat obliquum, et non gratia congruitatis sed gratia perfectionis. Ergo sine eo erit oratio imperfecta.

Ad idem: si dicam 'albus currit' quia in isto adiectivo est dependentia ad substantivum non determinata, est imperfecta; similiter igitur in verbo dependentia non determinata reddit orationem imperfectam; sed cum dico 'Sortes videt', hic est dependentia indeterminata; ergo haec erit imperfecta.

Ad idem: quicquid eget altero ad perfectionem sensus sine eo non reddit orationem perfectam; sed dicit Priscianus in littera quod verba transitiva egent obliquis ad perfectionem sensus; igitur sine eis reddunt orationem imperfectam.

Solutio: cum sic dicitur 'Sortes legit', uno modo est perfecta, alio modo imperfecta. Si enim sit intentio proferentis significare actum de substantia, cum hoc sufficienter fiat per illam orationem, sic est perfecta. Si autem intentio proferentis sit significare actum secundum transitionem de substantia in quam actus non solum est egrediens, sed etiam super aliud transiens, sic cum ibi sit transitio sine transitionis modo, manifestum est quod sit imperfecta. Et solutio est in libro secundo, ubi dicit^C quod verba transitiva possunt poni transitive et etiam absolute. Et sic ad utrumque possunt concedi argumenta.

A XVII.12. B XVIII.36. C XVIII.36.

AN PRONOMINA VERBIS PRIMAE PERSONAE ET SECUNDAE ADDANTUR CAUSA
PERFECTIONIS

/39va/ Hic quaeritur an pronomina verbis primae personae et secundae addantur causa perfectionis. Et videtur quod sic. Quicquid additur verbo in constructione additur gratia congruitatis vel gratia perfectionis; sed pronomen additur verbis primae et secundae personae non causa congruitatis; ergo causa perfectionis.

Ad idem: dixit Priscianus superius in ordinatione nominis et verbi quod pronomen est cum verbo perfectio orationis;^A ergo pronomen causa perfectionis additur.

Sed contra hoc sunt rationes in littera.

Ad primum dicimus quod quinque modis aliquid additur alteri: causa necessitatis, vel causa discretionis, vel causa maioris certitudinis, vel causa ornatus, vel causa metri. Causa necessitatis duobus modis: vel causa perfectionis, vel congruitatis. Quando igitur dicit quicquid additur verbo in constructione additur causa congruitatis vel causa perfectionis, falsum est, cum sit solum verum¹ quoad primum modum additionis et non ad alios quattuor. /39vb/

Ad secundum dicendum quod duplex est perfectio: prima et secunda. Et appello primam perfectionem in oratione significationem finiti de infinito secundum inclinationem finitam. Perfectionem secundam appello quae consistit in additione discretionis vel certitudinis vel alicuius alterius. Quoad primum modum perfectionis pronomina non adduntur, sed quoad secundum.

UTRUM PARTICIPIUM POSSIT VERBO SUPPONERE

/41ra/ Hic quaeritur utrum participium possit verbo supponere. Et videtur quod non. Nullum adiectivum potest supponere verbo, et hoc ideo quia non significat per modum fixi et per se stantis; sed omne participium est adiectivum; significat enim accidens in concretione ad substantiam infinitam; ergo participium non potest supponere.

Item: si supponit aut hoc est ratione actionis aut ratione substantiae. Non ratione actionis, [quia] cum illa significatur per modum adiacentis et inhaerentis; et non per modum substantiae, cum illa sit infinita; ergo participium omnino non potest supponere. Quod autem gratia infinitae substantiae participium non supponat patet per simile in hoc nomine 'albus' quod substantiam infinitam significat et tamen non supponit.

¹ verum: verbum LM.

A Cf. p. 12; Prisc.XVII.13.

Sed contra: idem est 'legens', 'qui legit', ut dixit Priscianus superius;^A sed hoc totum 'qui legit' supponit; ergo et participium. Sed 'qui' prout est de significatione participii significat substantiam per modum fixi; ergo participium talis substantiae recte⁰ potest supponere. Quod autem substantia in hoc nomine 'qui' significetur per modum fixi patet sic: quod non quaerit finiri¹ significat per modum fixi; sed 'qui' prout est de significatione participii non quaerit finiri¹ per interrogationem vel relationem, sed² pro sua infinitate tenetur <per modum> fixi.

Item: illud est subiectum de quo fit sermo; sed quandoque volumus facere sermonem de substantia indistincta per qualitatem, distincta autem per actionem vel passionem; cum igitur solum participium substantiam ut sic significet, necesse est quod solum participium sit in tali sermone subiectum.

Ad idem: omnis activa³ convertibilis est in passivam⁴; sed dicit Priscianus in littera quod cum dicitur 'laudo legentem' sicut 'laudo lectorem', convertendo autem activam in passivam recte dicitur 'legens laudatur' sicut 'lector laudatur'; et hoc concedo.

Ad rationes dicendum quod quaedam sunt adiectiva⁵ quae significant substantiam <cum> eius accidente⁶ ita quod congregatum ex substantia et accidente sit sua significatio; et talia possunt supponere quia⁷ non significant in concretione ad substantiam extra, sed ad substantiam intra. Talia autem adiectiva sunt participia⁸; et propter⁹ <hoc> participia¹⁰ supponunt. Sunt¹¹ autem alia¹² adiectiva¹³ quae principaliter significant accidens in concretione¹⁴; /4lr/ substantiam non significant, sed solum esse ex concretione dant intelligere; et talia non possunt supponere. Talia autem sunt nomina adiectiva de quibus dicit Aristoteles in *Praedicamentis* quod solam qualitatem significant, et non substantiam.^B

Ad secundum dicimus quod participia gratia actionis non supponunt, sed gratia substantiae infinitae.

Sed obiciatur quod infinitum non possit supponere; dicendum quod infinitum non quaerens finiri bene potest supponere de se cum sit per modum

0 recte: ratione L. 1 significat - finiri *iter*.L. 2 sed: et L.
 3 activa: actio L. 4 passivam: passionem L. 5 adiectiva:
 accidentia LM. 6 accidente: accidentale L. 7 quia: quod L.
 8 sunt participia: supponunt L. 9 propter: *om*.L. 10 par-
 ticipia: participium M. 11 Sunt: sed L. 12 alia: talia L.
 13 adiectiva: accidentia LM. 14 concretione: ad substantiam extra sed
 ad substantiam intra. Talia autem adiectiva supponunt et participia suppo-
 nunt. Sed autem talia accidentia quae principaliter significant accidens
 in concretione *iter*.L.

A XVII.82. B Cat.5, 3b19-20.

fixi. Vel dicendum quod licet substantia de se sit infinita, finitur tamen per actionem finitam quae finitas secundum actionem proferentis sufficit ad substandum. Verbi gratia: si dicam 'vincens praemium accipiet', non est intentio¹ significare praedicatum de substantia pro tali vel tali qualitate, sed solum pro tali actione quae est vincere; quia igitur participium substantiam ut sic significet gratia totius suae significationis, recte supponit.

AN PARTICIPIUM POSSIT TRANSIRE IN VIM NOMINIS

Postea quaeritur an participium possit transire in vim nominis. Et videtur quod² non. Species [quia] non permutantur³ ad invicem; sed nomen et participium sunt species partis orationis; ergo non permutantur⁴ ad invicem.

Item: quorum maius est symbolum eorum facilius est permutatio; sed participium maius habet symbolum cum verbo quam cum nomine; cum igitur non permutetur in verbum multo fortius non permutatur in nomen. Quod autem maius sit symbolum participii cum verbo quam cum nomine patet sic: Participium significat substantiam et actionem quorum uterque est in verbo reperiri; verbum vero significat agere cum intellectu substantiae; nomen autem significat substantiam neque significando neque dando intelligere agere vel pati; et sic patet quod maior est convenientia participii cum verbo quam cum nomine.

AN PARTICIPIUM TRANSIT IN NOMEN COMPARATIONE, CONSTRUCTIONE, COMPOSITIONE, TEMPORIS AMISSIONE

Postea quaeritur: dicit quod participium transit in nomen comparatione, <constructione>, compositione, temporis amissione.

Sed contra: comparatio, compositio⁵, temporis amissio sunt accidentia dictionum; nullum accidens permutat speciem⁶; ergo nullam dictionem permittant a sua specie.

Item: agere et pati recipiunt magis et minus; sed hoc est recipere comparisonem; participium significat agere et pati; ergo potest recipere magis et minus. Si dicatur quod participium sit comparabile gratia significationis et non gratia vocis, contra: <signum>⁷ debet esse proportionale significato; igitur, si significatum est comparabile, et signum repraesentans significatum debet esse comparabile.

1 intentio: intentionis LM. 2 quod: quia L. 3 permutantur: permutatur L. 4 permutantur: permutatur L mutantur M. 5 compositio: comparatio LM. 6 speciem: substantiam L. 7 signum: significatum L significatur M.

Item: dicit Commentator^A quod tantum potest dictio quantum permittit sua¹ significatio. Sed significatio² participii permittit³ ipsum comparari; ergo erit comparabile.

Item: ⁴ /4lva/ ex compositione⁵ non transit in nomen.

Item: constructio sequitur significationem; ex eo enim quod dictio est talis significationis, ex eo est talis constructionis, et non econverso; ergo constructio posterior est significatione; sed nullum⁶ posterius permutat essentialiter suum prius; ergo ex constructione participium non permutatur a sua significatione, ergo nec a sua specie, cum partes distinguantur secundum suam speciem penes suam significationem.

Item: dixit Priscianus^B superius quod praepositio cedit in eam partem cui adiungitur; sed cum dico 'indoctus' hic adiungitur participio; ergo totum erit participium; et ita participium non transit in nomen per compositionem.

Ad primum dicendum quod participium transit in nomen materialiter, non formaliter; ut enim unum quandoque mutatur in alterum secundum materiam et non secundum formam--ex forma enim unius elementi non fit forma alterius elementi, sed materia quae fuit sub una forma fit⁷ per agens contrarium⁸ sub alia forma--similiter participium secundum vocem et significationem quae materialis est ad modum significandi mutatur in nomen, sed secundum modum significandi per quem est in specie non mutatur in nomen. Modus enim significandi quo participium est participium non mutatur in modum nominalem. Sed vox et significatio, quae fuit⁹ sub uno modo significandi, fit sub alio modo significandi; et exinde dicitur quod participium transit in nomen. Sic ergo concedo quod participium transit in nomen secundum materiam et non secundum formam.

Quod obiciatur quod potius debet transire in verbum quam in nomen, dicendum quod significatio tota participii potest esse in nomine; sed non tota significatio participii potest esse in verbo. Verbum enim non potest significare substantiam, sed nomen bene potest significare actionem sumptam ad modum habitus. Propter hoc dicitur transire in nomen et non in verbum.

1 permittit sua: promittit sua L. 2 Sed significatio: om.L. 3 permittit: promittit L. 4 Item: *fort.scribendum* ergo. 5 compositio: *fort.scribendum* comparatione. 6 nullum: omne LM. 7 fit: om.L. 8 contrarium: generatum L. 9 fuit: fit L fiunt M.

A *Loc.non inveni.*

B Cf.XVII.10.

Ad hoc quod postea dicit, dicendum quod illa quattuor non <sunt> causa transitus, sed significant modum significandi esse mutatum¹.

Ad id quod obicitur ad comparationem dicendum quod sicut maius et minus fundantur proprie super qualitatem, et gratia qualitatis super alia, quod patet: Maius et minus causantur ex <contrarietate>; sed contrarietas est in qualitate; ergo patet maius et minus primo reperire in qualitate. Et propterea dixit Donatus quod ea comparantur quae significant qualitatem et quantitatem^A. Quia ergo agere et pati² non dicitur magis et minus secundum se sed³ gratia qualitatis, propter hoc non oportet quod ea quae significant agere et pati per se comparentur⁴, sed solum per accidens, scilicet per adverbium, ut sic signum proportionetur suo significato.

Item, dicendum quod magis et minus fundantur super permanens et super id quod modum quietis significat; et propter hoc quae /4lvb/ significant agere vel pati per modum significandi non possunt comparari. Et hoc erat quod dixit^B quod verbum ex parte vocis non potest comparari, et appellat vocem modum significandi.

<***>

Ad ultimum dicendum quod praepositio cedit in eam partem cui adiungitur non ita quod totum compositum cedat⁵ in ipsam partem in qua fuit illud cui praepositio componitur, sed ita quod non maneat per se dictio, sed cedat⁶ cum ea cum quo componitur in unam dictionem secundum numerum⁷. Et haec quaeruntur circa lectionem praesentem.

AN CONIUNCTIO CONSTRUITUR

/42va/ Hic quaeritur an coniunctio construitur. Deinde quaeritur de modo construendi. De primo sic: omnis pars orationis est constructibilis: ex una enim parte orationis non fit oratio, sed ex pluribus aggregatis sive constructis; sed coniunctio est pars orationis; ergo est constructibilis.

Sed contra: medium construendi non est constructibile, quod patet inductive: manifestum ¶malitia per malum¶.⁸ Item, medium constructionis non est constructio. Sed coniunctio est medium construendi; ergo non est constructio et non construitur.

1 mutatum: mutatur IM. 2 et pati: om.L. 3 sed: et non L. 4 comparentur: comparerentur L. 5 cedat: cadat L cadit M in ipsum compositum totum add.L. 6 cedat: cadat L cadit M. 7 numerum: minus L. 8 malitia per malum: manifestorum in alia M.

Item ad idem: ex uno constructibili nata est fieri una constructio; sed ex una coniunctione non nata est fieri una constructio, quod patet; est enim unitiva duarum substantiarum vel duorum actuum respectu tertii.

Item: hoc dicit Priscianus superius quod coniunctio non est unum constructibile^A.

Ad idem: nihil construit nisi prius idem comprehendat; prius enim est apprehendere quam apprehensa componere; sed coniunctionem pro suo significato non contingit prius apprehendi¹, cum per se nihil significet; igitur construi non potest.

Ad primum dicendum quod medium construendi potest esse significatio partis vel accidens partis. Si medium construendi fuerit ipsum significatum partis sicut est in partibus indeclinabilibus, tunc medium construendi construitur. Si vero medium construendi fuerit accidens aliquod, non construitur. Sicut est medium duorum colorum, sic² primo modo medium recte construitur.

Ad secundum dicendum quod oratio aut est una simpliciter aut est una coniunctione. Licet ergo ex coniunctione non fiat una oratio simpliciter, tamen ex ea fit oratio una coniunctione.

Ad tertium dicendum quod coniunctio per se significat aliquid, sed non certe vel finite. Et pro tali significato primo ab anima comprehenditur, et postea construitur.

QUARE DISIUNCTIS REDDATUR VERBUM SINGULARE, COPULATIS AUTEM PLURALE
/43va/ Item quaeritur³ quare⁴ disiunctis reddatur verbum singulare, copulatis⁵ autem plurale. Item quaeritur quando copulatis reddendum est verbum singulare et quando plurale.

Ad primum dicendum quod disiuncta se habent per modum totius universalis; sicut enim totum universale non exigit verificare sermonem⁶ pro omni supposito, sed pro aliquo indeterminato, sic disiunctio non exigit verificare sermonem pro utraque parte, sed pro altera indeterminate. Et ita sicut toti universali non redditur verbum plurale, sic neque toti disiunctivo nisi alterum vel utrumque disiunctorum fuerit pluralis numeri, tunc redditur verbum pluralis numeri. Sed copulativum se habet per modum totius in quantitate, et propter hoc redditur ei verbum pluralis numeri, quod verbum redditur copulatis vel ex quo vel per prius et posterius. Si

1 apprehendi: quam *add.*L. 2 sic: sed L. 3 quaeritur: *om.*L. 4 quare: quia *add.*L. 5 copulatis: copulantis LM. 6 sermonem: *om.*L.

A Cf.XVII.21.

ex quo, vel divisim vel coniunctim. Si divisim, tunc verbum quod redditur ei debet esse singularis numeri; si ex quo et coniunctim verbum quod redditur debet esse numeri pluralis, et non singularis; si autem redditur verbum copulatis per prius et posterius, tunc verbum debet esse illius numeri cuius numeri est illud cui per prius redditur.

Nota quod verbum reddi per prius et posterius potest esse duobus modis: aut enim utrumque copulatum praecedit verbum; aut unum praeponitur et aliud sequitur. Primo modo copulativa dicitur teneri unitive vel absolute: unitive ut 'animal rationale et caro est unus homo', id est unitum ex¹ anima rationali² et a carne; absolute, ut 'legere et non intelligere', id est 'legere et non intelligere est negligere'³. Si vero unum copulatum praecedit verbum et reliquum sequitur, tunc coniunctio copulativa dicitur teneri zeugmaticae⁴ sive adiunctive, ut 'Sortes currit et ego', 'Hebrei sunt et ego'. Et haec notentur cum diligentia.

AN PRAEPOSITIO SIT PARS ORATIONIS

/44rb/ Consequenter quaeritur de praepositione, et primo an sit pars orationis, deinde de eius constructione. De primo sic: omnis pars orationis vel significat apprehensum vel conceptum ab anima, ut dicit Priscianus;^A praepositio non significat aliquid quod concipitur ab anima; significat enim solam relationem partis ad partem quae sit⁵ de se nihil; et ita ab anima concipi nihil potest, quare praepositio de se non erit pars orationis.

Ad idem: separata pars debet esse suae separatae significationis quod patet, cum nihil sit pars nisi per significationem; sed praepositio non est suae separatae significationis, cum nihil significet per se, ut dixit superius;^B ergo praepositio non erit per se separata.

Ad idem: nihil quod est ligamen partium debet esse pars; sed praepositio est ligamen vel ligamentum casualis cum verbo; igitur praepositio non est pars.

Contra quod est Prisciani auctoritas^C et Donati,^D etc.

Ad idem: quicquid constat ex litteris et syllabis significando mentis conceptum est pars orationis; praepositio est huiusmodi; ergo est pars orationis, quod concedo.

1 ex: om.L. 2 rationali: rationalis LM. 3 negligere: negligere L.
4 zeugmaticae: len^a L. 5 sit: significat L.

A XI.7. B XVII.10. C XIV.1; XV.1 D Ars Minor, GL IV 355,3; Ars Maior, ibd.p.372,26.

Ad primum dicendum quod duobus modis aliquid potest concipi ab anima: finite et infinite. Finite duobus modis: vel in se, vel ab alio. Dico ergo quod praepositio significat mentis conceptum ab anima. Concipitur vel secundum se finite vel finite in aliis partibus; significat enim relationem sive retorsionem casualis ad actum quae licet de se finite non possit¹ concipi, concipitur tamen finite in relativis.

Ad tertium dicendum quod licet praepositiones suae significationis non sint finitae, tamen habent suam significationem finitam a qua significatione per se est pars orationis.

Ad quartum dicendum quod dupliciter est ligamentum: quoddam quod est eadem materia ex qua sunt ligata; aliud quod non constat ex eadem materia, sicut stuppae et clavi in navi. Ligamentum primo modo est ligamentum et pars; sic patet in nervis et musculis quae corporis sunt ligamenta et tamen dicuntur pars corporis. Secundo modo ligamentum non est pars illius cuius est ligamentum, sicut stuppae et clavi in navi non dicuntur partes navis, sed ligamenta partium.

AN PRAEPOSITIO CONSTRUATUR CUM CASUALI AN CUM VERBO

/44rb/ Postea quaeritur an praepositio construatur cum casuali an cum verbo, et videtur quod cum utroque sic: omne respectivum construitur cum terminis sui respectus; in praepositione sunt verbum et casuale /44va/; casuale enim est id quod² retorquetur, verbum autem id ad³ quod retorquetur; igitur praepositio construitur⁴ cum utroque.

Ad idem: coniunctio coniungit similia, praepositio dissimilia; sed coniunctio construitur unicuique coniunctorum; igitur et praepositio.

Item: verbum copulativum⁵ copulat aliquid alicui et cum utroque construitur; similiter ergo praepositio, et hoc concedo.

Sed contra: praepositio prior est eo cui construitur, ut dixit superius in ordinatione partium;^A sed non est prior verbo; ergo verbo non construitur⁶.

Et dicendum quod praepositio in oratione prior est respectu illius quod retorquet, sed non respectu verbi <ad> quod retorquetur.

AN VERBUM CONSTRUATUR A PARTE ANTE VEL A PARTE POST

Sed tunc quaeritur an verbum construatur a parte ante vel post, et videtur quod ex parte post sic⁷: transitiva⁸ construuntur ex parte post;

1 possit: potest L. 2 quod: quo LM. 3 ad: om.L. 4 construitur: construetur L. 5 copulativum: compositum LM. 6 construitur: construetur L. 7 sic: sed L. 8 transitiva: itiva L trans fort.in margine, sed legi non potest.

omnes praepositiones, ut dicit in maiori sunt transitivae^A; igitur earum constructio est ex parte post.

Ad idem: omne relativum est posterius; praepositiones sunt relativae casualis ad actum; ergo posteriores.

Item, cum dicitur 'legitur a me', hoc verbum 'legitur' construitur cum ablativo quia significat passionem; sed talis modus significandi attenditur ex parte post; ergo et talis constructio; et hoc concedo.

Sed contra: cum dico 'legitur a me', haec est intransitiva¹; sed constructio intransitiva² cum verbis adiectivis attenditur a parte ante et non a parte post; debetur enim verbis adiectivis intransitio³ ex parte ante et non post, et transitio ex parte post.

Ad idem: principium est prius principiatio; sed hic <reducitur> substantia ad actum sicut eius principium ad principiatum.

Item: omnis praepositio dicit circumstantiam alicuius causae; sed omnis causa naturaliter prior est suo causato; ergo omnis praepositio naturaliter prior est suo verbo.

Ad primum dicendum quod intransitio est duplex: quaedam secundum rem et modum, quaedam secundum rem et non modum. Intransitio secundum rem et modum <est> ex parte ante; intransitio secundum rem et non modum potest esse ex parte post.

Ad secundum dicendum quod principium inquantum principium est prius, sed quantum principium⁴ reductum sive retorsivum est posterius.

Ad tertium dicendum quod causa inquantum causa est prior suo causato; inquantum circumstans et determinans suum causatum posterior est. Sic autem importatur per praepositionem⁵, unde dicit de praepositione quod dicit circumstantiam causae.

AN PRONOMEN NOMINI AN ECONVERSO APPONATUR⁶

/57vb/ Consequenter quaeritur de appositione an pronomem nomini⁷ an econverso apponatur, deinde an nomen nomini an pronomem pronomini, de hoc quaeretur in illo capitulo *Sed ad pronominis*^B. De primo sic: appositum est illud <quod apponitur illi>⁸ cui verbum conformatur; sed cum dico 'ego Jordanus scribo', verbum conformatur pronomini et non nomini; igitur nomen⁹ est appositum, et non pronomem¹⁰.

1 intransitiva: ut materia LM. 2 intransitiva: ut materia LM. 3 intransitio: in materia LM. 4 est prius, sed quantum principium: om.L. 5 praepositionem: participium L propositionem M. 6 hinc usque ad p.61 deest M. 7 an pronomem nomini: iter.L. 8 quod apponitur illi (V): om.L. 9 nomen (V): pronomem L. 10 pronomem (V): nomen L.

Item: qualitas nata est finire et specificare substantiam et non eonverso; sed omnis appositio fit propter specificationem et finitationem; cum igitur pronomen substantiam significet, nomen autem qualitatem, nomen natum est apponi pronomini, et non eonverso.

Item: ordo signorum sequitur ordinem rerum; sed sic est quod in rerum ordine materia praeiacet et substat formae, forma vero non praeiacet, sed adiacet; igitur sic erit ordo signorum. Cum igitur nomen significet formam, pronomen autem materiam, pronomen praeiacebit ipsi nomini et non eonverso.

Sed contra: discretum additur confuso ut ipsum artet et discernat; sed nomen in persona est confusum, pronomen autem discretum; igitur pronomen additur nomini et non eonverso.

Item: plus indigent discretionem nomina quam pronomina; sunt enim magis confusa; Sed pronomen pronomini additur causa discretionis; multo fortius igitur pronomen causa discretionis nomini addetur.

Item: intellectus unius in altero impedit additionem, ut dicit Aristoteles in libro *Priorum*;^A sed nomen intelligitur in pronomine ut dixit supra^B et non eonverso; igitur nomen non addetur pronomini sed eonverso.

Ad hoc dicendum quod nomen definit qualitatem, et non suppositum; eonverso, pronomen definit suppositum et non qualitatem. Additur ergo nomen pronomini ad definiendum qualitatem quam pronomen sua voce non potuit definire. Eonverso pronomen ponitur cum nomine ad definiendum suppositum qualitatis quod nomen propter defectum demonstrationis definire non potuit. Quia ergo suppositum non est natum addi [†]et significatum similiter[†], sed additionem natum est recipere, eonverso qualitas non est nata additionem recipere, sed addi, <ideo dico nomen addi>¹ in tali constructione et non pronomen.

Item: pronomen definit nomen nihil addendo, sed solum suppositum eius ad sensus reducendo; est enim demonstratio pronominis similis sculptenti qui novam formam non addit, sed solum detegit et actu² senti³ facit, ut dicit⁴ in Sex Principiis^{5C}. Nomen vero definit pronomen qualitatem addendo, et propter hoc nomen dicitur apponi et non pronomen, licet utrumque per utrumque /58ra/ tamen definiatur. Et loquor de appositione quae fit causa finitatis per qualitatem; fit enim appositio duabus de causis: vel prop-

Hic deest M. 1 ideo dico nomen addi (V): *om.L deficit M.* 2 actu (V): artificem L. 3 senti³: sentire L. 4 dicit (V): demonstratio L.
5 Principiis (V): pronominis L.

A *Loc. non inveni.* B Cf. XVII.34. C Sex Pr.7 (AL I.7, p.36, 17-20)

ter augmentum discretionis, vel propter finitatem. Primo modo tantum pronomen pronomini apponitur, ut 'ego ipse', 'tu ipse'; secundo modo, ut dictum est, tantum nomen vel participium vel aequipollens participio, [et] de quo postea dicetur, apponitur. Primas ergo tres rationes concedo.

Ad alias respondeo. Ad primam sic quod licet pronomen sit discretius nomine, quia tamen nihil addit nomini nisi solam manifestationem substantiae quae fit per demonstrationem ad sensus, ideo non dicitur apponi proprie loquendo. Vel dicendum quod pronomen est nomen discretius solum in modo rei et non in re¹. Et propter hoc non dicitur apponi.

Ad secundum dicendum quod augmentum discretionis praesupponit discretionem; sed in nomine non praeexistit discretio²; et propter hoc pronomen propter augmentum discretionis non potest addi <nomini> sed solum pronomini.

Ad ultimum dicendum quod <est>³ nomen nominans et nomen nominabile, id est ipsa⁴ qualitas; nomen nominabile intelligitur⁵ in pronomine ex vi demonstrationis, ut dixit superius^A, et non nomen nominans. Ut igitur suppositum⁶ pronominis definiatur quoad utrumque, nomen additur <pronominis>. Vel dicendum quod nomen proprium intelligitur in pronomine non ex natura pronominis, sed ex natura demonstrationis quae extra pronomen est; et propter hoc adhuc addi potest.

SI NOMEN NOMINI POSSIT APPONI

Consequenter quaeritur si nomen nomini possit apponi, et cum duae sint species nominis, scilicet substantivum et adiectivum, et quattuor combinationes: aut enim apponitur substantivum substantivo, aut adiectivum adiectivo, aut adiectivum substantivo aut substantivum adiectivo.

AN SUBSTANTIVUM CAUSA SPECIFICATIONIS APPONITUR SUBSTANTIVO

Et primo quaeritur an substantivum causa specificationis apponitur substantivo ut inferius suo superiori. Et videtur quod non. Peccatum est fieri per duo quod aequè bene potest fieri per unum, ut dicit Aristoteles in libro Physicorum^B. Sed nomen inferioris sumptum sine nomine superioris⁷ idem significat quod sumptum cum nomine sui superioris⁷; verbi gratia 'animal homo' et 'homo' idem significant ergo peccatum est nomen inferioris sumere cum nomine superioris; ergo non est appositio 'animal homo'.

Hic deest M. 1 re (V): communi L. 2 discretio (V): discretum L.
 3 est (V): om. L. 4 ipsa (V): p^r L. 5 intelligitur (V): intellige L.
 6 suppositum: supponit L. 7 idem - superioris (V): om. L.

A Cf. XVII.74. B Cf. Auctoritates Aristotelis, Phys. (2), 26.

Ad hoc dicendum quod nomen inferioris sumptum per se et sumptum cum nomine superioris sui differenter significant; sumptum enim per se indifferenter significat ens et non ens; sed sumptum cum nomine superioris per intellectum implicationis magis significat de ente quam de non ente. Quod autem in tali appositione sit intellectus implicationis patet: idem enim est 'animal homo' et¹ 'animal <quod>² est homo'; ideo <cum>³ dico 'homo', intellectum hominis constituo, sed nihil ad differentiam alterius dico; sed cum dico 'animal homo rationale'⁴ ad differentiam alterius dico animalis. Sic ergo substantivum substantivo potest apponi.

AN CONGRUE APPONATUR

Sed /58rb/ tunc quaeritur an congrue apponatur. Et videtur quod sic. Quaecumque conveniunt in significato et in modo significandi proprie conveniunt ad invicem; sed cum dico 'animal homo' ista duo conveniunt in significato et in modo significandi; utrumque enim significat substantiam per modum substantiae; igitur proprie construuntur ad invicem.

Sed contra: omnis constructio quae repugnat proprio modo significandi est incongrua; appositio substantivi repugnat proprio modo eius significandi; significat enim substantiam per modum fixi et stantis, construitur autem per modum inhaerentis et adiacentis; igitur improprie.

Item: nugatio est vitium; sed cum dico 'animal homo' hic est nugatio implicita vel tautologia implicite; igitur vitium. Quod autem sit nugatio implicita patet sic: Si ponatur definitio pro nomine inferioris, verbi gratia: definitio hominis est animal rationale mortale, posita ista definitione pro homine statim occurrit nugatio, ut '<animal> animal rationale mortale'.

Ad hoc dicendum quod ista 'animal homo' est vitiosa vitio soloecismi ex eo quod substantivum ponitur sub modo contrario eius essentiali modo; significat enim per modum stantis; ponitur autem per modum inhaerentis et adiectivi. Excusatur autem ista improprietas per specificationem; superius enim specificatur per suum inferius.

Ad secundum dicendum quod haec 'animal homo' est eiusdem repetitio implicite, sed non inutilis; ponitur enim primo 'animal' ut specificandum; repetitur autem ut iam specificatum et iam contractum ulterius hoc⁵ nomen 'animal' specificando. Et non contingit exponi quia cum semel ex-

Hic deest M. 1 et (V): quod L. 2 quod (V): om.L. 3 cum (V): om.L.
 4 rationale: rationatur L. 5 hoc: hoc^{add.}L.

positum sit non est iterum¹ exponendum. Vel posset dici quod cum dico 'animal homo' quod non est eiusdem repetitio eo quod hoc nomen 'homo' non constat ibi pro tota ratione sua, sed solum pro differentia. Aliquando enim significat nomen formam tantum, ut in proposito exemplo; aliquando materiam tantum, ut 'homo mortuus' vel 'homo est commixtum quattuor elementis'; aliquando vero aggregatum, ut 'homo currit'.

SI ADIECTIVUM ADIECTIVO POSSIT APPONI CONGRUE

Consequenter quaeritur si adiectivum adiectivo possit apponi congrue, et loquor de illis quae ad invicem ordinata sunt, ut 'coloratum album'. Et videtur quod sic. Si dicam 'coloratus albus', hic nulla est accidentium sive principalis significati difformitas; igitur est congrua.

Item: oppositorum oppositi sunt effectus; adiectivum et substantivum enim opposita sunt secundum formam significandi; igitur ex modo significandi non potest apponi adiectivum substantivo, sed adiectivum adiectivo ex modo significandi congrue potest /58va/ apponi.

Sed contra: nihil proprie recipit appositionem adiacentis nisi quod significat per modum fixi et stantis; sed tale non est adiectivum; igitur adiectivum appositionem alterius adiectivi recipere non potest. Et hoc concedo.

Et dico quod ista est soloecistica ex eo quod illud adiectivum cui fit appositio ponitur sub modo significandi sibi² contrario; ponitur enim per modum substantivi quod significat per modum adiectivi. Nec excusatur per specificationem quia in synthesi sive in figura appositionis excusatur appositum per illud cui fit appositio et non econverso. Et resolutio et ratio illius est quia verbum principaliter redditur illi cui fit appositio, et non illi quod apponitur, ut dicit Priscianus^A; oportet igitur ut illud cui verbum redditur primo congrue ordinetur ad hoc ut possit incongruam ordinationem alterius excusare. Et hoc nota.

Ad rationem in contrarium dicendum quod repugnant in modo significandi; hoc enim nomen 'coloratus' ex modo significandi repugnat adiacentiae alterius adiectivi. Licet igitur non repugnent in modo significandi secundum quod distinguitur pars a parte, repugnant tamen in modo significandi secundum quod debet fieri talis constructio.

Ad secundum dicendum quod hic 'coloratus albus' nulla est improprietas ex eo quod apponitur, sicut probat ratio, sed ex eo cui fit appositio;

Hic deest M. 1 iterum (V): verum L. 2 sibi (V): scilicet L.

illud enim cum significet per modum adiacentis accipitur in ratione stantis et sicut substantivum; et ita improprietas. Vel dicendum aliter quod hic 'coloratus albus' nulla est improprietas ex ordinatione adiectivi ad adiectivum, sed ex ordinatione ad verbum respectu cuius ordinationem debet recipere. Non igitur potest adiectivum verbo substare. Cum igitur accipitur ut substans - omnis enim appositio fit respectu verbi - et non potest congrue substare, et cum nihil sit quod eius improprietatem excuset, necesse est quod maneat incongrua.

DE APPOSITIONE ADIECTIVI AD SUBSTANTIVUM

Consequenter quaeritur de appositione adiectivi ad substantivum, et dico quod talis appositio omnino est propria. Cum enim substantivum significet per modum substantis et adiectivum per modum adiacentis, recte adiectivum apponitur substantivo.

DE APPOSITIONE SUBSTANTIVI AD ADIECTIVUM

Consequenter quaeritur de appositione substantivi ad adiectivum. Et dico quod talis appositio omnino est impropria; accipitur enim tam substantivum quam adiectivum contra suum essentialem modum significandi. Et ideo unum excusare alterum non potest; et ideo remanet vitium sine figura. Est enim tenendum pro regula quod illud cui fit appositio excusare debet illud /58vb/ quod apponitur -qualiter autem <non>¹ excusaret nisi prius congrue ordinatum esset. Cum igitur adiectivum de se congrue ordinari non possit cum verbo vel ad substandum vel ad determinandum ipsum, nec figurativam appositionem potest recipere. Nomen autem substantivum congrue potest ordinari cum verbo; ideo ipsam figurativam appositionem potest recipere et excusare.

<DE ISTO PRAECEPTO: DE CONSTRUCTIONE INTRANSITIVA PROPRIA ACCIDENTIA SUNT CONFORMANDA>

/60ra/ Hic quaeritur de istis praeceptis. De primo^A sic: quaecumque uni et eidem sunt intransitiva, inter se sunt intransitiva quia quaecumque uni et eidem sunt eadem, inter se sunt eadem; nominativus et vocativus sunt intransitivi cum verbo, ut dicit Priscianus in secundo;^B igitur inter se [eadem] sunt nominativus et vocativus intransitivi, et tamen sunt in casuum diversitate.

Hic deest M. 1 non: om.L.

A i.e., de constructione intransitiva propria accidentia sunt conformanda.
B XVIII.2.

Item: relativum et antecedens pertinent ad eandem substantiam; et tamen¹ difformantur in casu.

Item: ratio est imitatrix naturae²; sed compositum naturae est ex diversis; igitur et compositum rationis. Sed diversa /60rb/ nata sunt accidere diversis; igitur quaecumque componuntur apud rationem sub diversitate accidentium poterunt componi.

Item: compositio dictionum similis est compositioni litterarum, sicut superius dixit^A; sed in compositione litterarum difformantur accidentia; ergo et dictiones poterunt componi sub diversis accidentibus.

Sed contra: identitatem substantiae sequitur identitas accidentium, sicut dicit Aristoteles in quinto *Topicorum*^B; sed dictiones aliquando construuntur secundum identitatem substantiae, ut 'vir albus'; igitur tunc necesse est construi sub accidentium identitate, quod concedo.

Ad rationem in contrarium dicendum quod quaecumque pertinent ad eandem substantiam intransitive, id est respectu eiusdem et secundum modum eundem, necesse est quod construuntur in conformitate accidentium. Nominativus autem et vocativus non construuntur sic intransitive; licet enim pertineant ad eandem substantiam, tamen non secundum modum eundem. Nominativus enim dicit substantiam ut actum exercentem; vocativus autem dicit eandem substantiam ut actum concipientem. Licet ergo substantia sit eadem, modus tamen accipiendi apud intellectum non est idem, unde non est omnino intransitio.

Ad secundum dicendum quod licet relativum et antecedens pertineant ad eandem substantiam, non tamen secundum modum eundem, sed secundum diversum respectu diversorum verborum. Et <licet>³ sic sit identitas substantiae, non tamen est identitas acceptationis, et sic non est omnino intransitio. Transit enim intellectus in accipiendo substantiam eandem diversis modis respectu diversorum.

Ad tertium dicendum quod sicut in composito naturae sunt simplicia et compositio simplicium, sic et in composito rationis sunt incomplexa et ipsorum complexio.⁴ Sicut igitur est in simplicibus naturae quod impossibile est ea esse simul sub oppositis accidentibus, sic impossibile est incomplexum simul et semel esse sub oppositis accidentibus. Sed ea quae construuntur intransitive pertinent ad aliquod incomplexum⁵ alicuius complexionis; ideo necesse est quod sint sub accidentium conformitate.

Hic deest M. 1 tamen (V): causa L. 2 naturae (V): natura L. 3 licet: om.L. 4 complexio (V): incomplexi L. 5 incomplexum (V) complexum L.

A XVII.2. B Cf.Top. V.4, 133a33-34.

Ad quartum dicendum quod similitudo litterarum et dictionum generalis est. Nec est specialiter quoad accidentia intelligenda, sed sic solum quod sicut litterae componuntur apte quoad sonum, sic et dictiones componendae sunt apte secundum sua accidentia.

<CIRCA SECUNDUM PRAECEPTUM: IN CONSTRUCTIONE RECIPROCA VEL TRANSITIVA ACCIDENTIA SUNT DIFFORMANDA>

Circa secundum praeceptum^A sic quaeritur. Et videtur quod verum sit: ad diversitatem enim substantiae sequitur diversitas accidentium; constructa¹ transitive construuntur in diversitate substantiae; ergo et accidentium diversitate.

Sed contra: quaecumque aliquid unum constituunt, necesse est quod illud constituent secundum aliquam convenientiam, quod patet in /60va/ naturae² contrariis, quae non constituunt mixtum nisi eorum contrarietas prius remissa, ut vult Aristoteles^B; igitur si dictiones constituent constructionem transitivam, necesse est quod hic fiat secundum aliquam convenientiam.

Item: unus appetitus est secundum convenientiam mutuum; nihil enim appetit disconveniens, sed conveniens; sed dictiones transitive constructae construuntur secundum mutuum appetitum; igitur secundum mutuum convenientiam.

Ad hoc dicendum quod duplex <est>³ convenientia: quaedam sunt respectivi et termini respectus; quaedam in participatione⁴ eiusdem ab eodem vel a diversis. Primo modo attenditur convenientia in constructione transitiva; secundo modo in constructione intransitiva.

DE EO QUOD DICIT QUOD IN RECIPROCATIONE VARIENTUR ACCIDENTIA

Consequenter dubitatur de eo quod dicit quod in reciprocatione variantur accidentia. Sed contra: eadem est substantia in reciprocatione quae agit et patitur; sed idem in quantum idem necesse est accidere⁵ idem; igitur necesse est quod accidentia hinc inde sint eadem.

<Ad hoc dicendum>⁶ quod substantia hinc inde sit aliter et aliter accepta; primo enim accipitur ut agens, deinde ut actum recipiens; sed substantia agens designanda est per nominativum, recipiens actum per obliquum; et ideo difformantur penes casum.

Hic deest M. 1 constructa (V): constructe L. 2 naturae (V): vere L. 3 est (V): om.L. 4 participatione (V): partitione L. 5 accidere (V): dere L. *fort. completur in margine, sed legi non potest.* 6 Ad hoc dicendum: om.L.

A i.e., in constructione reciproca vel transitiva accidentia sunt difformanda. B Cf. Phys.III.5, 204b13-14.

Sed tunc quaeritur de genere; dicit enim quod casus et genus variari possunt per reciprocationem; genus et numerus consequuntur¹ substantiam in² se; sed substantia in³ se est una; ergo necesse est quod numerus sit unus, et similiter genus.

Ad hoc dicendum quod [genus et]⁴ numerus et casus difformari possunt in reciprocatione, sed persona et genus non. Sed sciendum quod duplex est reciprocatio: quaedam simplex, quaedam mixta cum transitione implicita. In simplici reciprocatione solum variatur casus propter causam dictam; in mixta variatur numerus et casus, ut 'ego video nos'.

Quod obiciatur quod numerus absolute sequitur substantiam, et propter hoc numerus debeat esse unus sicut substantia est una, dicendum quod secundum naturam reciprocationis substantia utrobique est una et numerus unus; sed illa substantia cum alia substantia quam ad se concipit facit numerum pluralem; et ex parte illius substantiae intra assumptae est intransitio⁵ cum illa reciprocatione. Et haec quaeruntur circa hanc lectionem.

AN PRONOMEN PRONOMINI POSSIT APPONI⁶

/63rb/ Hic quaeritur an pronomen pronomini possit apponi. Et videtur quod non. Omnis appositio est gratia formae; materia enim non est nata addi materiae, sed forma; pronomen dicit materiam et non formam; ergo etc.

Ad idem: si pronomen adderetur pronomini, fieret duplex demonstratio substantiae sine⁷ qualitate; sed hoc est⁸ inconueniens, ut dixit superius in illo capitulo *Hic itaque se habentibus*^A; igitur pronomen non addetur pronomini.

Item: similitudo in discretione impedit additionem, ut dicit in littera; sed, ut dicitur in illo capitulo *Definiuntur autem*^B, omnia pronomina sunt in discretione personarum similia; igitur nullum pronomen alii pronomini possit addi.

Item: si pronomen addatur pronomini aut hoc est gratia significati aut gratia modi significandi. Non gratia significati quia /63va/ pronomina significant meram substantiam quae, cum sit infinita, non est nata discernere aut finitare. Non gratia modi significandi quia non gratia demonstrationis; demonstratio enim in prima persona et in secunda certior est

Hic deest M. 1 consequuntur: consequenter L. 2 in (V): inter L.
 3 in (V): inter L. 4 genus et L: recte om.V. 5 intransitio (V): in-
 tra transitio L. 6 *Hinc iterum M adhiberi potest.* 7 sine: om.L.
 8 est: om.L.

quam in tertia fit demonstratio; igitur demonstratio tertiae personae non poterit addi demonstrationi primae personae vel secundae ad finiendum eam. Item, non gratia relationis, quia relatio dicit cognitionem absentium, demonstratio praesentium; si igitur pronomen relativum adderetur pronomini primae personae vel secundae, significaretur eadem substantia ut praesens et ut absens - appositum enim et illud cui fit appositio repraesentant eandem¹ substantiam. Sed non est possibile simul et semel intelligere idem ut praesens et ut absens; igitur non est possibile pronomen relativum addere primae personae vel secundae.

Si forte dicatur quod duplex sit appositio: quaedam gratia qualitatis, alia vero propter augmentum² discretionis; primo modo non apponuntur pronomina, sed nomina, secundo modo sola pronomina; tunc contra: additio quae fit gratia nominis sive qualitatis non fit propter augmentum discretionis - additio enim quae fit per augmentum discretionis est pronominis secundum se, ut 'ego ipse'. Sed cum dico 'ego ille', 'qui quondam', etc., hoc pronomen 'ille' non additur gratia sui, sed gratia nominis, ut dicit Priscianus^A; dicit enim quod sensus sit: ego ille Virgilius. Igitur talis additio non fit causa discretionis.

Item: sicut est in appositione nominis, similiter videtur esse in appositione pronominis; sed in appositione nominis minus confusum apponitur magis confuso; similiter igitur in appositione pronominis quae fit causa discretionis minus confusum deberet³ addi magis confuso; sic autem non est, ex quo videtur quod appositio pronominis non fit⁴ causa discretionis.

Ad hoc dicendum quod appositio fit gratia formae vel gratia augmentandae discretionis; primo⁵ modo apponitur nomen et participium vel pronomen cum nomine vel participio⁶ vel aequipollente participio, ut 'ego sum ille Jordanus qui scripsit'; secundo modo hoc pronomen 'ipse' et non alia pronomina.

Nota igitur quod haec est differentia inter appositionemhuius pronominis 'ipse' et aliorum pronominum quod hoc pronomen 'ipse' per se apponitur, sed non in vi pronominis, sed in <vi>⁷ syllabicae adiectionis. Alia vero pronomina apponuntur in vi pronominum, sed non per se, sed semper cum participio vel eius aequipollenti ad significandum suppositum sub proprietate aliqua quam proprietatem pronomen primae personae vel secundae ex sua

1 eandem: personam *add.*L. 2 augmentum: accentum L. 3 deberet: debet L.

4 fit: *om.*L. 5 primo: *om.*L. 6 vel participio: et participio L.

7 vi: *deficit* M.

demonstratione non posset definire, quod patet sic: pronomen primae personae demonstrat ad sensum solum, unde ex sua demonstratione suppositum sub proprietate absenti non potest manifestare; cum igitur /63vb/ uni et eidem supposito convenient proprietates praesentes quae sunt demonstrabiles ad sensum et proprietates praeteritae sive absentes quae possunt ad intellectum demonstrari ut per relativum ad memoriam reduci, necesse est pronomina tertiae personae apponi pronominibus primae personae et secundae, ut unum et idem suppositum manifestetur et secundum proprietates sensibiles et secundum proprietates circa ipsum intelligibiles. Verbi gratia: ponamus quod servivi tibi et oblitus es; postea veniam in tuam praesentiam; cognoscas me quoad proprietates quae oculis conspici possunt, sed non quoad alias¹. Dicam ergo tibi: "Ego sum ille Jordanus qui tibi Parisius servivi." Ex demonstratione suppositi sub proprietate absente² statim me cognoscis. Item, si dicam: "Ego sum ille qui tibi servivi," ex relatione quam facit hoc pronomen 'ille' revoco te in memoriam illarum³ proprietatum praeteritarum quas novisti de me in proprietate personae tertiae. Ut sic igitur demonstrarentur ad intellectum vel ad memoriam et reducantur proprietates praeteritae rei ad sensum demonstratae, necesse est apponi pronomen tertiae personae pronomini primae personae et secundae.

Ad rationes in contrarium dicendum. Ad primum sic quod non omnis appositio est gratia formae, sed aliqua est propter augmentum discretionis, sicut in hoc pronomine 'ipse'.

Ad secundum dicendum quod duplex demonstratio substantiae sine qualitate inutilis est nisi fiat propter augmentum discretionis.

Ad tertium dicendum quod licet pronomina similia sint in discretionem, tamen dissimilia sunt in modo discretionis; quaedam enim maioris sunt discretionis, quaedam vero minoris. Ea quae minoris sunt discretionis apponuntur aliis quia facilius possunt converti ad identitatem aliarum personarum.

Ad quartum dicendum quod pronomina apponuntur non gratia rei significatae, sed modi significandi, scilicet demonstrationis et relationis. Ut enim demonstrarentur res ad sensum quoad proprietates quae possunt oculis conspici ponitur pronomen demonstrativum demonstrans ad sensum; ut autem demonstrarentur quoad proprietates quae oculis conspici non possunt, sed quae praeterierunt, additur pronomen demonstrans ad intellectum vel pronomen relativum quod est absentium recordativum.

1 alias: illas L. 2 absente: absum L. 3 illarum: om.L.

Quod autem obiciat quod hoc esse non possit quia non posset idem simul et semel intelligi absens et praesens, dicendum quod hoc non est impossibile respectu diversorum actuum, ut 'ego qui cucurri nunc scribo'. Sed sic¹ non est de hoc pronomine 'ipse'; ipsum enim solum apponitur causa discretionis, unde in sua appositione potius est /64ra/ in vi syllabicae adiectionis quam in vi pronominis. De hoc autem quaeretur postea.

Quod autem obiciat quod pronomen tertiae personae postea causa discretionis non possit apponi quia sit magis confusum, dicendum quod quia minoris² est discretionis proprie additur ad augendum discretionem quia id proprie alterum auget quod natum est in³ ipsum converti. Augmentatum enim convertit in sui naturam ipsum augmentans, ut patet in naturali augmentatione⁴; caro enim bovina convertitur in humanam ad augendum ipsam. Sed pronomen tertiae personae facilius est conversionis quia minoris discretionis. Et propter hoc ipsum additur, unde dico quod non est simile de appositione nominis et pronominis; nomen enim additur⁵ ad tollendam confusionem, pronomen autem additur ad augendum discretionem; minus autem maius est natum augere et non econverso.

AN CONSTRUCTIO TOLLAT CONFUSIONEM ACCIDENTIUM

/65ra/ Hic quaeritur de eo quod dicit quod constructio tollat confusionem accidentium. Sed contra: nullus effectus tollit suam causam; constructio confusa est effectus confusionis accidentium; igitur talis constructio non tollit confusionem accidentium, sed potius attestatur.

Ad hoc dicendum quod confusio accidentium eiusdem generis sub una voce est causa confusionis ordinationis, id est causa quare aliquid cum diversis diversimode construi sive ordinari possit; sed actualis ordinatio illius dictionis sub una voce diversa accidentia sub se confundentis cum alia dictione non confundente⁶ eadem accidentia tollit confusionem. Sic igitur accidentia quae una dictio confundit reliqua discernit⁷. Et quod una constructio tollit, diversae constructiones attestantur.

AN OMNIS CONSTRUCTIO AD INTELLECTUM VOCUM REFERENDA SIT

Postea quaeritur de eo quod dicit quod omnis constructio ad intellectum vocum referenda sit. Intellectus vocis est significatum vocis. Si ergo omnis constructio esset referenda ad intellectum vocis, omnis constructio esset referenda ad significatum vocis, quod falsum est; sic enim sequeretur quod quaecumque essent eiusdem significati essent eiusdem con-

1 sic: *om.L.* 2 minoris: et *add.L.* 3 in: *om.L.* 4 augmentatione: augmentato L.
5 additur: addatur L. 6 confundente: confundens L confundentis M. 7 discernit: confundit L.

structionis, quod est impossibile; tota enim inflexio alicuius dictionis est eiusdem significati, sed non eiusdem constructionis.

Item: constructio referenda est ad illud penes quod est congrua vel incongrua, et non ad illud penes quod est vera vel falsa. Sed constructio penes intellectum est vera vel falsa, unde dicit Aristoteles quod veritas est adaequatio rerum vel intellectuum^A. Penes autem modos intelligendi sive significandi constructio est congrua vel incongrua. Igitur omnis constructio referenda est ad modum intelligendi et non ad intellectum.

Item: dicit Priscianus^B circa finem secundi quod quaedam verba quia activae sunt vocis¹, licet passivae sint significationis, tamen construuntur active, ut 'metuo' et 'timeo'; igitur secundum Priscianum quaedam constructiones ad vocem referuntur et non ad intellectum.

Item: dicit hic /65rb/ quod quaedam constructiones congruae sunt ad intellectum, incongruae autem ad vocem; igitur videtur quod constructio non solum referenda sit ad intellectum, sed etiam ad vocem.

Sed contra: nulla constructio referenda est ad litteras et syllabas; igitur nulla constructio referenda est ad vocem.

Item: secundum identitatem intellectus constructio est congrua vel incongrua; secundum vero identitatem vocum vel diversitatem nulla est congrua vel incongrua; igitur nulla constructio referenda est ad vocem, sed ad eius intellectum, cum omne quod est in dictione sit vox vel eius intellectus².

Ad hoc dicendum quod intellectus uno modo est res significata, alio modo significandi modus. Similiter vox dicitur duobus modis: uno modo proprie scilicet³ ipsum signum; alio modo dicitur vox ipse modus significandi quem vox praetendit. Dico ergo quod omnis constructio propria referenda est ad intellectum vocum qui est modus significandi et non ad intellectum quae est res significata, ut probant duo argumenta. Item dico quod nulla constructio referenda est ad vocem prout est signum sed prout est modus significandi; et per hoc patet solutio ad alia argumenta. Cum enim Priscianus^C dicit in secundo quod 'metuo' et 'timeo' sint activae constructionis quia activae vocis⁴, dico quod⁵ appellat vocem modum significandi; licet enim ista verba significant passionem quia tamen significant active, construuntur active. Similiter cum dicit hic quod quaedam

1 vocis: vocum L. 2 intellectus: intellectos L. 3 scilicet: secundum L. 4 vocis: vocum L. 5 quod: om. L.

A Cf. Cat. 5, 4b8-10; Met. IV. 7, 1011b26-28. B XVIII, 138; XVIII, 151.

C XVIII. 151.

constructiones sint incongruae secundum vocem, appellat vocem modum significandi.

DE CONSTRUCTIONE FIGURATIVA AN SIMPLICITER POSSIT DICI CONGRUA

Item quaeritur de constructione figurativa an simpliciter¹ possit dici congrua. Et videtur quod sic. Sapientis est ordinare et non ordinari; igitur sapientis est uti ordinato instrumento; sed utitur sermone figurativo tamquam instrumento ad exprimendum suam intentionem; igitur sermo figurativus videtur esse ordinatus sermo.

Item: convenientior est ordinatio quae convenientius exprimit intentionem proferentis, quod patet, cum sermo sit ad exprimendas nostras intentiones; sed figurativo sermone multotiens convenientius exprimitur intentio proferentis quam sermone non figurativo; igitur videtur quod sermo figurativus convenientior sit sermone non figurativo.

Sed contra: omnis constructio quae fit contra regulas artis grammaticae simpliciter est incongrua; sed constructio figurativa fit contra regulas artis grammaticae; igitur simpliciter erit incongrua.

Ad idem: congruitas et incongruitas /65va/ resultant ex principiis intraneis dictionum constructarum; sed ratio excusandi improprietatem extranea est, scilicet ex parte construentis, quare² propter ipsam nihilominus dicetur incongrua simpliciter, cum principia intranea fuerint repugnantia.

Ad hoc³ dicendum quod duplex est intellectus: primus et secundus. Intellectum primum appello illum quem⁴ vox primo praetendit, et hoc est modus significandi vel aggregatum ex modo significandi cum principali significato. Secundum intellectum appello quem vox praetendere potest secundario. Dico ergo quod omnis constructio figurativa simpliciter est incongrua quoad primum intellectum; sed quoad secundum intellectum intentum a proferente est congrua, non simpliciter, sed secundum quid. Non est enim congrua secundum intellectum quem vox simpliciter praetendit, sed secundum intellectum a proferente intentum.

Ad rationes in contrarium dicendum quod sermo figurativus est ordinatus non simpliciter, sed quoad eius intentionem exprimendam.

Ad secundam dicendum quod sermo figurativus, licet sit convenientior quoad intentionem proferentis, tamen simpliciter est inconveniens.

1 simpliciter: similiter L. 2 quare: quam L. 3 hoc: idem LM.

4 quem: quod L.

LIBER II (XVIII)

QUID SIT EXIGERE QUID REGERE

/70ra/ Hic quaeritur ex qua vi nominativus construitur cum verbo ex parte ante, ad cuius intelligentiam quaeritur quid sit exigere, quid regere.

Exigere est, ut dicit P.H.^A trahere dictionem in constructionem ad perfectionem orationis ex respectu transitivo. Vel sic: exigere est desiderare aliam dictionem ad perfectionem orationis; exigentia est tractio vel desiderium alterius dictionis ad perfectionem orationis; et dicitur exigere quasi extra se egere.

Regere est dictioni determinatum casum conferre; regimen est determinati casus collatio. Vis est respectus sive potestas dictionis ex qua dictioni¹ casuali in uno casu et non in alio poni confertur. Per iam dicta differt regere et exigere in hoc quod exigere refertur ad impotentiam dictionis; ex eo enim dictio exigit quod secundum eius intellectum dependet ex alio sine cuius auxilio non faceret intellectum perfectum. Regere autem refertur ad potentiam dictionis; ex eo enim dictio regit quod aliam dictionem ex sua natura in casum certum determinat. Vel posset dici quod ideo dictio diceretur regere quia in constructione prior et potior² est ea dictione³ quae per ipsam venit in constructionem.

AN VERBA PRIMAE PERSONAE ET SECUNDAE EXIGANT NOMINATIVUM EX PARTE ANTE

Hiis habitis, quaeritur an verba primae personae et secundae exigant nominativum ex parte ante. Et videtur quod non. Nihil exigit extra id quod sufficienter intelligitur intra; sed in verbis primae personae et secundae finitissime intelligitur nominativus, ut dicit Priscianus in illo capitulo *Deinde dicendum*^B. Igitur a talibus verbis non exigitur nominativus extra.

Ad idem: exigentia est propter indigentiam alicuius ad perfectionem orationis; sed verba primae vel secundae personae non indigent nominativo ad perfectionem orationis; igitur talia verba nominativos non exigunt.

Item: exigere est alia dictione ad perfectionem orationis egere, et non econverso; sed nominativus eget verbo ad perfectionem orationis, et non econverso; nominativus ergo exigit verbum tale et non econverso.

1 dictioni: dictione L. 2 potior: posterior LM. 3 ea dictione: eadem LM.

A Cf. Petrus Helias *Summa* s.Prisc., Cahiers 27, p.154. B XVII.83-88.

Ad hoc dicendum quod primae personae verba vel secundae exigunt nominativum, non ad substandum, unde concedo quod nominativus¹ in officio substantis in verbo personae primae et secundae sufficienter intelligitur, et ideo ut sic non exigitur, sed in officio discernentis vel evocantis vel concipientis: discernentis, ut 'ego scribo'; evocantis, ut 'ego Jordanus scribo'; concipientis, ut 'ego et tu scribimus'.

Ad aliud dicendum quod verbum significat ut de altero; nominativus autem per modum fixi et substantis significat, et non /70rb/ ut de alio. Et ideo verbum constituit dependentem intellectum et non nominativus; et ideo verbum dicitur exigere nominativum et non econverso.

Quod autem obiciat quod exigere est alia dictione egere ad perfectionem orationis, dicendum quod exigere est egere alia dictione ex dependentia significationis; et ergo verbum pendet ex nominativo et non econverso. Ideo verbum exigit nominativum et non econverso.

EX QUA VI CONSTRUATUR NOMINATIVUS CUM VERBO EX PARTE ANTE

Consequenter quaeritur ex qua vi construatur nominativus cum verbo² ex parte ante. Et videtur quod ex vi personae sic: quo posito et quo privato ponitur et privatur constructio nominativi, id videtur esse principium [constructionis] construendi nominativum; sed posita persona in verbo, nominativus construitur³ cum verbo; privata vero persona, nominativus cum verbo construi non potest; igitur persona est principium construendi nominativum cum verbo.

Ad idem: omne quod exigit alterum exigit ipsum ex vi respectus quem habet ad ipsum; sed verbum ex persona primum habet respectum ad nominativum; igitur ex vi personae videtur exigere nominativum. Minor probatur sic: posito modo sine persona, non ponitur respectus ad nominativum; ⁴posito modo cum persona ponitur respectus ad nominativum⁴; ergo ad nominativum per se⁵ debetur personae respectus.

Sed contra: nihil commune ad omnem casum construendum casum determinat; persona est communis ad omnem casum; igitur non confert casum determinatum, scilicet nominativum.

Ad idem: variata persona in verbo, variatur persona in supposito, nominativus autem non; igitur persona in verbo respondet personae in supposito et non casui; igitur persona non exigit casum.

1 nominativus: quod *add.*L. 2 cum verbo: *om.*L. 3 construitur: constructio L. 4 posito-nominativum: *om.*L. 5 per se: personae L.

Ad idem: quicquid est principium construendi alterum, prius est ipso; persona non est prior nominativo, sed e converso, et intelligitur persona in verbo ex finita inclinatione ad suppositum quod dicit solus nominativus. Et hoc est quod dicit Priscianus^A, quod persona est accidens substantiae. Igitur verbum non exigit ex natura personae¹, et hoc concedo. Et dico quod verbum exigit nominativum ex vi modi finiti et non ex vi personae, cuius ratio est quod in verbo prius est respectus ad suppositum quam sit persona; persona enim sequitur respectum ad suppositum, sed respectus ad suppositum in ratione suppositi dicit modum finitum. Suppositum autem dicit nominativus. Et ideo ex vi modi et non ex vi personae exigitur nominativus.

Ad oppositum dico² per interemptionem maioris: non omne, quo posito ponitur alterum et quo privato privatur alterum, est³ causa illius; patet enim instantia in relativis et in proprio effectu alicuius. Et sic est in proposito; est enim⁴ persona prius effectus comparationis actus ad substantiam sive ad suppositum in ratione suppositi.

Ad secundum dicendum quod verbum non ex persona, sed ex inclinatione finita primum habet respectum ad nominativum; et ideo ex vi inclinationis finitae exigit nominativum.

AN EX VI MODI EXIGATUR NOMINATIVUS

Tunc /70va/ quaeritur an ex vi modi exigatur nominativus. Et videtur quod non. Principia construendi sunt intra dictionem; sed modus non consistit in ipsis dictionibus, sed in anima; est enim modus animae inclinatio^B; igitur modus non erit principium construendi.

Ad idem: modus finitus est in verbis impersonalibus; sed verba impersonalia modi finiti non construuntur nominativis; igitur modus finitus non est principium construendi verbum cum nominativo.

Sed contra: sicut se habet modus infinitus ad accusativum, sic se habet modus finitus ad nominativum; sed infinitivus ex vi modi et non ex vi personae exigit accusativum; ergo similiter modus finitus ex vi modi finiti exigit nominativum.

Ad idem: omne quod exigit alterum⁵ exigit ipsum ex primo respectu quem habet ad ipsum; sed respectum quem habet verbum ad nominativum habet ex modo finito; ergo verbum principaliter exigit nominativum. Minor patet:

1 personae: substantiae L. 2 dico: quod *add.*L. 3 est: et L. 4 enim: et L. 5 exigit alterum: ex vi alterum L.

A XVII.14-16; XVII.74. B Cf.VIII.63.

manente inclinatione finita, manet nominativus; variata inclinatione finita, variatur nominativus; variatis autem dispositionibus inclinationis, non variatur nominativus, sed eius dispositiones, scilicet numerus et persona, ex quo manifestum est quod modus finitus inquantum talis respondet nominativo¹. Modus autem sic vel sic dispositus persona² vel numero respondet tali vel tali nominativo. Igitur ex vi modi inquantum finitus exigitur nominativus; ³ex vi autem ⁴modi finiti inquantum dispositus tali numero vel persona exigitur nominativus³ talis personae et numeri. Et hoc concedo.

Ad oppositum respondeo quod modus dupliciter potest considerari: vel ex parte inclinantis, vel ex parte inclinati. Ex parte inclinantis est in anima; ex parte inclinati est in verbo, et ut sic <est> principium construendi vel exigendi nominativum. Ex eo enim quod verbum significat actum vel finitum affectum⁵ inclinatum⁶ ad suppositum, ex eo exigit nominativum et non alium casum. Solus enim nominativus rem per modum fixi et stantis significat, ut vult Priscianus^A in illo capitulo *Ante verbum*.

Ad secundum dicendum quod verba impersonalia modi finiti ex vi modi exigunt nominativum intra, licet non extra. Et hoc est quod dicit Priscianus: in verbis impersonalibus intelligitur ipsa res in casu nominativo ad quem nominativum rei verbi refertur⁷ ex vi modi finiti.

Si obiciatur exigere est extra egere alia dictione ad perfectionem constructionis; verba impersonalia modi finiti non egent extra se nominativo; ergo non dicuntur exigere nominativum -ad hoc dicendum quod exigere est egere eo quod est extra respectum ipsius respectivi. Quamvis ergo nominativus rei verbi non sit extra verbum impersonale, est tamen extra respectum inclinationis finitae quae finita inclinatio exigit ipsum intra verbum sicut terminum eius respectus.

EX QUA VI REGATUR NOMINATIVUS A VERBO SUBSTANTIVO VEL VOCATIVO EX PARTE POST

Consequenter quaeritur ex qua vi regatur nominativus a verbo substantivo vel vocativo ex parte post. Et videtur quod ex vi significationis. Dicit Priscianus^B quod quia verba /70vb/ substantiva et vocativa significant substantiam et nominationem substantiae, ideo relinquunt pronomina et

1 nominativo: *om.L.* 2 persona: *om.L.* 3 ex vi - nominativus: *om.L.*
 4 ex vi autem: autem ex vi *M deficit L.* 5 affectum: actum *L.* 6 inclinatum: inclinatur *L.* 7 refertur: referuntur *LM.*

A XVII.14. B Cf.XVII.33-35.

assumunt nomina. Videtur ergo quod talis constructio sit ex vi significationis.

Ad idem: participium ex parte post servat constructionem sui verbi; sed hoc participium 'ens' ex parte post construitur nominativo ex natura suae significationis; igitur similiter et suum verbum.

Sed contra: eadem est significatio modi finiti et infiniti; sed modus infinitus verbi substantivi ex vi suae significationis non exigit nominativum; ergo nec finitus. Et hoc concedo.

AN EX VI COPULAE NOMINATIVUM EXIGANT

Tunc quaeritur an ex vi copulae nominativum exigant. Et videtur quod non. Quaedam copulatio est in quolibet verbo; sed non quodlibet verbum ex parte post exigit nominativum; igitur talis exigentia non est ex vi copulae.

Ad idem: copula similiter exigit sua extrema; respicit enim utrumque extremorum ut sine quibus non potest intelligi; sed verbum primum extremorum non exigit ex vi copulae; similiter ergo et secundum non exigit ex vi copulae.

Ad hoc dicendum quod verbum substantivum et vocativum ex vi suae significationis non exigit nominativum, sed ex vi significationis copulantis talem casum qualis praecessit exigit. Et hoc est quod dicit Priscianus^A, quod substantiva et vocativa quia colligunt vel formam vel nomen formae rei existenti, id est nomen¹ assumunt <nomen> in nominativo casu. Sic ergo per prius ex sua significatione exigunt nomina; ex vi copulae, quae similium est, exigunt talem casum qualis praecessit.

Ad oppositum dicendum quod in aliis verbis intelligitur copula terminata, et propter hoc alia nominativum non exigunt extra.

Ad secundum dicendum quod copula respicit secundum extremum sicut complementum; primum extremum sic non respicit. Et ideo ex vi copulae exigit extremum secundum et non primum. Et similiter dico de participio quod quia est significationis copulantis aliquid alicui - omne enim participium servat significationem sui verbi - ideo participia istorum verborum exigunt ex parte post talem casum qualis praecessit vel praecedere intelligitur.

AN SUBSTANTIVUM REGAT ADIECTIVUM

/71ra/ Item quaeritur an substantivum regat adiectivum vel econverso. Et videtur quod non. Quemcumque casum regit nominativus, eundem regit et

¹ id est nomen: in nominativo LM.

A cf. XVII.35.

tota inflexio; sed tota inflexio substantivi non exigit eundem casum adiectivi, nec tota inflexio adiectivi¹ exigit eundem casum substantivi; igitur substantivum non exigit adiectivum nec econverso. Maior patet per Priscianum. Minor patet ex hoc quod substantivum et adiectivum in casu differre non possunt.

Ad idem: nominativi copulati ab eodem reguntur; multo fortius igitur nominativi intransitive accepti, ut 'albus homo currit', ab uno et eodem verbo reguntur.

Ad idem: quicquid significat per modum fixi et stantis non exigit illud respectu cuius per modum fixi significat; sed substantivum respectu adiectivi sui significat per modum fixi et stantis; igitur non exigit suum adiectivum.

Ad idem: omne quod exigit est prius et potius² in constructione; dat enim alteri ex sua natura venire in constructionem; sed adiectivum <non est> prius et potius³ in constructione quam suum substantivum cum verbo; igitur adiectivum non exigit substantivum.

Sed contra: exigere est alio egere ad determinationem suae significationis; sed adiectivum eget suo substantivo ad determinationem suae significationis; igitur adiectivum exigit⁴ suum substantivum.

Ad hoc dicendum quod exigere est alio egere ex respectu transitivo; sed adiectivum et substantivum non habent respectum transitivum, sed intransitivum; et ideo neutrum exigit alterum, sed ambo exiguntur a tertio ex <cuius> respectu in casum unum secundum unitatem respectus <determinantur>. Et haec sunt quae dubitari <possunt> circa constructionem casuum intransitivorum, etc.

AN NOMINATIVUS EXIGAT OBLIQUUM

/71va/ Hic quaeritur an nominativus exigit obliquum. Et videtur quod non. Omnis exigentia est dependentia ad aliud; nominativus significat per modum fixi et stantis; ergo nominativus non exigit.

Ad idem: omne constituens intellectum super quo audiens quiescit ex natura eius intellectus⁵ aliud non exigit, quod patet; solum enim illud exigit quo prolato⁶ animus auditoris pendet aliud expectando; sed sicut⁷ dicit Aristoteles in *Perihermeneias* nomen /71vb/ constituit intellectum super quo audiens quiescit^A; ergo nomen non exigit.

1 inflexio adiectivi: nec tota inflexio adiectivi *add.*L. 2 potius: posterius LM. 3 potius: posterius LM. 4 exigit: exigitur L. 5 intellectus: intelligi L intellectui M. 6 prolato: probato LM. 7 sicut: *om.*L.

Ad idem: ex contrariis differentiis non est natum fieri aliquid unum; transitivum et intransitivum sunt contrariae differentiae constructionis; ergo ex eis non fiet una constructio. Cum ergo nominativus sit intransitivus, obliquus transitivus, ex nominativo et obliquo non fiet una constructio.

Item: si nomen exigit obliquum, aut hoc est gratia significationis aut consignificationis. Non gratia consignificationis; variata enim consignificatione, non variatur exigentia; igitur nomen non exigit gratia consignificationis. Nec gratia principalis significationis; principalis enim significatio vel est substantia vel qualitas; sed nec gratia substantiae nec gratia qualitatis nomen exigit. Quod non gratia substantiae patet, cum substantia per se non habet respectum sive dependentiam ad alterum; nec gratia qualitatis, cum qualitas sit in eodem genere cum substantia et ita non ad aliud [esse]. Praeterea superius salvatur in suo inferiori; si ergo nomen commune exigeret gratia qualitatis, cum eadem qualitas sit in nomine proprio, et nomen proprium posset exigere, quod falsum est.

Si dicatur quod duplex est qualitas, substantialis et accidentalis; qualitas enim substantialis in hoc nomine 'asinus' est asinitas, qualitas accidentalis est possessio; nomen ergo exigit gratia suae formae accidentalis et non substantialis —iuxta illud Aristotelis: asinus non est alicuius asinus, sed alicuius possessio^A; sed contra: forma talis accidentalis prius salvatur in singulari quam in universali; universale non possidet nisi in singulari; singulare igitur talis formae potius exigit quam nomen commune, quod falsum est.

Ad idem: nullum posterius est causa sui prioris; sed intellectus possessionis circa hoc nomen 'asinus' resultat ex constructione cum genitivo; igitur intellectus possessionis non est causa talis constructionis. Minor patet: ex eo enim quod genitivus significat ut cuius est aliquid, hoc nomen 'asinus' significat ut alterius sive possidenter. Sic ergo videtur quod nomen gratia formae non exigit.

Sed contra: omnis exigentia causatur ex respectu; respectus autem rerum inter se est per naturam formae; igitur exigentia erit ex natura formae. Et hoc concedo.

Ad primum dicendum quod nominativus significat per modum fixi et stantis respectu verbi et non respectu obliqui, unde licet ex significatione non <potest esse respectivus, tamen ***> potest esse respectivus¹.

¹ respectivus: res L res potius M.

Eodem modo dicendum est ad secundum. Licet enim nomen respectu verbi non constituat intellectum pendentem ex altero, et hoc ideo quia nomen non significat ut de altero vel de quo, tamen respectu alterius nominis intellectum pendentem constituit ex eo quod significat rem ut possidentis¹ vel ut conferentem vel aliquo alio modo.

Ad tertium dicendum quod nominativus respectu verbi est intransitivus, /72ra/ sed respectu obliqui non. Et ideo ex nominativo et obliquo potest fieri una constructio.

Ad quartum dicendum quod nomen exigit obliquum gratia formae accidentalis et non substantialis. Ad obiecta in contrarium dicendum quod licet universale reperiatur in suo singulari², tamen in se et in suo singulari non habet se eodem modo; consideratum enim in se est sicut³ determinabile et artabile dependens; sed in singulari prout significat⁴ nomen proprium est determinatum et finitum. Et ideo nomen commune exigit, proprium non.

Similiter ad secundum dicendum quod forma universalis et accidentalis circa universale accipitur ut determinabilis et artabilis, sed in singulari non.

Ad tertium dicendum quod <ex quo> res accipitur ut possidentis⁵ vel ut conferens vel in aliquo alio modo respectus ex eo requirit obliquum; et ita habitudo quae est⁶ causa constructionis est <prior> natura, licet non tempore praecedat constructionem obliqui.

DE ISTA REGULA QUOD NOMINE EXIGENTE OBLIQUUM NECESSE EST PONI VERBUM SUBSTANTIVUM VEL EIUS PARTICIPIUM

Postea quaeritur de ista regula quod nomine exigente obliquum, necesse est poni verbum substantivum vel eius participium; videtur enim quod hoc non sit necessarium ad exigentiam nominis: Nihil quod ex propria natura exigit obliquum indiget alio ad exigentiam; sed nomina ex natura propria exigunt obliquum, ut dicit in littera; igitur non egent verbo substantivo ad exigendum.

Ad idem: nihil operatur ad esse sui contrarii, ut dicit Boethius^A; sed constructio nominis cum obliquo est transitiva, constructio verbi substantivi est intransitiva; est enim⁸ nota identitatis et indivisionis. Ergo verbum substantivum non operatur ad constructionem nominis cum obliquo.

1 possidentis: possidentem L possessionem M. 2 singulari: et *add.*L.
 3 sicut: sic L. 4 significat: significatur L. 5 possidentis: possidens L. 6 est: *om.*L. 7 constructionis: communis L. 8 enim *om.*L.

A *Loc. non inveni.*

Si forte dicatur quod verbum substantivum ad talem constructionem nihil confert, sed solum ad nomina talis constructionis consequitur, tunc contra: verbum substantivum dicit esse rerum; constructio nominis cum obliquo potest esse sine esse rerum quas significat nomen vel obliquus¹; igitur ex tale constructione non est necesse verbum substantivum consequenter intelligi. Si enim² in omni tali constructione implicaretur verbum substantivum, talis constructio non esset <congrua> sine constantia rerum, quod falsum est.

Ad hoc dicendum quod nomen non dicit esse per³ modum actualitatis, sed esse omne quod dicitur per modum habitus et quietis; sed actualis constructio procedit⁴ <ex> actuali⁵ respectu⁶ sive dependentia⁷. Ad habendum igitur actualem dependentiam nominis exigitur verbum substantivum, quod dicit puram et simplicem actualitatem uniuscuiusque.

Ad secundum dicendum quod verbum substantivum quandoque tenetur copulative, hoc est copulando aliquid; et sic construitur intransitive, ut 'hoc est mihi curae'; et secundum hunc modum intelligitur cum constructione nominis cum obliquo.

Ad tertium dicendum quod duplex est esse: vel secundum rem vel extra animam, vel secundum animam sive rationem. Verbum substantivum in tali constructione non dicit rem extra /72rb/ animam, sed apud animam et rationem. Sicut enim construere actus rationis est, sic et ipsa constructa habent esse circa rationem. Et ista solutio supponit quod constructio nominis cum obliquo indiget verbo substantivo.

Aliter posset dici quod non indigeret verbo substantivo, sed quod solum consequeretur verbum substantivum ad talem constructionem sicut effectus ad causam. Nomen enim quod construitur obliquo se habet per modum formae applicatae ad materiam, ut ex quo resultat esse; est enim esse effectus formae applicatae⁸ ad materiam, ut dicitur in libro De unitate^A. Sic ex applicatione obliqui cum nomine resultat intellectus verbi substantivi, et hoc non secundum eandem temporis differentiam, sed secundum aliam et aliam sicut innuit Priscianus in littera.

AN RECTUS ET FLEXUS SERVANT EANDEM CONSTRUCTIONEM

Ultimo quaeritur de hoc quod dicit quod⁹ rectus et flexus servant eandem constructionem. Sed contra: quaecumque repugnant in modo significandi

1 obliquus: obliquum L deficit M. 2 si enim: sed L. 3 per: ad L.
4 procedit: praecedat LM. 5 actuali: actualem LM. 6 respectu: respectum LM. 7 dependentia: dependentiam LM. 8 applicatae: applicare L.
9 dicit quod: dicit L.

repugnant in constructione, cum constructio sequatur modos significandi; sed rectus et¹ flexus repugnant in modo significandi; igitur repugnabunt in constructione.

Ad hoc dicendum quod constructio obliqui cum nomine non sequitur modum significandi, sed significationem; et ita sicut significatio totius inflexionis est una, ita constructio.

Vel posset dici aliter quod modus significandi est duplex: substantialis et accidentalis. Accidentalibus adhuc duplex: quidam ab intra, quidam ab extra. Ab intra sicut casus, genus, et similia quae dicuntur intelligi per ipsam vocem; et talem modum significandi nomen non exigit. Est autem alius modus significandi ab² extra secundum³ quod dicimus⁴ quod accedit nomini significare rem prout est possessio vel prout est conferens alio vel aliquo alio tali modo; et gratia talis modi fit exigentia, ut 'cappa Sortis'. Ex eo quod 'cappa' significat rem ut possessam exigit genitivum significantem possessorem. Et quia talis modus significandi sequitur rem per omnes casus, ideo nomen per omnes casus servat eandem constructionem cum obliquo.

AN ABLATIVUS CONSTRUATUR NOMINI

/78vb/ Hic sex possunt quaeri: primo an ablativus construatur nomini; secundo an absolute ponatur; tertio an alius⁵ obliquus possit poni absolute; quarto an unus ponatur absolute; quinto qualis ablativus ponatur absolute; sexto de constructione comparativi.

De primo sic: ablativus significat rem suam ut principium actus; nomen non significat actum, quare ablativus cum nomine non potest construi.

Ad idem: nullum proprium derelinquit illud cuius est proprium quia omne proprium est inseparabile; ablativus est proprius passivorum; ergo ablativus semper construetur verbo, et non nomini.

Et dicendum quod ablativus significat rem ut a qua est alterum ut ab efficiente; et quia prius est efficientis movere⁶ et agere⁷, ideo ablativi constructio ad principium actus et motus⁸ redditur⁹. Quia igitur ablativus significat rem ut a qua est alterum, ideo omne significans rem ut ab alio ente cum ablativo est ordinabile; sed tam nomen quam verbum habet sic significare, scilicet ut res sua ut ab alio est; ideo utrumque cum ablativo ordinari potest. Ex hoc patet responsio ad primum.

1 et: om.L. 2 ab: om.L. 3 secundum: sicut LM. 4 dicimus: modus LM:
 5 alius: aliquis L. 6 movere: manere LM. 7 agere: egere LM.
 8 motus: modum L modus M. 9 redditur (V): deducitur LM.

Ad secundum dicendum quod proprium dicitur multipliciter; sed ablativus ita non est proprius passivorum verborum quod conveniat soli et semper et omne; convenit enim omni, sed non soli; et ideo non prohibet cum nomine construi ablativum.

AN ABSOLUTE PONATUR

De secundo sic quaeritur: omne transitivum construitur; transitivum enim est differentia constructionis; sed nullum transitivum absolvitur a constructione, cum transitivum sit differentia constructionis; omnes obliqui sunt transitivi, ut dicit Priscianus; igitur nullus obliquus absolvitur a constructione.

Ad idem: quicquid determinatur in casus ab eodem regitur, cum regimen sit determinatio casus; casualia quae ponuntur pro antecedente respectu consequentis determinantur in casum ablativum respectu consequentis; igitur constructio a regimine <non> absolvitur.

Ad idem: Omnes ablativi construuntur cum¹ eo quod est ab ipsis ut a principio; transitivus enim casus est medium construendi cum eo ad quod terminatur sua habitudo; sed ablativi positi pro antecedente dant principium ut a quo est consequens; igitur ablativi positi pro /79ra/ antecedente construuntur.

Sed contra: nihil habens vim completae sententiae construitur, cum constructio sit partium et non totius; est enim constructio passio illius in quo sunt causae, id est principia talis passionis; sed ablativi positi pro antecedente habent in se vim plenae orationis vel completae sententiae; ergo ablativi sic positi non construuntur.

Ad idem: cum dico 'me docente Sortes currit', si isti ablativi reguntur, vel ergo reguntur inter se vel ambo a tertio; non inter se nec a tertio, ideo omnino non reguntur. Minor patet quia si ablativus ab ablativo regeretur, mutato regente in alium casum, adhuc staret constructio, quod falsum est. Item, nec ambo a tertio, videlicet a consequente, quia nec totum in se² nec in suis partibus regit ablativos³, quod concedo.

Ad primum dicendum quod duplex est transitio: vel sententiae ad sententiam, vel partis ad partem. Obliqui primo modo non construuntur sed ordinantur, quia sententiae sive orationis non est construi, sed ordinari; obliqui vero secundo modo transitionis construuntur, sicut obiectum est. Quidam dicunt quod obliqui non semper sunt transitivi, sed obliqui dicuntur

1 cum: *om.L.2* in se: inter se LM. 3 ablativos: ablativus talis LM.

transitivi quia primo et principaliter ordinantur ad completam constructionem transitivam.

Ad secundum dicendum quod ablativus positus pro antecedente confert stare in tali casu non ab alio, sed a se; et ideo ab alio non regitur¹. Ex hoc enim quod significat rem suam quae est completa sententia ut addendam ad alterum, ideo in tali casu ponitur absolute. Vel dicendum quod [in] tali ablativo confertur ex adiuncto sibi sequente stare in tali casu cum sit principium a quo est consequens; sed sciendum <quod> illud quod determinatur² ad talem vel in talem casum³ dupliciter potest se habere: aut enim simpliciter constructibile, et tunc regit; aut est habens vim orationis quae non potest construi nisi in suis partibus, et sic non regit.

AN ALIUS OBLIQUUS POSSIT PONI ABSOLUTE

De tertio quaeritur sic: quicquid habet vim completae sententiae absolvitur a constructione; sed sicut ablativus habet vim completae sententiae respectu consequentis, sic alii obliqui possunt habere vim sententiae respectu antecedentis; igitur alii obliqui absolvuntur a constructione. Minor patet ex eo quod alii obliqui in respectu positi habent vim sententiae, ut si quaeratur "Cuius est liber?" et respondeatur "mei." Iste genitivus 'mei' respectu interrogationis vim habet completae orationis; igitur absolvitur.

Ad idem: contraria nata sunt fieri circa idem; transitio et absolutio sunt contraria, quare, cum omnis obliquus sit transitivus, poterit etiam esse absolutus.

Sed contra: nullus casus natus est poni pro antecedente ad consequens nisi qui dicit rem suam ut a qua est alterum; sed constat quod solus ablativus dicit rem suam ut a qua est alterum effective; et ita solus ablativus ponitur pro antecedente; et ita absolute naturaliter ponitur ablativus, quod concedo.

Ad primum ergo in contrarium dicendum quod aliquid habere vim orationis est dupliciter: vel ex se, vel ex retorsione ad aliud incomplexum cum quo natum est orationem complere <ita> quod habet vim orationis. Primo modo a constructione absolvitur; secundo modo non, sed per intellectum et retorsionem construitur sicut⁴ cum quo orationem complet.

Ad secundum dicendum quod contraria non sunt nata fieri circa idem nisi alterum determinate insit; sed poni transitive inest aliis obliquis determinate, et numquam ponitur absolute.

1 regitur: reguntur L. 2 determinatur: detur L determinat M. 3 casum: cum L tamen M. 4 sicut: secum L.

AN UNUS ABLATIVUS PONATUR ABSOLUTE

/79rb/ De quarto sic quaeritur: nihil absolvitur nisi quod natum est regi; sed incomplexum primo natum est regi; ergo incomplexum absolvitur a regimine tantum. Maior patet ex eo quod privativa nata sunt fieri circa idem determinate. Minor patet ex eo quod casus cuius proprium est regi est accidens incomplexi et nullo modo complexi.

Ad idem: quicquid habet vim completæ orationis per modum principii effectivi absolvitur a constructione; sed omnis ablativus participii¹ habet vim completæ orationis per modum principii effectivi; igitur quilibet ablativus participii absolvitur a constructione. Maior patet quia habere vim sententiæ ut a qua exit alia sententia est causa absolutionis a constructione. Minor patet ex hoc quod ablativus participii inquantum ablativus significat rem suam per modum principii, ut a quo; inquantum autem participium dicit substantiam et accidens ex quibus proprie constat oratio, unde etiam in oratione resolvitur, ut 'legens', 'qui legit'.

Sed contra: quicquid habet vim sententiæ habet vim distantiae² prædicati ad subiectum mediante compositione³; sed actus et substantia in participio nullam habent vim distantiae; ergo participium nullam habet in se vim sententiæ. Maior patet quia participium dicit actum unitum substantiæ per modum indivisionis.

Ad idem: nihil ponendum est pro antecedente nisi ad quod sequi potest aliquid; sed ad unum nihil potest sequi, ut dicit Aristoteles in libro *Posteriorum*^A; igitur unum non potest poni pro antecedente, sed ad minus duo secundum rem vel veritatem.

Ad hoc dicendum quod nihil ponitur pro antecedente nisi quod habet intellectum determinati suppositi et prædicati; sed solum participium verbi absoluti et verbi exceptæ⁴ actionis habet intellectum determinati suppositi et prædicati secundum naturam suorum verborum; et ideo tales absoluti ponuntur per se pro antecedente, alii vero non.

Ad primum ergo dicendum quod privatio et habitus nata sunt fieri circa idem, hoc est circa eandem materiam, sed non circa idem secundum formam et dispositiones, sicut caecitas et visus sunt circa eandem materiam oculi /79va/, sed non circa eandem dispositionem oculi; similiter hoc regimen et privatio regiminis sunt circa obliquos, sed regimen fit circa eos prout se habent per modum complexi, privatio regiminis fit circa eosdem prout se habent per modum incomplexi.

1 participii: om.L. 2 vim distantiae: differentiam L. 3 compositione: praepositione L comparatione M. 4 exceptæ: acceptæ L.

Ad secundum dicendum quod participia non habent in se vim orationis; non enim significant actum per modum praedicati et subiecti¹, et hoc ideo quia non significant actum ut distantem a substantia, sed unitum substantiae. Sicut enim ex albedine et subiecto fit unum sic ex actu et substantia fit unum, quia unum sub modo unitatis significatur per participium. Et ideo similiter dicatur quod substantia in participio est infinita; et ideo per modum suppositi respectu sui actus non potest accipi.

Si obiciatur quod superius² concessum sit quod participium per tale suppositum possit supponere verbo et ita similiter participium quoad tale suppositum possit accipi per modum subiecti sui actus, dicendum quod <si> substantia et actus accipiantur in participio ut subiectum et praedicatum inter se, tunc substantia participii manet³ <infinita> et nullo modo per actum contracta⁴, quod patet, quia tunc actus et substantia considerantur ut in diverso situ sive in distantia. Quia ergo subiectum actus debet esse aliquo modo finitum, ideo participium per suam substantiam subiectum sui actus esse non potest. Totum autem participium supponere potest verbo quia tunc substantia infinita per actum est contracta et quodammodo finita prout sufficit intentioni loquentis, quia forsitan intentio est enuntiare aliquid de substantia existente sub tali vel tali actu, non curando de qualitate. Quia ergo totum participium dicit substantiam per actum contractum, ideo totum respectu diversi actus potest supponere. Et quia substantia participii sine actu est infinita, ergo respectu actus participii non potest supponere; et ideo solum participium pro antecedente poni non potest, sed cum altero determinate supponit, nisi fuerit participium tale quod in se habeat determinatam suppositionem, ut participium verbi impersonalis vel verbi exceptae actionis.

QUALIS ABLATIVUS PONATUR ABSOLUTE

De quinto quaeritur quare cum duo ablativi ponantur pro antecedente, secundus semper sit vel participii vel nominis verbalis.

Item: nominum verbalium quaedam significant actum in abstractione, ut 'lectio', quaedam in concretione, ut 'lector'; quare ponitur nominis verbalis ablativus qui significat actum in concretione, et non in abstractione, ut <non> dicitur 'me lectione', sicut dicitur 'me legente' et 'me lectore'.

1 subiecti: substantia L. 2 superius: saepius LM. 3 manet: manens L
maneret M. 4 contracta: coniuncta L concreta M.

Ad hoc dicendum quod sicut antecedens constat ex vero subiecto et praedicato, sic eorum quae ponuntur pro antecedente primum habet vim veri subiecti, secundum habet vim veri praedicati; quia ergo quodlibet casuale potest subici, ideo primus ablativus potest esse cuiuslibet casualis; secundus ablativus habet vim praedicati, et ita verbi, cum verbum sit nota praedicandi; /79vb/ et ideo secundum ablativum necesse est esse nominis verbalis vel participii. Et quia denotatur praedicatum inhaerere subiecto essentialiter vel accidentaliter, ideo bene ponitur ablativus nominis verbalis significantis in concretionem, et non in abstractionem.

DE QUATTUOR CONSTRUCTIONIBUS INFINITIVI

/82ra/ Hic quaeritur de quattuor constructionibus infinitivi. De primo sic: quicquid construitur cum altero habet se sicut habet convenientiam cum illo; sed verbum cum verbo nullam habet convenientiam in constructione, ut dicit Priscianus^A; ergo verbum cum verbo non potest construi; igitur nihil est dictum 'volo legere'.

Ad idem: nullus motus determinat alium motum; infinitivus dicit motum per modum motus inquantum verbum; ergo alium motum determinare non potest. Maior patet sic: dicit Aristoteles in quinto *Physicorum* quod motus non est motus^B. Minor patet per se.

Ad idem: quicquid determinat alterum debet esse finitum; aliter enim unum alterum non finiret; infinitivus caret finitate, ut patet ex suo nomine; ergo motum in sua constructione non poterit terminare; ergo in determinatione motus non poterit construi cum altero.

Sed contra: quicquid habet respectum ad alterum ex sua propria significatione construitur cum eodem; sed verbum voluntativum ex sua propria significatione habet respectum ad infinitivum; ergo recte construitur cum infinitivo. Maior¹ patet ex eo quod dependentia est causa propria constructionum. Minor patet sic: affectus immediate non respicit actum in abstractione, sed prout inhaeret materiae; affectum per modum motus dicit verbum voluntativum; actum inclinatum ad materiam dicit infinitivus; ergo verbum voluntativum ex sua significatione respicit infinitivum; ergo proprie secum construitur tamquam cum termino sui respectus. Hoc concedo cum Prisciano.

Ad primum dico quod verbum infinitivi modi inconvenienter se habet ad aliud verbum finiti modi quoad constructionem, et hoc ideo quia /82rb/ omne verbum finiti modi natum est per se cum nomine constructionem complere; sed verbum infinitivi modi ex eo quod recedit ab inclinatione finita per

¹ Maior: Minor I.

quam completur sententia potest construi cum alio verbo in eadem constructione.

Ad secundum dicendum quod duplex est motus: corporis, et animae. Motus corporis non terminatur ad motum, sed ad formam quiescentem in materia; motus animae terminatur ad motum, ut 'velle', 'praecipere' et similia; ideo talia infinitivis¹ construuntur, cum infinitivus dicat motum in materia.

Ad tertium dicendum quod duplex est infinitivus, scilicet significationis et inclinationis. Infinitivum primo modo non potest finire alterum sive determinare; infinitivum autem secundo modo potest alterum determinare, et hoc quia primo modo actus inclinationis est positio absolutionis. Quia ergo infinitivus finitus est secundum rem, licet sit infinitus secundum inclinationem, recte potest alterum determinare.

AN INFINITIVUS SUPPONERE POSSIT

Sequitur de secunda regula; et primo quaeritur an infinitivus supponere possit, deinde an supponat pro re sua inclinatione manente, tertio an per compositionem sicut videtur in modalibus, in quibus dictum supponit pro compositione modo² compositionis.

De primo sic: quicquid abstrahit a persona et numero, quae sunt³ propriae dispositiones ad supponendum, non potest supponere; infinitivus abstrahit a persona et numero, ut dicit Priscianus; ergo non potest supponere.

Ad idem: suppositum debet esse finitum; infinitivus non est talis, ut patet ex suo nomine; ergo non debet supponere.

Sed contra: omne nomen rei potest supponere proprietati illius rei; sed infinitivus est nomen rei verbi; ergo potest supponere proprietati suae. Et hoc concedo.

Ad primum ergo dicendum quod infinitivus potest considerari dupliciter: vel secundum suam rem, vel secundum suam inclinationem quae infinita est. Secundo modo infinitivus abstrahit a persona et numero; primo modo infinitivus se concernit ad numerum singularem. Cum enim essentia⁴ uniuscuiusque sit semel⁵, ut dicit Aristoteles in quinto *Metaphysicae*^A, et idem dicit Boethius in libro *De Consolatione*^B -esse enim uniuscuiusque in unitate consistit -ideo infinitivus cum consideratur pro re sua ad numerum singularem se concernit. Item, res verbi nec est illud quod de se loquitur nec illud ad quod⁶ loquitur⁷, sed proprie est illud de quo fit sermo inter primam et secundam personam; et ideo talis res verbi in se considerata ter-

1 infinitivis: infinitivus L. 2 modo: non L. 3 quae sunt: conveniunt L.
4 essentia: essentiae L. 5 uniuscuiusque sit semel (V): sit unum unicuique LM. 6 ad quod: ad quem M. 7 nec illud ad quod loquitur om.L.

A Cf.e.g.Met.X.2, 1053b23-25. B Cf.De cons.III.pr.11,5.

tiam¹ sibi conducit² personam. Licet ergo quoad infinitam inclinationem actus non habeat certam personam et numerum in se, tamen gratia rei suae habet certam personam et numerum /82va/; et ideo potest supponere.

Ad secundum dicendum quod, ut dictum est, duplex est infinitas, scilicet inclinationis, et significationis; per primam infinitatem potest supponere aliquid, per secundam non.

AN INFINITIVUS SUPPONAT PRO SUA RE MANENTE INCLINATIONE

Consequenter quaeritur an infinitivus supponat pro sua re manente inclinatione. Et videtur quod non. Omne suppositum debet esse absolutum et fixum; aliter enim actum ab anima inclinatum non sisteret; sed res inclinata non est absoluta nec fixa; ergo infinitivus pro re sua non potest supponere manente inclinatione.

Ad idem: nomen adiectivum manente sua dependentia³ non potest supponere, quare similiter nec infinitivus.

Sed contra: quicquid inhaeret actui ad materiam inclinato actum talem debet habere pro supposito; sicut enim est in essendo sic est vel esse debet in significando; sed multae sunt proprietates inhaerentes actui inclinato ad materiam, ut proficere, utile, bonum et similia; igitur tales proprietates actum prout est in materia sine compositione habent pro supposito; sed actum ut in materia dicit infinitivus manente inclinatione; ergo infinitivus supponit manente inclinatione sua.

Ad hoc dicendum quod res infinitivi dupliciter potest considerari: vel in se circumscripta compositione, vel cum compositione sui secundum inesse. Primo modo verba secundum se dicta sunt nomina, id est pro re circumscripta compositione; et sic infinitivus est nomen. Secundo modo non est infinitivus nomen, sed potest ordinari ut nomen. Primo modo supponit infinitivus proprietati attributae actui in se, ut 'legere est bonum', id est, 'lectio tua est bona'. Secundo modo supponit proprietati actui attributae in materia, ut 'legere est perficere'; et hoc modo potest ex parte post poni in natura sui, et est solum nomen ordinationis, et non significationis.

Ad obiectum dicendum quod proprietas uno modo potest esse in materia determinata, et sic infinitivus non potest supponere sine demonstratione ex parte ante ipsum finiente. Alio modo potest proprietas actui attribui in materia; et sic secundum intentionem loquentis infinitivus dicit finitum et⁴ sufficiens suppositum, cum dicat actum in materia determinata.

1 tertiam: secundam L. 2 conducit: condividit L. 3 sua dependentia: dependentiam L. 4 et: esse L.

Ad secundum dicendum quod non est simile de nomine adiectivo et infinitivo; nomen enim adiectivum non supponit pro se, sed pro sua substantia, et quia illa est infinita et extra ipsum¹, ideo per se non potest supponere. Sed infinitivus non supponit pro materia in qua est actus cum sit in accusativo casu, sed gratia rei suae potest esse ut materia; et quia infinitivus dicit rem hoc modo, ideo recte supponit.

SI INDICATIVUS SIGNIFICET ESSENTIAM REI VERBI

/88vb/ Consequenter quaeritur si indicativus significet essentiam rei verbi. Et videtur quod non. Essentia est forma in sua puritate praeter materiam et conditiones materiae considerata; verbum significat formam in comparatione ad materiam et sub conditionibus materiae quia sub persona et numero; ideo verbum non significat essentiam rei.

Ad idem: essentia uniuscuiusque est sua veritas, ut dicit Aristoteles in quinto *Metaphysicae*^A, quare si indicativus indicative retentus semper significat essentiam rei, indicativus semper significat veritatem.

Si dicas quod essentia hic sit esse rei, tunc contra: nullum verbum per se esse rei significat vel non esse, ut dicit Aristoteles in libro *Perihermenias*^B; indicativus est verbum per se dictum; igitur indicativus non est signum esse rei vel non esse.

Praeterea, esse et verum convertuntur, ut dicit Aristoteles in primo *Metaphysicae*^C, quare si indicativus indicative retentus semper significat esse rei, indicativus indicative retentus semper significat verum.

Adhuc: indicativus indicative retentus significat aliquando rem fuisse, aliquando futuram esse, quare non semper significat esse.

Ad primum dicendum quod essentia rei verbi est actualis existentia siue eius actus in² supposito; et ideo vocatur essentia quia totum esse actus est inesse. Vel potest dici quod actus hic dicitur essentia quia significatur per modum distantis a supposito, et non per /89ra/ modum uniti et inhaerentis, sicut est in participio; dicendum ergo quod essentia hic non sumitur stricte, sed extenditur ad esse rei verbi.

Ad tertium dicendum quod sicut dicit Aristoteles^D: verbum inquantum verbum non est signum esse rei complexae, sed incomplexae, sic etiam³ dicit Priscianus.

1 ipsum: et *add.*L. 2 in: *om.*L. 3 sic etiam: sic et LM.

A Cf.e.g. Met.IX.10, 1051b33-35. B Int.1, 16a1-18. C Met.X.2, 1053b 23-25. D Cat.4, 2a5-7.

Ad quartum dicendum quod esse et verum convertuntur in comparatione ad rem suam in se et non in comparatione ad sermonem; veritas enim in sermone est adaequatio sermonis cum re; veritas in re non est adaequatio talis, sed ipsa indivisio formae a materia secundum ipsam formam quae dicitur veritas inquantum est manifestatio sui ipsius. Iuxta illud Anselmi^A: veritas est sui ipsius manifestatio¹.

Vel dicendum quod esse et verum convertuntur. Sicut ergo indicativus semper significat de se rem esse, ita semper significat rem esse veram; sed illud potest esse vere vel false. Si res est ut significatur, tunc vere significatur²; si res non est ut significatur, tunc false³ significatur veram⁴ esse.

Ad ultimum dicendum quod cum dicitur quod indicativus significat esse rei verbi, hoc verbum 'esse' extenditur ad omnem temporis differentiam; et propter hoc forte dicit essentiam, et non esse, quia essentia in se nullum tempus determinat.

Aliter posset⁵ dici ad omnia obiecta quod indicativum significare essentiam rei verbi nihil aliud est quam asserere rem verbi actualiter de supposito secundum aliquam temporis differentiam; quia ergo indicativus significat rem quam asserit, non supponit de quo asserit. Ideo indicativus per se neque verum neque falsum significat.

AN VERBUM EX NATURA GENERIS CONSTRUATUR OBLIQUO

/93ra/ Hic quaeritur an verbum ex natura generis construat obliquo. Et videtur quod sic. Dicit enim in littera quod omnes modi construuntur cum eodem obliquo quem exigit genus sive significatio verbi.

Sed contra: omnis communis passio inest per commune principium, ut vult Aristoteles in libro *Posteriorum*^B in illo capitulo *Nostratis autem*; constructio cum obliquo ex parte post est commune verbo et suo participio; ergo est per commune principium. Sed participium non construitur obliquo ex natura generis verbi; igitur nec verbum. Quod autem participium non construitur obliquo ex natura generis verbi patet, quia participium non recipit genus verbi, sed nominis, ut dicit tam Donatus^C quam Priscianus^D.

Ad idem: si constructio cum obliquo staret per genus, ergo quae habent aliud et aliud genus distinctum haberent aliam et aliam sive distinctam

1 manifestatio: manifestatum L manifestatur M. 2 vere significatur: significatur om. L. 3 false: fuisse L. 4 veram: vera L. 5 posset: potest L.

A *Loc. non inveni.*

B APo.II.16, 98b25-39.

C Don.GL.IV, 387.19.

D Prisc.II.18.

constructionem cum obliquo, quod falsum est; videtur enim quod activa et neutra et deponentia cum eodem obliquo, scilicet accusativo, construuntur.

Ad idem: 'facio' et 'curro' sunt eiusdem generis, quia neutri, et tamen non sunt¹ unius constructionis cum obliquo; ergo constructio cum obliquo non stat per genus.

Adhuc: cum nomen non exigit ex natura generis, videtur² similiter quod verbum non exigit ex natura generis.

Ad hoc dicendum quod genus in verbo duobus modis potest considerari: uno modo³ dicitur proprietas significandi rem transitive vel absolute; alio modo dicitur genus proprietas collecta ex significatione et vocali terminatione. Genus primo /93rb/ modo est principium construendi cum obliquo; ex eo enim quod verbum⁴ significat rem suam cum transitu ad alterum, exigit accusativum; ex eo autem⁵ quod significat rem suam in transitu ab altero exigit ablativum; ex eo⁶ quod significat sine transitu privatur a constructione cum obliquo dicente terminum motus. Sic ergo ex genere quod est accidentalis significatio verbi construitur cum obliquo⁷, et non ex genere prout dicit aggregatum ex tali voce et significatione; terminatio enim vocalis non operatur ad constructionem, quare in participio est idem modus significandi qui in verbo. Et ideo participium construitur obliquo sicut et⁸ verbum. Per ista patet solutio ad primum, secundum et tertium.

Ad ultimum dicendum quod genus in nomine sequitur qualitatem in materia quiescentem; est enim genus in nomine proprietas significandi rem nominis sub modo quo potest agere in aliud vel pati ab alio vel sub neutro istorum modorum. Proprietas autem activa vel passiva est actualis qualitas annexa substantiali. Genus autem in verbo sequitur compositionem, quia genus verbi ex eadem voce immediate respicit aliud praeter operantem, qualitas autem non. Ideo genus verbi est principium exigendi, et non genus in nomine.

Nota quod duplex est significatio verbi: essentialis et accidentalis. Essentialis est ipsum agere; accidentalis est modus significandi ipsum agere vel pati in comparatione ad substantiam assignatam in ratione principii et termini et circa talem comparationem.

AN ALIQUOD VERBUM POSSIT ESSE ABSOLUTUM

/94rb/ Hic quaeritur an aliquod verbum possit esse absolutum. Et videtur quod non. Omnis motus est ab alio in aliud; omne verbum significat

1 sunt: habent L. 2 videtur: manifestatur L. 3 uno modo: om.L.

4 verbum: quod verbum add.L. 5 autem: om.M. 6 eo: enim add.L.

7 obliquo: verbo LM. 8 sicut et: sic etiam L.

motum vel ut¹ in motu; ergo omne verbum ex sua significatione est ab alio in aliud; sed hoc est esse transitivum; ergo nullum verbum est absolutum.

²<Ad idem: omne verbum est significativum agendi vel patiendi, ut dicit Priscianus^A; sed omnis actio est in aliud; actio enim non quaerit quid agit, sed in quid, ut dicitur in septimo *Physicorum*^B; omnis etiam passio est ab alio; nihil idem est agens et patiens, ut probat Aristoteles in octavo *Metaphysicae*^C; ergo omne verbum ex sua significatione est ab alio in aliud; ergo nullum est absolutum.>²

Ad idem: transitivum est quod significat ut ab alio in aliud; sed cum dico 'eo iter'³, 'vado ad ecclesiam', 'horreo frigore', ista verba significant ut in⁴ aliud⁵, ut verbum primi exempli; vel ut <ad> aliud ut verbum secundi exempli; vel ut⁶ ab alio, ut verbum tertii exempli.

Ad idem: transitiva⁷ constructio est effectus verbi transitivi; sed verba in praedictis habent transitivam constructionem; ergo sunt transitiva.

Sed contra: omne verbum quo nec significamus nos agere in aliud extrinsecus nec aliud in nos est absolutum, ut dicit Priscianus in capitulo de genere^D; sed multa sunt talia, ut 'ambulo', 'vivo', 'sedeo' et consimilia; ergo multa sunt absoluta. Quod concedo. Et dico quod secundum Priscianum verbum transitivum dicitur quo significamus nos agere in aliud extrinsecus vel aliud in nos; absolutum dicitur a privatione talis significationis.

Ad primum dicendum quod omne verbum significat ut in motu, non quia significat id quod est motus, sed vel quia⁸ <significat> id quod est motus vel quia significat modo motus, id est in tempore, quod est mensura motus; multa enim sunt verba quae significant qualitates⁹ et cetera accidentia. Quia tamen significant cum successione temporis et ut de altero, dicuntur¹⁰ verba esse, ut 'albeo'¹¹, 'tepeo'¹², 'horreo'. Et omnia talia sunt absoluta. Motus enim quem habent non est transitio, sed temporis successio.

Ad secundum dicendum quod sicut nomina significant substantiam et qualitatem nec¹³ tamen oportet quod omne <nomen> significet <id quod est substantia>, sed quod¹⁴ omne nomen significat¹⁵ id quod est substantia vel aliquid modo substantiae communiter vel proprie, id est in communi natura vel propria, sic omne verbum est signum agendi vel patiendi, non quia¹⁶ om-

1 vel ut: velud L velut M. 2 Ad idem-absolutum (V): om.LM. 3 eo iter: om.L et iter M. 4 in: ad LM. 5 aliud: etiam add.LM. 6 vel ut: verbum add.L. 7 transitiva: transitivum L. 8 vel quia: quia vel LM. 9 qualitates (V): con^{tas} LM. 10 dicuntur: dictis L. 11 ut 'albeo': etiam ab eo L abeo M. 12 tepeo: tepet LM. 13 nec: non LM. 14 quod: quia LM. 15 significat: significet LM. 16 quia: quod LM.

A Prisc.VIII.1.

B Cf.Phys.VII.5,249b27-30.

C Loc.non inveni.

D Prisc.VIII.8.

ne verbum significat id quod est passio vel actio, sed <quia> vel significat id quod est actio vel passio vel aliquid modo actionis vel passionis, in tempore et ut de altero. Haec sunt verba P.H.^A Si ergo verbum non significet actionem vel passionem, sed aliquod modo actionis vel passionis, /94va/ est absolutum. Si autem significet actionem vel passionem, aut intrinsecam aut extrinsecam. Si extrinsecam, est transitivum¹; si intrinsecam, est absolutum. Et appello actionem intrinsecam quae non transit in aliud extra, sed intra tantum ut 'vigeo' me vegetare significat², 'surgo' sursum me agere³. Ecce quod in omnibus hiis actionibus indico agens et patiens per aliud et aliud: primo modo⁴ agens, secundo modo⁵ patiens. Est ergo actio intrinseca quae consistit in reflexione. Passionem intrinsecam appello quae nascitur ab intra; et similiter in reflexione consistit, ut passio quam significat hoc verbum 'dormio'. Est enim dormitio passio sensuum quia [†]vinculum[†] ab agente intra, scilicet frigore comprimente organum sensus communis; vel dormitio est in motu sensuum ab anima retrahente calorem et speciem ad interiora. Ecce ista passio nascitur ab interiori actione⁶ intrinsecus reflexa.

Ad ultimum dicendum quod verbalis transitio est habitudo motus ad aliud extrinsecum sicut unum susceptivum actionis vel effectivum passionis. Multis aliis modis fit transitio, sicut respectus ad causam et aliis modis. Sed a sola transitione primo modo dicta dicitur <verbum> transitivum, et a privatione talis transitionis verbum dicitur absolutum. Cum⁷ ergo dicitur 'vado ad ecclesiam', hic non est transitus ad aliud extra sicut susceptivum actionis, sed in aliud sicut terminus. Similiter, cum dicitur 'horreo frigore', hic est⁸ transitus sicut ab alio sicut instrumento. Similiter, cum dicitur 'eo iter'⁹, capere¹⁰ iter sensus est. Et ita hoc verbum 'eo' non significat motum in aliquid extra, sed per aliquid intra; non dicitur illud in quod agitur, sed spatium super quo actio exercetur, quare¹¹ cum spatium quodammodo¹² patiatur a motu facto super ipsum, subtrahitur¹³ praepositio ante. <Quando> enim¹⁴ actus construitur praepositione, tunc per ipsum significatur res ut terminans¹⁵ solum, et non patiens. Ut ergo spatium significetur ut terminans et patiens, subtrahitur praepositio.

Ad quartum patet solutio ex hiis quae dicta sunt huc usque.

1 transitivum: transitio L. 2 me vegetare significat: *om.*L me vegeto significat M. 3 agere: ago L. 4 primo modo: pro an⁹ LM. 5 secundo modo: secunda vero L. 6 actione: accidente LM. 7 cum: quod L. 8 est: *om.*L. 9 eo iter: eo inter L. 10 capere: cepi LM. 11 quare: quia L. 12 quodammodo: quo causa modo LM. 13 subtrahitur: subtrahens LM. 14 enim: *om.*L. 15 ut terminans: intra nos LM.

INDEX

Numbers refer to pages.

- absolutio: 78, 79, 87-88.
 accidentia partium orationis: 58-61, 64.
 actio (actus): a. vs. substantia 19, 80; a. in abstractione vs. concretione 80-84; a. in participio accepta a verbo est finita et formalis 19; accidens a. 29; dispositio a. 22; a. intrinseca vs. extrinseca 88; omnis a. nascitur a forma 16.
 acyrologia: 41.
 additio: modi additionis 45.
 adverbium: 22, 28, 29; a. demonstrandi 43.
 aequivocus: 28, 35, 36.
 affectus: a. vs. conceptus cf. interiectio.
 analogia: 35.
 antonomasia: 29.
 apocopa: 9.
 appositio: 15, 41, 53-58; a. gratia formae 41, 61; a. pronominis vs. nominis vs. participii 55, 62-64; a. propter augmentum discretionis vel propter finitatem 54-55, 62; a. fit respectu verbi 58.
 ars: 4, 5; de esse vs. bene esse artis 2; ordinatio dictionum est ab arte 12.
 articulus: 25.
 barbarismus: 41.
 casus: 20, 67-68, 72-76; constructio obliquorum 42, 85-86; c. = modus significandi accidentaliter intra 76.
 casus ablativus: 76-81; c. abl. sign. rem ut est principium actus 42, 76.
 casus accusativus: c. acc. sign. rem ut est terminus actus 42.
 casus dativus: c. dat. sign. rem ut terminus eius quod se habet per modum substantiae 42.
 casus genitivus: c. gen. sign. rem ut est principium eius quod se habet per modum substantiae 42, 44.
 casus nominativus: constructio n. ex parte ante 67-70; constructio n. ex parte post 70-71; n. copulati
 ab eodem reguntur 72; n. dicit substantiam ut actum exercentem 59; n. intellectus in verbo 14-15; n. intra vs. extra 67-70; n. sign. per modum fixi et stantis respectu verbi et non respectu obliqui 73; substantia agens designanda est per n. 60; verbum exigit n. 68.
 casus vocativus: c. voc. dicit substantiam ut actum concipientem 59.
 causa finalis: 2, 3.
 causa formalis: 2.
 Commentator: 30, 48.
 comparabilis: participium sit comparabile gratia significationis... non vocis 47.
 compositio dictionum vs. litterarum 59.
 conceptio: 17, 68.
 congruitas: 6, 44, 45; c. oritur ex parte sermonis et ex modorum significandi 8; cf. accidentia, oratio, perfectio, sermo congruus.
 coniunctio: 11, 17, 49-50.
 consignificare: 3, 15, 16, 18, 73; consignificatis quae medium sunt constructionis 3; significata vs. constructionis significata pronominis 18.
 consignificatio: c. vs. significatio 15.
 construere: c. immediate 37-38; medium construendi 49-50, 77; modus construendi 9, 37, 38, 49; principium construendi 68-70, 86; c. vs. ordinare absolute 77-78; c. ex parte ante vs. ex parte post cf. dictiones praeposendae vs. postponendae.
 constructio: 3, 21; dictiones sunt partes per constructionem 21; c. congrua vs. vera 65; convenientia c. 2; c. figurativa 66; generales vs. speciales differentiae c. 37, 41, 77; c. perfectio 44, 70; prius in c. 72; omnis c. propria referenda est ad intellectum vocis, qui est modus significandi et non... res significata 65; c. sequatur modos significandi 76; c. sequitur significationem 48; c. transitiva vs. intransitiva 38, 60, 73.

constructibilis: 1,2,21,27,49; simpliciter c. 78.
copula: 71.
demonstratio: 16,31-33,41,54,55,61-63; duplex d. substantiae sine qualitate 61,63; d. ad intellectum vs. ad sensum 62-63.
denominatio: 18.
dependentia: 72,74,81,83; d. determinata vs. indeterminata 44.
diasynthetica 1,2,6.
dictio: 1,23; actus vs. effectus vs. virtus dictionis 9-10; d. in compositione 9-10; d. eadem vs. diversa 23-24; d. in quantum constructibilis 2; dictio vs. oratio 11; d. ordinabilis 2,6; pars dictionis 9; d. praeposendae vs. postponendae 10,25,39,51,52, 67-71; potentia vs. impotentia dictionis 67; vis dictionis 67.
differentia: 30-31,56.
discretio: 16-19,54-55,61-69; d. maior vs. minor 63-64; d. vs. suppositio 16.
disiuncta (propositio): d. vs. copulata 50.
enuntiatio: 17-18.
esse: e. vs. essentia 84-85; e. per modum actualitatis vs. per modum habitus et quietis 75; e. secundum rem vs. secundum rationem 75; e. vs. verum 85; verbum substantivum dicit esse rerum 75; via essendi 10; e. vs. significare cf. significare.
ethymologia: 1.
evocare: 68.
evocatio: 15,17,39,40.
exigere: 67-88; e. extra vs. intelligere intra 67.
exigentia: 42, 67-88; e. vs. consignificatio 73; omnis e. causatur a respectu 73; e. vs. regimen 67,72.
fallacia: f. consequentis 12; f. figurae dictionis 40.
figmenta animae: 28.
forma 16,39; adiectiva sign. formam finitam, substantiam infinitam 36; f. vs. exigentia 73; implicatio f. 26,56; materia et f. sunt causae intrinsecae, finis... causa extrinseca 4; omnis appositio est gratia f. 41,61; nomen potest construi gratia substantiae vel gratia f.,

pronomen non construitur gratia f. 41; participium transit in nomen secundum materiam et non secundum formam 48; pronomen dicit materiam et non formam 61; f. substantialis vs. accidentalis 73-74; verba substantiva et vocativa.. colligunt f. vel nomen formae 26,71.
forma tractandi, forma tractatus: 2.
genus vs. species: 30-31.
genus nominis: 86.
genus verbi: 85-86; g. vs. passivum: ablativus proprius est passivorum 76-77.
gerundivum: 20.
grammatica: 1; g. diversificatur 1-2; ars g. 4-5; ordinatio g. ad logicam 7-8.
habitus: modus h. 48; esse quod dicitur per modum habitus et quietis 75.
implicatio: 18; i. formae 26,56.
impositio: 2,28; i. nominis 14,35,36; i. pronominis 33.
inhaerentia fieri vs. actionis 13; cf. modus significandi inhaerentis. intellectus 9,13,15,21,22,64-66; modus accipiendi apud i. 59; i. vs. modus intelligendi 65; i. pendens 74; i. primus vs. secundus 66; i. vs. signum 28; i. uno modo est res significata, alio modo significandi modus 65; i. verbi 29; i. vocis pronominis 41.
intentio loquentis: 44,80,83.
interiectio: 21-22,43.
intransitio: 38,53,58-59; i. duplex: i. secundum rem et modum est ex parte ante, i. secundum rem et non modum potest esse a parte post 53; constructio intransitivorum 67-72, 74; cf. transitio, accidentia.
Jordanus: "ego Jordanus" 15,17,53,62; "ego sum ille Jordanus qui tibi Parisius servivi" 63.
linguae diversae: 4-5.
littera: 1,11; generatio l. 12; ordinatio l. duplex 12; cf. compositio. logica: 1,4,7-8.
loqui simpliciter vs. congrue et recte 5.
materia: cf. forma, modus significandi.
metrum: 3,45.

- modus intelligendi: 65.
- modus significandi: 1; mod.sign. vs. congruitas 8; mod. sign. vs. constructio 53,56,65,76; mod.sign. essentialis 37,56,58; mod.sign. generalis vs. specialis 22; mod.sign. vs. modus intelligendi 65; mod. sign. vs. officii 23; mod.sign. vs. significatio vs. vox 24; mod.sign. vs. significatum 56,61,63; mod. sign. substantialis vs. accidentalis 76; (mod.sign. accidentalis ab intra vs. ab extra 76); vox et significatio, quae materialis est ad modum significandum 48.
- mod. adiacentis et inhaerentis 45, 56,57; mod. inhaerentis substantiae 20.
 - mod. fieri et motus 20,89; mod. fieri vel agere 42; mod. fieri vs. vehemens transitio 43; mod. motus 13, 81,87.
 - mod. fixi et per se stantis 45,46, 56,57,70,72.
 - mod. quietis 49; mod. quietis et substantiae 20,56.
 - mod. substantiae 19,20,42; mod. substantis 29.
- modus verbi: finitus 69-70; indicativus 84; infinitivus 81-84; infinitivus vs. supponere 82-83.
- nomen: 11,12-13; impositio nominis 14, (21) 35-6; n. materiale principium orationis in tertia persona 13; n. nominans vs. nominabile 55; n. non dicit esse rei secundum modum actualitatis 75; n. vs. pronomen 14-15,38,53-55; n. sign. formam, pronomen autem materiam 54,61.
- nomen adiectivum: 29,36,46; n. adiect. infinita 11; n. adiect. vs. substantiva 10,55-58,71-72,84.
- nomen adverbialiter acceptum: 37.
- nomen commune vs. proprium: 29-32,36, 55.
- nomen infinitum: 24.
- nomen interrogativum vs. relativum vs. infinitum 23-24.
- nomen verbale: 80-81.
- nominare: nomen nominans vs. nominabile 55.
- nominationis: 18,70; n. rei vs. esse rei 28.
- numerus: 70.
- officium: 23; o. discernentis 19; o. discretionis 17; modus o. vs. modus significandi 23; o. substantis vs. discernentis vs. evocantis vs. concipientis 17,68.
- oratio: 1,7,11,12,21; o. completa 11,12-13,76-81; o. perfecta 7,44, 67; o. perfecta/congrua 41; usus orationis vs. materia vel forma o. 41; vis orationis 80; cf. constructio, ordinatio, dictio.
- ordinabilis: cf. dictio ordinabilis.
- ordinare: modus ordinandi dictionum secundum conformitatem accidentium sive difformitatem idem est apud omnem linguam 5; sententiae sive orationis non est construi, sed ordinari 77.
- ordinatio dictionum: 64; ord. dict. est ab arte 12; ordinatio congrua est sicut dispositio materialis ad ordinationem perfectam 3.
- ordo: o. adiectivorum vs. substantivorum 10; o. rectus 3; cf. dictiones praeponendae vs. postponendae.
- ornatus: 45.
- orthographia: 1,2.
- pars orationis: 11-12,21-22,51; p. distinguuntur penes significationem et non vocem 37,48; omnis p. o. est constructibilis 21.
- participium: 16,19-21,45-49,71,79-80,85; p. sign. actionem cum substantia 20; modus significandi 86; p. vs. verbum 19-20.
- perfectio: 44-45; p. duplex: prima.. significatio finiti de infinito, secunda in additione discretionis vel certitudinis 45; cf. constructio, congruitas, oratio, sermo.
- persona: 32-34; differentia p. 13; p. est principium construendi nominativum cum verbo 68; p. non exigit casum 68; p. pronominis 15-16,34; p. vs. substantia 15-16; p. verbi 15-16; cf. conceptio, discretio, evocatio, substantia.
- praedicatum: 30,38,39,79,80,81; p. in quale vs. in quid 31.
- praepositio: 9,37,51-53,88; significatio p. 11.
- pronomen: 14-15,18-19,31-32,34,41, 53-55; appositio p. 16,61-62;

- constructio pronominum 37; p. finite intelligitur per modum substantis et ipsum secundum modum significandi sit discretivum 19; p. finite intelliguntur in verbis 19; constructio pronominis est ad congruitatem, sed nominis ad perfectionem 38; inventio pronominis 16,32,40; modus significandi p.19,61.
- propositio modalis: 82.
- prosodia: 1,2.
- reciprocatio: 60-61; r. simplex vs. mixta cum transitione implicita 61.
- regere: 67-88; r. est dictioni determinatum casum conferre 67.
- regimen: r. vs. absolutio 78,79; r. vs. constructio 77; r. vs. exigentia 67,72.
- relatio: 16,26,31,32,33; r. dicit cognitionem absentium, demonstratio praesentium 62.
- res verbi: 42,70,82,84.
- respectus: 68,72,78,81; omnis exigentia causatur a respectu 73; r. transitivus 72.
- rhetorica: 1.
- scientia: sermocinalis c. 1; triviales scientiae 1.
- sensibile secundum esse commune vs. secundum esse significationis 4-5.
- sermo: 1; s. ad hoc sit inventus 3; s. articulatus primo vs. ex consequenti 2; s. debito modo pronuntiatus 2; s. litteratus 2,4; s. verus vs. congruus 7; sermonem verificare 50; veritas in re vs. in sermone 85.
- significare: significando vs. cognoscendo (essendo) 10,25; significat virtualiter sive secundum habitum 10; cf. modus significandi, consignificare.
- significatio: accidentia adveniunt ex parte significationis 34; s. vs. consignificatio 15; s. vs. significatum 19.
- signum: modus signi 10; s. vs. res 28; s. vs. significatum 25,28,29,47,49; unio signorum vs. unio rerum 36.
- soloecismus: 41,56.
- subiectum grammaticae 5-6.
- substare: 16,17,19,21,58,68; modus substantis 29; cf. modus significandi, substantia, supponere.
- substantia: s. accepta in participio a nomine est materialis et infinita 19; accidens s. in fieri, in quiete 28; s. generalis vs. specialis 10; s. intra vs. extra 46; s. mera 15-16,61; nomen potest construi gratia s. vel... formae 41; s. vs. persona 15; s. praedicatur IV modis: materia, forma, compositum, esse resultans ex forma unita substantiae 39; s. prima 14; s. infinita 35,46-47,80; s. pronominalis vs. nominalis 15; s. sub distinctione qualitatis vs. sub distincta persona vs. sub distinctione actionis 21; cf. modus significandi, nomen, pronomen.
- supponere 16,17,32,40,45-46,80,82-83; id quod supponit vs. id pro quo supponit 32; modus supponentis vs. deferentis actum 16; nomen definit qualitatem, non suppositum, ... pronomen definit suppositum et non qualitatem 54; pronomen non est inventum ad praedicandum, sed ad supponendum 40; s. ratione actionis vs. substantiae 45; supponere verbo 45.
- suppositio: 32,80; s. vs. discretio 16.
- suppositum: confusio in s. 36; s. determinatum 79,80; s. discretum 31; essentia rei verbi in supposito 84; s. merum 33; negatio eiusdem de eodem et ut de eodem supposito 39; s. personale 32-34; s. vs. personalis proprietas 33-34,68; s. pronominis 55,62-63; ratio suppositi 69; s. secundum proprietates sensibiles vs. intelligibiles 63; totum universale non exigit verificare sermonem pro omni supposito 50; verbum tertiae personae ad omne suppositum pertinet, quod eius actum potest suscipere 34; verbum sign. actum vel finitum affectum inclinatum ad suppositum 70.
- syllaba: 1.
- syllabica adiectio: 62,64.
- syllologizare: 8-9.
- symbolum (=similitudo): 47.
- tautologia' 41,56.
- tempus: 85.
- terminus communis: 10.

transitio: 20,25,26,38,74,87-88; t. vs. absolutio 78,87; t. duplex: sententiae ad sententiam, partis ad partem 77; modus transitionis 44; reciprocatio mixta cum t. implicita 61; t. vehemens vs. non vehemens 43; cf. generales vs. speciales differentiae constructionis 37,41.

transpositio: 3; cf. ordo.

univoce: an personalis proprietas sit u. in pronomine et verbo 34.

verbum 11-13,21; v. formale principium orationis 13; intellectus verbi 29; modus significandi verbi 86; significatio v. 16,86-88; significatio v. vs. persona 34; cf. actio,exigere,intransitio,modus significandi motus, casus nominativus, persona, regere, res verbi. verbum absolutum 86-88.

verbum adiectivum 27; debetur verbis adiectivis intransitio ex parte ante,...transitio ex parte post 53; v. adiectivum sign. esse iam contractum et specificatum 39.

verbum exceptae actionis 79.

verbum impersonale 13,34,69-70.

verbum substantivum 26-28,41,70-71,74,75; constructio v. subst. 70-71,74-75; constructio v. subst. est nota identitatis et indivisionis 74; v. subst. intelliguntur in verbis adiectivis 39; v. subst. sign. esse mere 39.

verbum vocativum: 26-28,37,39,70-71.

vitium sine figura: 58.

vox: 4-5; constructio refertur ad vocem vs. ad intellectum 65; v.: ipsum signum vs. ipse modus significandi 65; v. vs. significatio 47,87.

zeugmaticae: 51.

TABULA QUAESTIONUM*

L = Leipzig UB 1291

M = München BSB, Clm 14476

Page = this edition

Ad Prisc.	L/M	Page
<Introductio>	1r/17r	1
An grammatica sit ars	1v/17r	4
An grammatica sit necessaria	1v/17v	5
Cuius generis sit subiectum grammaticae	2r/17v	5
De ordinatione grammaticae ad logicam	2r/17v	7
XVII. 2 QUOD QUEMADMODUM LITTERAE APTAE COEUNTES	2v/17v	
An dictiones se habeant sicut litterae et syllabae	3r/18r	
Quomodo litterae syllabam possunt constituere	3r/18r	
Si littera sit individua	3v/18r	
2 POSSUMUS AUTEM EX ACCIDENTIUM	3v/18r	
De ordinatione dum exemplificat de superhabundantia	4r/18v	
An superhabundantia et defectus possint dici accidentia	4v/18v	
An superhabundantia et defectus sint contraria contrariae orationi	4v/19r	
An 'reliquias' per duo 'l' sit dictio significativa	4v/19r	
An similiter habundet 'd', cum dico 'reddo'	4v/19r	
An dictio in compositione sit dictio	4v/19r	9
7 DICIMUS PRAEPOSITIVA ELEMENTA TAM	5r/19r	
9 LITTERAE TRANSMUTANTUR	5v/19v	
An dyphthongus sit una syllaba	5v/19v	
De ordinatione vocalium in dyphthongo	6r/19v	
Si elementum sit divisibile	6r/19v	
Utrum adiectivum debeant praeponi vel postponi subiecto	6r/19v	10
10 PRAETEREA QUEMADMODUM ELEMENTORUM QUAEDAM	6v/19v	
An consonantes per se possint sonum facere	7r/20r	
Si una dictio possit esse oratio	7r/20r	11
An praepositiones et coniunctiones nihil per se significant	7r/20r	11
12 SOLET QUAERI CAUSA ORDINIS ELEMENTORUM	7r/20r	
<De ordinatione dictionum et litterarum>	7v/20v	12
12 SICUT IGITUR APTA ORDINATIONE	7v/20v	
An in hac oratione "Idem homo, etc." sint omnes partes praeter praepositionem	8r/20v	
Quare non ponatur praepositio per appositionem sicut per compositionem	8r/20v	
Quare dicit quod sine nomine et verbo nulla oratio est perfecta	8r/20v	12

*The titles of the *quaestiones* are my own insertions, though I have tried to remain faithful whenever possible to those explicitly stated in the text. Only those with no explicit correspondent in the text have been marked '< >'.

Ad Prisc.	L/M	Page
14 ANTE VERBUM QUOQUE NECESSARIO PONITUR NOMEN	8r/20v	
Utrum nomen sit ordinandum post verbum vel ante	8v/21r	13
<Quomodo nomen sit impositum ad significandum substantiam et qualitatem>	8v/21r	14
Quis nominativus in verbo sit intellectus	8v/21r	14
15 NON IRRATIONABILITER HOC QUAERITUR	9r/21r	
An pronomen sit ordinandum ante verbum	9v/21v	15
De inventione pronominis	9v/21v	16
17 SED QUOD MAIUS EST VERBA PERSONARUM	9v/21v	
An pronomina in obliquis sint necessaria	10r/22r	17
An nominativi adiuncti verbo primae personae faciunt discretionem	10v/22r	17
Unde pronomen sit causa discretionis	10v/22r	18
18 PARTICIPIUM ETIAM OPPORTUNE	10v/22r	
An participium nascitur a verbo	11v/22v	19
An gerundivum sit participium	11v/22v	20
Quare participium sit inventum in obliquis	11v/22v	20
An pronomen debeat dici participium	11v/22v	
20 APPARET AUTEM	11v/22v	
An praepositio sit ordinanda ante adverbium	12r/22v	
An coniunctio sit ordinanda ante praepositionem	12r/22v	
An praepositio sit ordinanda ante verbum	12r/23r	
De interiectione	12v/23r	21
22 ILLUD ETIAM QUAERENDUM	12v/23r	
An una pars possit esse interrogativa de omnibus	13r/23r	
Quare multa sunt interrogativa quantitatis	13v/23v	
Quare interrogativum quantitatis magis approprietur ad quaerendum de quantitate continua	13v/23v	
25 ADVERBIA QUOQUE AD IGNOTOS REFERUNTUR	13v/23v	
An quaeratur substantia in qua fit actio, an substantia terminans actionem	14r/23v	
25-26 QUARUM DE CONSTRUCTIONE IN SEQUENTIBUS	14r/24r	
An articulus sit apud nos	15r/24r	
An articulus sit pars separata apud nos	15r/24v	
An articulus demonstrat secundum notitiam suppositorum	15r/24v	
An aliquis articulus sit praepositivus	15v/24v	
27 NISI IN DIVIDENDIS	15v/24v	
Quare 'qui' non possit poni in proleptica constructione	16r/24v	
Quando necesse est uti participio	16r/24v	
An 'qui' accipitur loco pronominis demonstrativi	16r/25r	
29 ET NECESSE EST	16r/25r	
An 'quis' et 'qui' una sit dictio in numero vel non	16v/25r	22
De argumento suo	16v/25r	23
Si haec dictio 'qui' teneatur interrogative ita quod non infinite	16v/25r	24
30 HOC IDEM, ID EST 'QUI'	17r/25r	
Quare relativum nomen exigit poni duo verba	17v/25v	

Ad Prisc.	L/M	Page
Quare hoc nomen 'qui' semper ordinandum sit ante verbum cum quo construitur	17v/25v	25
Unde relativum nomen dat intelligere suum anteceden- dens	17v/25v	26
Unde in omnibus demonstrativis intelligantur sua relativa	18r/25v	
33 HUIC NOMINI, QUOD EST 'QUI'	18r/25v*	
35 ET NOMINI QUIDEM TAM SUBSTANTIA	18v/26r*	
An quae construuntur verbo vocativo construantur verbo substantivo	19r/26v	26
An substantivum verbum intelligatur in verbis voca- tivis	19r/26v	27
An 'qui' relativum possit responderi ad 'quis' interrogativum	19v/26v	
An ad interrogativum 'quis' cum proprio nomine re- spondeamus pronomen et econverso	19v/26v	
Si ad 'quis' secundum quod ponitur per se responde- mus pronomen, an egeamus aliqua interrogatione	19v/26v	
36 QUAERITUR HIC QUAMOBREM	20r/26v	
An verba quaerere possint	20v/27r	
An verba possint significare accidens verbi sive passionis vel actionis	20v/27r	
An quaeratur ipsa actio cum dicitur 'quid agit?'	21r/27r	
41 ET SCIENDUM QUOD	21r/27r	
An relativum esse, interrogativum esse et infin- itivum esse poterint esse in adverbio	21v/27v	
Utrum relativum nomen secundum diversum situm de- beat variare accentum	21v/27v	
An ibi dicat differentiam loci condvisam aliis differentiis quas ponit in littera	21v/27v	
Quare adverbium non cedat in eandem partem cum verbo	21v/27v	28
41 ET EISDEM SUFFICIENTER	22r/27v	
<De ordinatione interrogativorum>	22v/28r	
An idem possit responderi per quod interrogatur	22v/28r	
Si adverbium possit responderi ad interrogationem de complexo	22v/28r	
An ad istam quaestionem 'Quis est ille?' possit responderi omnis species substantiae	22v/28r	
An terminus motus localis sit exprimendus cum ver- bis significantibus motum localem	23r/28r	
Quare proprium respondetur sine praepositione, no- men autem commune cum praepositione ad quaesti- onem de motu locali	23r/28r	
Quare ista quattuor construuntur immediate: rus, humus, domus, militia	23r/28r	
43 APPELLATIVA	23r/28r	
An ad talem quaestionem "Quis invenit litteras?" respondetur nomen commune ut proprium vel ap- pellativum	23v/28v	29

* Lemma missing; blank space left.

Ad Prisc.	L/M	Page
An ad interrogationem factam per 'quid' responden- tur appellativa nomina differentiarum	24r/28v	30
45 ET PRAETEREA NOTANDUM	24r/28v	
Utrum 'quisquis' sit dictio composita	24v/29r	
An 'quis' ex tali compositione possit esse distri- butivum	25r/29r	
Quare 'quis' infinitum fiat distributivum et non prout interrogativum vel relativum	25r/29r	
Quare nomen non recipiat actum multitudinis poten- tiae per geminationem	25r/29r	
An 'non aliquis' et 'nullus' aequipolleant	25r/29r	
47 ET 'QUIS' VERO INFINITUM	25r/29r	
50 'QUORSUM' QUOQUE	25r/29r	
Quare 'quis' accipitur pro 'qualis' et 'quantus' et non econverso	25r/29v	
De isto composito 'quoad'	26r/29v	
Quare localia ponuntur pro temporalibus et non econverso	26r/29v	
52 QUONIAM DE HIIS QUAE LOCO ARTICULORUM SUMI	26r/29v	
An pronomina demonstrativa possint habere sensum articuli	27r/30r	
An in pronomine sufficiat solus nominativus	27r/30r	
An persona prius sit in verbo an in nomine	27r/30r	
De illo argumento: casus est prior, ergo obtinet finem	27r/30r	
54 OPORTET IUDICO	27r/30r	
An nominativi sint discretivi	27v/30r,48v	
An pronomina sunt absoluta	27v/30r,48v	
An pronomina possint poni loco appellativorum nominum	27v/30r,48v	31
56 ACCIDIT PRONOMINI RELATIO	28r/30v	
An demonstratio et relatio accidant pronomini	28r/30v	
An relatio relativi pronominis possit fieri ad pronomen	28r/30v	
An relatio possit fieri ad participium	28v/30v	
ET SCIENDUM QUOD DEMONSTRATIVA PRONOMINA	28v/30v	
Quare relatio non fit ad sensum et intellectum	29v/31r	
Quare propinque et remote positum sint differen- tiae demonstrationis et non relationis	29v/31r	
An 'idem' sit pronomen	29v/31r	
60 DEFINITUR AUTEM	29v/31r	
Quam personam finitent demonstratio et relatio	30r/31r	32
An verbo persona accadat quae est personalis pro- prietas	30v/31r	34
An personalis proprietates sit univoce in pronomine et in verbo	30v/31v	34
61 PRAETEREA QUEMADMODUM ALIAE QUIDEM	30v/31v	
An genitivus gerundivi habeat nominativum	31r/31v	

	SED FORTE QUAERAT ALIQUIS	31r/31v	
	An qualitates rerum sint innumerabiles	31v/32r	35
	An nomen erit aequivocum	32r/32r	35
	An nomina sint magis declinanda inconsequenter quam pronomina	32r/32r	
	An adiectiva possint adici nominibus propriis	32r/32r	36
64	PRONOMINA VERO	32r/32r	
	An pronomina declinanda sint inconsequenter	32v/32v	
	An primitivum 'sui', 'sibi' consequenter declinetur	33r/32v	
	An unum pronomen sufficiat	33r/32v	
66	QUEMADMODUM NOMINA SIC ETIAM	33r/32v	
	An pronomina construantur quemadmodum nomina	33v/32v	36
	Utrum identitas secundum rem vel secundum modum faciat intransitivam constructionem	34r/33r	38
69	LOCO NOMINUM PRONOMINA PONUNTUR	34r/38v*	
	An causa ignorantiae pronomina sint inventa	35r/38v	
	An vocativus possit esse in nomine	35v/39r	
	An pronomina propter defectum demonstrationis et relationis sint inventa	35v/39r	
75	HIIS ITAQUE SE HABENTIBUS	35v/39r-33v**	
	An intelligendum sit ex parte ante aut ex par- te post quod verba substantiva assumunt no- mina relinquendo pronomina	36v/34r	39
	An pronomen possit congrue praedicari dicendo 'ego sum ego'	37r/34r	40
80	PARTICIPIIS QUOQUE	37r/34v	
	An verba substantiva significant substantiam	37v/34v	
83	DEINDE DICENDUM EST DE CONSTRUCTIONE	38r/34v	
	An obliqui construantur ad verba	38v/35r	42
	Quomodo huiusmodi verba cum talibus construuntur et quare	38v/35r	42
	An verbum transitivum cum nominativo sine obliquo reddat orationem perfectam	39r/35r	44
87	NEC TAMEN SI ADDATUR VITUPERANDA CONSTRUCTIO	39r/35r	
	An pronomina verbis primae personae et secundae addantur causa perfectionis	39v/25v	45
	An 'unus' dicitur ad differentiam multorum	39v/35v	
91	ET QUIDEM PASSIVAM VOCEM HABENTIA	39v/35v	
	An verbum possit impersonari	40r/35v	
	De istis verbis 'interest' et 'refert' an possint construi cum ablativo possessivorum	40v/36r	
	Quare construuntur possessivis ablativo et non ge- nitivo	40v/36r	
93	ET VERBORUM QUIDEM	40v/36r	
	Utrum participium possit verbo supponere	41r/36r	45
	An participium possit transire in vim nominis	41r/36v	47
	An participium transit in nomen comparatione, con- structione, compositione, temporis amissione	41r/36v	47

* Lemma missing; blank space left, ff.38v-39r out of order.

** Commentary begun on f.39r, broken off, and continued on f.33v.

Ad Prisc.

	L/M	Page
95 ET SCIENDUM QUOD SI PRAEONATUR CONIUNCTIO	41v/36v	
An coniunctio construitur	42v/37r	49
Si coniunctiones sint geminatae	42v/37r	
Praeposita coniunctione quare necesse est inferre aliquam partem consimilem	42v/37r	
Quare ait de coniunctionibus quod important vim et non ordinem	43r/37r	
101 HIIS CONIUNCTIONIBUS	43r/33r, 42r	
An casus dissimiles possint congrue coniungi	43r/33r, 42r	
Quare disiunctis reddatur verbum singulare, copulatis autem plurale	43v/33r, 42r	50
103 PRONOMINUM OBLIQUIS CASIBUS	43v/33r, 42r	
An verba exigant duas personas	44r/33r, 42r	
An praepositio sit pars orationis	44r/33r, 42r	51
An praepositio construatur cum casuali an cum verbo	44r/33v, 42r	52
An verbum construatur a parte ante vel a parte post	44v/33v, 42r	52
Quare praepositiones adduntur accusativo vel ablativo et non aliis	44v/33v, 42v	
108 POSSESSIVA TAMEN QUIA DUAS CONTINENT	44v/33v, 42v	
An pronomina sint possessiva	45r/42v	
An pronomina duas personas significant	45v/42v	
110 ET SUBSTANTIVA QUIDEM VERBA	45v/42v	
An verba substantiva referentur ad possessores	46r/42v	
Obliquo iuncto verbo, an necesse sit fieri reciprocationem	46v/43r	
113 ILLUD QUOQUE NOTANDUM	46v/43r	
Quam personam possessiva principaliter significant	47r/43r	
An 'servus suus ministrat mihi' sit solœcismus	47r/43v	
115 ET PRO COMPOSITO, GRAECO	47r/43v	
An pronomina possessiva significant mere an non	48r/43v	
118 OMNIUM POSSESSIVORUM	48r/43v	
An pro omni possessivo possumus uti genitivo primitivo	49r/44r	
Quare pro possessivo ponitur genitivus primitivi	49r/44r	
An possessiva tertiae personae addantur genitivo causa habundantiae	49r/44r	
An possessiva primae personae possint addi causa discretionis	49r/44r	
123 ILLUD QUOQUE SCIENDUM	49v/44r	
An pro possessivo tertiae personae possit poni genitivus primitivi	49v/44r	
An possessivum tertiae personae ex natura sui primitiva confusum sit ad unum et plures possessores	50r/44r	
An pronomina primae et secundae personae discernunt numerum secundum vocem	50r/44v	
Quare hoc pronomen 'sui' sit eiusdem vocis in singulari et plurali, alia autem relativa non	50r/44v	

Ad Prisc.

L/M Page

125	NEC MIRUM	50v/44v	
	An 'suus' sit nomen vel pronomen cum additur im- mediate suo antecedenti	51r/44v	
129	QUAERITUR QUAE SIT DIFFERENTIA	51v/44v	
	An genitivus primitivi significet duas personas	52r/45r	
	An genitivus primitivi significet substantiam ut possedentem ut cuius	52r/45r	
133	'SUI' QUANDO EST PRINCIPIUM	52v/45r	
	An 'sui' quando est principium habeat nominativum	52v/45r	
	An 'sui' careat nominativo quia servat constructio- nem transitivorum	53r/45r	
134	ET SCIENDUM QUOD QUOMODO	53r/45r	
	An primitivum 'sui' habeat nominativum	54r/45v	
	Quare dicit quod 'sui' in omni casu copuletur verbo quia supplet defectum eius nominativi	54v/45v	
139	PRAETEREA SCIENDUM	54v/45v*	
	De hac locutione 'iste et ille amant se'	55v/46r*	
	An persona prima et secunda habeant plurale	55v	
	An copulata possint se habere ut concipiens et con- ceptum	55v	
142	QUAERITUR VERO 'NOSTRAS'	56r	
	An ista pronomina 'nostras' et 'vestras' sint no- mina et non pronomina	56r	
144	PRONOMINA QUASDAM HABENT PROPRIAS OBSERVATIONES	56v	
	De ordinatione	57r	
	An pronomen nomini an econverso apponatur	57v	53
	Si nomen nomini possit apponi	58r	55
	An substantivum causa specificationis apponitur substantivo	58r	55
	An congrue apponatur	58r	56
	Si adiectivum adiectivo possit apponi congrue	58r	57
	De appositione adiectivi ad substantivum	58v	58
	De appositione substantivi ad adiectivum	58v	58
148	NEC MIRUM	58v	
	De hoc argumento: diversi casus coniunguntur, igitur diversae personae possunt coniungi	59v	
153	PARTIUM ORATIONIS	59v	
	<De isto praecepto: in constructione intransitiva propria accidentia sunt conformanda>	60r	58
	<Circa secundum praeceptum: in constructione reci- proca vel transitiva accidentia sunt difformanda>	60r	60
	De eo quod dicit quod in reciprocatione varientur accidentia	60v	60
155	ILLUD TAMEN SCIENDUM	60v	
	De numero figurarum et quid sit unaquæque	61r	
155	ALIAE QUOQUE SUNT	61v	
	De negatione, si possit coniungi modo indicativo	62v	

*M breaks off in the middle of this *quaestio*.

Ad Prisc.	L/M	Page
Si negatio possit addi aliis modis	62r	
Quare adverbium temporale non construitur verbo cuiuslibet temporis	62r	
<De coniunctivis, copulativis et disiunctivis>	62v	
175 SED AD PRONOMINIS ORDINANDI CONSTRUCTIONEM	62v	
An pronomem pronomini possit apponi	63r/47r	61
De appositione pronominum principalium	64r/47v	
An hoc possessivum 'suus' possit addi primae per- sonae et secundae	64r/47v	
179 ET QUID MIRUM	64r/47v	
An constructio tollat confusionem accidentium	65r/47v	64
An omnis constructio ad intellectum vocum referen- da sit	65r/47v	64
De constructione figurativa an simpliciter possit dici congrua	65r/47v	66
190 DE 'TU' QUOQUE QUIDEM DUBITAVERTUNT	65v/48r	
An vocativus construatur verbis primae personae et tertiae	66r/48r	
An vocativus sit demonstrativus	66v/48r	
An verba substantiva et vocativa construantur solum nominativis	66v/48r	
An ad vocativum fit relatio	66v/48r	
195 ET NOMINI QUIDEM	66v/48r	
An ea quae sunt incertae vel diversae personae pos- sint habere vocativum	67r/48v	
De huiusmodi locutionibus: 'uterque voca mei cipi- ones', 'singule veniat ad me'	67r/48v	
197 PRONOMINA VERO PRIMAE PERSONAE	67r/48v	
An possessiva omnia possint habere vocativum an non	68r/49r	
De hoc possessivo 'suus' an possit habere vocativum	68r/49r	
203 PRONOMEN VERO 'IPSE' APTISSIME	68r/49r	
XVIII 1 IN SUPERIORI LIBRO	68v/49r	
De ordinatione primi libri ad secundum	68v/49v	
Si ista sit congrua: "tractantes ostendimus"	69r/49v	
An pronomem sine nomine compleat orationem	69r/49v	
1 SINGULORUM IGITUR CASUUM	69r/49v	
Quid sit exigere, quid regere	70r/49v	67
An verba primae personae et secundae exigant no- minativum ex parte ante	70r/49v	67
Ex qua vi construatur nominativus cum verbo ex par- te ante	70r/50r	68
An ex vi modi exigatur nominativus	70v/50r	69
Ex qua vi regatur nominativus a verbo substantivo vel vocativo ex parte post	70v/50r	70
An ex vi copulae nominativum exigant	70v/50r	71
De vocativo an exigatur a verbo	70v/50r	
An substantivum regat adiectivum	71r/50r	71
5 SIVE NOMINIBUS SIVE VERBIS HOC EXIGENTI	71r/50r	
An nominativus exigat obliquum	71r/50v	72

Ad Prisc.

	L/M	Page
De ista regula quod nomine exigente obliquum, necesse est poni verbum substantivum vel eius participium	72r/50v	74
An rectus et flexus servant eandem constructionem	72r/50v	75
9 QUOMODO AUTEM	72r/50v	
An nomen significans possessionem ratione possidendi exigit genitivum significantem possessorem	72v/51r	
An nomina significantia possessionem construuntur cum dativo	73r/51r	
12 SUPRA DICTIS VERO	73v/51r	
<De regula quam dat: Omne nomen significans communem substantiam construitur genitivo significante proprietatem illius subiecti ex vi demonstrationis essentiae>	74r/51r	
An tales constructiones sunt ex vi demonstrationis essentiae	74r/51v	
An in demonstratione essentiae sufficiat unus genitivus	74r/51v	
16 SUPERLATIVA VERO	74v/51v	
An superlativum sit construendum cum genitivo	74v/51v	
Quali genitivo superlativus construatur	75r/51v	
An ex vi actus conversi in habitum exigatur genitivus	75r/51v	
17 SIMILITER GENITIVO ADIUNGUNTUR	75v/51v	
An participalia in 'dus' desinentia construuntur genitivo	76r/52r	
Quare construuntur dativo	76r/52r	
Quare participalia in 'dus' desinentia construuntur nominativo, dativo, et ablativo	76r/52r	
An nomina plenitudinis et vacuitatis construuntur genitivo	76r/52r	
Quare actio pure significatur per modum habitus, et passio non	76r/52r	
23 LICET AUTEM, UT DICTUM EST	76v/52r	
An acquisitiva maxime construuntur dativo	77r/52r	
An relativa construuntur genitivo et dativo	77r/52v	
Quare relativorum quae in separatione significant, quaedam construuntur ablativo immediate, quaedam mediante praepositione	77v/52v	
27 ACCUSATIVO CONSTRUI	77v/52v	
An nomen construatur accusativo	77v/52v	
An forma attributa toti construatur accusativo significante totum sicut et partem	77v/52v	
Ex qua vi nomen exigit accusativum	78r/52v	
Quare non sit praepositio exprimenda	78r/52v	
28 ABLATIVUS QUOQUE	78r/53r	
An ablativus construatur nomini	78v/53r	76
An absolute ponatur	78v/53r	77
An alius obliquus possit poni absolute	79r/53r	78
An unus ablativus ponatur absolute	79r/53r	79
Qualis ablativus ponatur absolute	79r/53r	80

Ad prisc.

	L/M	Page
An quarta constructio ablativi differt a prima	79v/53r	
An constructio ablativi construatur ablativo	79v/53r	
An construatur duplici ablativo	79v/53r	
Si comparativus possit construi cum ablativo dicente mensuram excessus, quare non docuit illam constructionem	80r/53v	
32 NECESSE EST AUTEM OMNIA	80r/53v	
Quid appellatur "eadem structura"	80r/53v	
An pronomen regat	80r/53v	
35 ET ATTENDENDUM EST	80v/53v	
An nominativus qui verbo construitur nullum obliquum assumat nisi qui verbo construitur	80v/53v	
De illo exemplo: 'hoc est mihi curae', an hoc verbum substantivum 'est' possit construi dativo	80v/53v	
An diversa possint construi in casu simili cum eodem verbo substantivo	81r/53v	
40 AB INFINITIVO INCEPIT APOLLONIUS	81r/54r	
De quattuor constructionibus infinitivi	81v/54r	81
An infinitivus supponere possit	82r/54r	82
An infinitivus supponat pro sua re manente inclinatione	82r/54v	83
An possit supponere pro ipsa compositione	82v/54v	
An nomen praeceptivum mediate vel immediate debeat construi cum infinitivo	83r/54v	
45 VERBORUM QUOQUE OMNIBUS MODIS	83r/54v	
An alius modus exponendus sit per infinitivum et per verbum designans affectum illius modi qui exponitur	83v/55r	
51 IMPERSONALIA ACTIVAM VOCEM HABENTIA	83v/55r	
An verba impersonalia vocis activae construuntur infinitivo	84v/55r	
Quare impersonalium vocis activae, quaedam construuntur dativo, quaedam ablativo, quaedam genitivo	84v/55r	
55 QUAE VERO PASSIVAM VOCEM	84v/55v	
An impersonale vocis passivae construatur infinitivo	85r/55v	
An possit dici: 'legitur Priscianum'	85r/55v	
57 INFINITA VERO IMPERSONALIUM	85v/56r	
An infinitivus impersonalis vocis passivae construendus sit semper ablativo	86r/56r	
60 INFINITA VERO	86r/56r	
An infinitivus servet constructionem sui verbi	86v/56r	
De gerundivis an sint verba	86v/56v	
An sint nomina	87r/56v	
An sint participia	87r/56v	
Quare gerundivum habeat tres casus et non plures	87r/56v	
64 OMNIA VERBA	87v/56v, 54v	
An dubia fiat constructio si infinitivus construatur verbo exigenti casum consimilem	87v/56v	

Ad Prisc.		L/M	Page
68	INDICATIVI QUIA PLERUMQUE ESSENTIAM REI DESIGNAT De suppositione et ordinatione modorum Si indicativus significet essentiam rei verbi	88r/57r 88r/57r 88v/57r	84
70	IMPERATIVA QUIA PRIMAS PERSONAS HABERE NON POSSUNT Quare potius hic agat de personis imperativi quam de personis aliorum modorum Si imperativus prima persona debeat carere singu- lari Si in plurali possit habere primam personam	89r/57r 89v/57v 89v/57v 89v/57v	
73	'EYA' ET 'AYA' De constructione imperativi cum adverbis hortandi An vocativus construatur cum verbo secundae perso- nae An construatur verbo diversae personae An cum imperativo habeat perfectam constructionem	89v/57v 90r/57v 90v/57v 90v/58r	
76	OPTATIVA VERBA <De optativo>	91r/58r 91r/58r	
79	SUBIUNCTIVUS AUTEM An indicativus et subiunctivus sint diversi modi in specie De constructione subiunctiva cum verbo De constructione subiunctivi cum coniunctione Quare potius determinet ordinationem modi subiunc- tivi cum hac coniunctione 'si' quam cum aliis	91r/58r 91v/58v 92r/58v 92r/58v 92r/58v	
127	QUONIAM IGITUR DE CONSTRUCTIONE MODORUM An verbum ex natura generis construatur obliquo Ad expositionem litterae Quare ista verba: 'maledico', 'benedico', 'prae- teo' soli dativo construantur An illa passiva quorum passio inest diversis rebus construantur accusativo	92r/58v 93r/58v 93r/59r 93v/59r 93v/59r	85
135	ABSOLUTA VERO An aliquod verbum possit esse absolutum	93v/59r 94v/59r	86
140	VERBORUM ALIA AD CORPUS ALIA AD ANIMAM Utrum divisiones verborum penes diversas signifi- cationes essentielles quas ponit in principio huius partis pertineant ad constructionem An 'consulo' quando est interrogativum construitur cum accusativo An verba passionem significantia quae activam ha- bent vocem cum accusativo construantur De verbis ad sensum pertinentibus Quare Graeci verba ad visum pertinentia cum accu- sativis construunt Quomodo verba separativa cum duobus casibus con- struantur	94v/59v 95v/60r 95v/60r 95v/60r 95v/60r 95v/60r 95v/60r	

TABLE DES ARTICLES

Amargianakis, George, An Analysis of Stichera in the Deuterios Modes. The Stichera Idiomela for the Month of September in the Modes Deuterios, Plagal Deuterios, and Nenano Transcribed from the Manuscript Sinai 1230 (A.D.1365)	22 & 23,1-263
Bülow-Jacobsen, Adam, Twenty Four Plates of Latin Manuscripts	5,145-180
Bülow-Jacobsen, Adam & Sten Ebbesen, Five Copenhagen Papyri	6,181-221
Bülow-Jacobsen, Adam, Some Considerations on the Quality of Microfilms of Manuscripts	30,91-104
Ebbesen, Sten & Jan Pinborg, Studies in the Logical Writings Attributed to Boethius de Dacia	3,51-104
Ebbesen, Sten, ΠΡΟΣ ΟΑΙΡΟΝ ΕΕΤΙ ΤΟ ΖΗΝ	4,107-108
- - & Adam Bülow-Jacobsen, Five Copenhagen Papyri	6,181-221
Ebbesen, Sten, Three Greek Etymologies	8,1-2
- - , Anonymi Bodleiani in Sophisticos Elenchos Aristotelis Commentarii Fragmentum 8,3-32; 9,79; new ed.in 34,176-185	
Ebbesen, Sten, Manlius Boethius on Aristotle's Analytica Posteriora	9,68-73
Ebbesen, Sten, Another Fragment of a Commentary on Aristotle's Sophistici Elenchi. The Anonymus Admont	9,74-76
Ebbesen, Sten, Corrections to the 'Aristoteles Latinus'	9,77-78
- - , Paris 4720A. A 12th Century Compendium of Aristotle's Sophistici Elenchi	10, 1-20
Ebbesen, Sten, Simon of Faversham on the Sophistici Elenchi	10,21-28
- - , Forte macer pallens...	10,28
- - , Index quaestionum super Sophisticos Elenchos Aristotelis	10,29-44
Ebbesen, Sten, Prooemium Mertonense anonymi cuiusdam in Aristotelis Analytica Posteriora commentarii literalis	13,42-48 print out of
Ebbesen, Sten, Anonymus Aurelianensis II, Aristotle, Alexander, Porphyry and Boethius. Ancient Scholasticism and 12th Century Western Europe	16,1-128
Ebbesen, Sten, Jacobus Veneticus on the Posterior Analytics and some early 13th Century Oxford Masters on the Elenchi	21,1-9
Ebbesen, Sten, The Sophism 'Rationale est animal' by Radulphus Brito, in 'Henrici Roos in memoriam'	24,85-120
Ebbesen, Sten, Anonymi Aurelianensis I. Commentarium in Sophisticos Elenchos	34,1-200
Dalsgaard Larsen, Bent, Un témoignage grec tardif sur Jambligue et la tradition platonicienne: Athanase le Rhéteur	20,1-37

Dalsgaard Larsen, Bent, Les traités de l'Âme de Saint Maxime et Michel Psellos dans le Parisinus Graecus 1868	30,1-32
Dambska, Izydora, La sémiotique des "dictiones indefinitae" dans la dialectique d'Abélard	21,10-20
Fredborg, Karin Margareta, The Commentary of Thierry of Chartres on Cicero's De Inventione	7,225-260
Fredborg, K.M., The Dependence of Petrus Helias' Summa super Priscianum on William of Conches' Glose super Priscianum	11,1-57
Fredborg, K.M., Petrus Helias on Rhetoric (NB: out of print)	13,31-41
Fredborg, K.M., N.J.Green-Pedersen, Lauge Nielsen & Jan Pinborg, The Commentary on 'Priscianus Maior' Ascribed to Robert Kilwardby. Selected texts.	15,1-146
Fredborg, K.M., The Commentaries on Cicero's De Inventione and Rhetorica ad Herennium by William of Champeaux	17,1-39
Fredborg, K.M., Tractatus Glosarum Prisciani in MS Vat. lat.1486	21,21-44
(Fredborg, K.M.), The summa of Petrus Helias on Priscianus minor. ed. James E.Tolson with an introduction by Margaret Gibson	27,1-158 & 28,159-210
Gibson, Margaret, Introduction to: The summa of Petrus Helias on Priscianus minor. ed. James E.Tolson	28,159-166
Giusberti, Franco, A Treatise on Implicit Propositions from around the Turn of the Twelfth Century: an Edition with some Introductory Notes	21,45-115
Green-Pedersen, Niels Jørgen, On the Interpretation of Aristotle's Topics in the Thirteenth Century	9,1-46
Green-Pedersen, N.J., William of Champeaux on Boethius' Topics according to Orleans Bibl.Mun.266 (NB: out of print)	13,13-30
Green-Pedersen, N.J., K.M.Fredborg, L.Nielsen & J.Pinborg, The Commentary on 'Priscianus Maior' Ascribed to Robert Kilwardby. Selected texts	15,1-146
Green-Pedersen, N.J., Discussions about the Status of the Loci Dialectici in Works from the Middle of the 13.Century	20,38-78
Green-Pedersen, Niels Jørgen, Introduction to the Editions: Radulphi Britonis Quaestiones... & Radulphi Britonis Sophisma...	26,i-viii
Green-Pedersen, N.J., Radulphi Britonis Quaestiones super libro Topicorum Boethii	26,1-92
Green-Pedersen, N.J. & Jan Pinborg, Radulphi Britonis Sophisma omnis homo est omnis homo	26,93-114
Green-Pedersen, N.J., Two Early Anonymous Tracts on Consequences	35,1-28
Hansen, Peter Allan, The Manuscript Tradition of Plutarch's De Malignitate Herodoti	2,23-47
Hansen, Peter Allan, Pletho and Herodotean malice	9,1-46
Jensen, Povl Johs., Avant-propos	1,III

- Jensen, Povl Johs., Ved indvielsen af Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologis lokaler på Gråbrødretorv d.19.dec.1961 (NB: out of print) 13,77-81
- Knudsen, Christian, Ein Ockhamkritischer Text zu Signifikation und Supposition und zum Verhältnis von erster und zweiter Intention 14,1-26
- Lange, Hanne, Traites du xiie siècle sur la symbolique des nombres. Geoffroy d'Auxerre & Thibault de Langres 29,1-108
- Lange, Hanne, Les données mathématiques des traités du xiie siècle sur la symbolique des nombres (suivi de trois appendices) 32,1-128
- Lewry, Osmund, The Problem of the Authorship (Kilwardby on Prisc.Maior) 15,12+-17+
- McGuire, Brian P., God-Man and the Devil in Medieval Theology and Culture NB: out of print 18,18-82
- McGuire, B.P., Structure and Consciousness in the 'Exordium magnum cisterciense': The Clairvaux Cistercians after Bernard 30,33-90
- Nielsen, Lauge, K.M.Fredborg, N.J.Green-Pedersen & J.Pinborg, The Commentary on 'Priscianus Maior' Ascribed to Robert Kilwardby. Selected texts. 15,1-146
- Nielsen, Lauge, On the Doctrine of Logic and Language of Gilbert Porreta and his Followers 17,40-69
- Pedersen, Fritz Saaby, On the Manuscript-Tradition of Boethius de Dacia's "De summo bono" 14,27-39
- Pedersen, F.S., Petrus de Dacia: tractatus instrumenti eclipsium 25,1-102
- Pedersen, F.S., Petrus de S.Audomaro: Tractatus de Semissis 33,1-113
- Pedersen, Olaf, Petrus Philomena de Dacia: A Problem of Identity. With a survey of the manuscripts 19,1-54
- Petersen, Erik, Antonio da Romagno und die vier Kardinal-Tugenden (NB: out of print) 13,63-76
- Petersen, Erik, Some Remarks on Coluccio Salutati's De fato et fortuna. NB: out of print 18,5-17
- Pinborg, Jan, Miszellen zur mittelalterlichen lateinischen Grammatik 1,13-20
- Pinborg, Jan & Sten Ebbesen, Studies in the Logical Writings Attributed to Boethius de Dacia 3,51-104
- Pinborg, Jan, The Sophismata of Radulphus Brito. An Inventory 8,33-34; 9,79; 10,47
- Pinborg, Jan, Petrus de Alvernia on Porphyry 9,47-67
- - , Radulphus Brito on the Elenchi 9,80-82; 10,45-47; 11,58
- - , A New MS of the Questions on the Posteriora Analytica Attributed to Petrus de Alvernia (Clm 8005) with the Transcription of Some Questions Related to Problems of Meaning 10,48-62
- Pinborg, Jan, Zum Begriff der Intentio Secunda, Radulphus Brito, Hervaeus Natalis und Petrus Aureoli in Diskussion NB: out of print 13,49-59

Pinborg, Jan, Petrus de Alvernia on the Categories	14,40-46
- - , Introduction to the Text (Kilwardby on Prisc. Maior)	15,1+-11+
Pinborg, Jan, Nochmals die Erfurter Schulen im XIV. Jahrhundert	17,76-81
Pinborg, Jan, Magister abstractionum (NB: out of print)	18,1-4
- - & N.J.Green-Pedersen, Radulphi Britonis Sophisma omnis homo est omnis homo	26,93-114
Pinborg, Jan, Radulphus Brito on Universals	35,56-142
Raasted, Jørgen, Observation on the Manuscript Tradition of Byzantine Music I: A List of Heirmos Call-Numbers, Based on Eustratiades's Edition of the Heirmologion	1,1-12
Raasted, Jørgen, Observations on the Manuscript Tradition of Byzantine Music. II: The Contents of Some Early Heirmologia	8,35-47
Raasted, Jørgen, Second Corinthians 4,15 (NB out of print)	13,1-12
Raasted, Jørgen, A Neglected Version of the Anecdote about Pythagoras's Hammer Experiments	31A,1-9
Raasted, Jørgen, Musical Notation and Quasi Notation in Syro-Melkite Liturgical Manuscripts	31A,11-37 & 31B,53-77
Raasted, Jørgen, Byzantine Chant in Popular Tradition	31A,39-49 & 31B,78-81
Roos, Heinrich, Bibliographie Heinrich Roos (NB out of print)	13,82-86
Henrici Roos in Memoriam. Eine Universitätspredigt von Heinrich von Ghent	24,5-15
- . Drei Sophismata zum Formproblem in der Hs. Uppsala C 604	24,16-54
- . Zwei quaestiones des Radulphus Brito über das 'Significatum generis'.	24,55-64
- . Bartholomaeus de Brugis: Quaestio circa significatum generis	24,65-84
- . The Sophism 'Rationale est animal' by Radulphus Brito	24,85-120
Schartau, Bjarne, Observations of the Activities of the Byzantine Grammarians of the Palaeologian Era I: Demetrius Triclinius' Early Work on the Euripidean Triad (Gamle Kgl. Samling 3549, 8 ^o and Rylands Hebrew 1689)	4,109-141
Schartau, Bjarne, Nathanaelis Berti Monachi sermones quattuordecim	12,11-85
Schartau, Bjarne, De captivo precibus sacerdotum liberato	17,70-75
Sirridge, Mary, Notulae super Priscianum Minorem Magistri Jordani	36,1-104
Tachau, Katherine, Adam Wodeham on First and Second Intentions	35,29-55
Thorborg, Malene, Συναφεια, a Kew-Word in the Thinking of Nicholas Cabasilas (NB: out of print)	13,60-62
Tolson, James E., The summa of Petrus Helias on Priscianus minor. With an introduction by Margaret Gibson	27,1-158 & 28,159-210